

Malé a stredné podnikanie v číslach v roku 2018

Bratislava, 2019

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2019

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

OBSAH

Zoznam tabuliek.....	4
Zoznam grafov.....	4
Zoznam máp.....	6
Zoznam skratiek.....	6
Úvod.....	7
1 Definícia malých a stredných podnikov.....	8
2 Stav a vývoj početnosti MSP.....	10
2.1 Fyzické osoby – podnikatelia.....	19
2.2 Právnické osoby – podniky.....	23
2.3 Rodová a veková štruktúra podnikateľov.....	27
2.4 Rýchlorastúce spoločnosti.....	31
3 Dynamika vývoja podnikateľských subjektov.....	33
3.1 Vznik a zánik podnikateľov podľa metodiky Eurostatu.....	33
3.2 Vznik a zánik podľa metodiky SBA.....	37
4 Regionálne hľadisko podnikania MSP.....	41
4.1 Bratislavský kraj.....	46
4.2 Trnavský kraj.....	47
4.3 Trenčiansky kraj.....	49
4.4 Nitriansky kraj.....	50
4.5 Žilinský kraj.....	51
4.6 Banskobystrický kraj.....	53
4.7 Prešovský kraj.....	54
4.8 Košický kraj.....	56
5 Charakteristika zamestnanosti v MSP.....	58
6 Ekonomické ukazovatele MSP.....	63
6.1 Tržby vo vybraných odvetviach.....	63
6.2 Hrubá produkcia.....	67
6.3 Pridaná hodnota.....	68
6.4 Produktivita práce.....	73
6.5 Zisk pred zdanením.....	74
6.6 Tvorba hrubého fixného kapitálu.....	75
7 Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR.....	77
7.1 Vývoz MSP.....	77
7.2 Dovoz MSP.....	80
8 High-tech ukazovatele MSP.....	82
8.1 Početnosť a štruktúra MSP v high-tech odvetviach.....	82
8.2 Vývoj tržieb, investícií a zamestnanosti MSP v high-tech odvetviach.....	86
9 Inovačná aktivita MSP.....	89
10 Využívanie IKT v MSP.....	91
11 Výskumno-vývojová činnosť MSP.....	94
Záver.....	97
Prílohy.....	100

Zoznam tabuliek

Tab. č. 1: Aktívne podnikateľské subjekty podľa právnej formy a veľkostnej kategórie k 31. 12. 2018.....	10
Tab. č. 2: Početnosť malých a stredných podnikov podľa odvetvového členenia.....	14
Tab. č. 3: Veľkostná štruktúra podnikateľského sektora v SR a EÚ v roku 2016.....	17
Tab. č. 4: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy	27
Tab. č. 5: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2018.....	28
Tab. č. 6: Rýchlorastúce podniky na Slovensku v rokoch 2015 a 2016.....	31
Tab. č. 7: Rýchlorastúce začínajúce podniky (gazely) v SR v rokoch 2015 a 2016.....	32
Tab. č. 8: Podiel rýchlorastúcich začínajúcich podnikov (gazely) podľa zamestnanosti v krajinách V4 v roku 2016	32
Tab. č. 9: Vznik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti.....	33
Tab. č. 10: Zánik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti.....	34
Tab. č. 11: Podiel aktívnych subjektov v jednotlivých rokoch od svojho vzniku (tzv. miera prežitia) vo vybraných odvetviach v SR v roku 2016	35
Tab. č. 12: Miera prežitia PO a FO podnikateľov podľa kohortného prístupu.....	35
Tab. č. 13: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR	38
Tab. č. 14: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	38
Tab. č. 15: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	39
Tab. č. 16: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	40
Tab. č. 17: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR.....	40
Tab. č. 18: Počet podnikateľských subjektov v jednotlivých krajinách SR v roku 2018	41
Tab. č. 19: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie	58
Tab. č. 20: Porovnanie zamestnanosti podľa veľkostných kategórií podnikov v SR a EÚ v roku 2016.....	61
Tab. č. 21: Výška priemernej mzdy vo vybraných odvetviach hospodárstva podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2018	62
Tab. č. 22: Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovar v priemysle podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)	64
Tab. č. 23: Vývoj stavebnej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur) ..	65
Tab. č. 24: Tržby za vlastné výkony a tovar v službách (vrátane obchodu) podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur).....	66
Tab. č. 25: Vývoj pridanej hodnoty právnických osôb – nefinančných korporácií podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur).....	69
Tab. č. 26: Podiel MSP v high-tech odvetvia na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb	83
Tab. č. 27: Výdavky podnikateľského sektora na výskum a vývoj podľa veľkostnej kategorizácie (v mil. Eur) ..	94
Tab. č. 28: Počet podnikateľských subjektov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2018.....	101
Tab. č. 29: Počet fyzických osôb - podnikateľov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2018.....	102
Tab. č. 30: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2018....	103
Tab. č. 31: Počet právnických osôb - podnikov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2018.....	104
Tab. č. 32: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE	105
Tab. č. 33: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE	106

Zoznam grafov

Graf č. 1: Štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov.....	11
Graf č. 2: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v roku 2018.....	11
Graf č. 3: Vývoj počtu malých a stredných podnikov v SR podľa právnych foriem	12

Graf č. 4: Vývoj miery podnikateľskej aktivity MSP v SR.....	12
Graf č. 5: Odvetvová štruktúra MSP v roku 2018.....	13
Graf č. 6: Medziročná zmena absolútnej početnosti MSP – PO a FO – podnikateľov podľa odvetví (2018 a 2017)	14
Graf č. 7: Štruktúra MSP podľa jednotlivých odvetví v roku 2018	15
Graf č. 8: Odvetvová štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií v roku 2018.....	16
Graf č. 9: Vlastnícka štruktúra MSP v roku 2018	16
Graf č. 10: Podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikov v nefinančnej podnikovej ekonomike v krajinách EÚ v roku 2016	17
Graf č. 11: Počet malých a stredných podnikov na 100 obyvateľov v krajinách EÚ v roku 2016.....	18
Graf č. 12: Porovnanie odvetvovej štruktúry MSP na Slovensku s EÚ v roku 2016	18
Graf č. 13: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2018	19
Graf č. 14: Vývoj počtu živnostníkov v SR v rokoch 1996-2018	19
Graf č. 15: Vývoj počtu podnikateľov - slobodné povolania a SHR v rokoch 2001-2018	20
Graf č. 16: Odvetvová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2018	21
Graf č. 17: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví v roku 2018.....	21
Graf č. 18: Štruktúra živnostníkov podľa odvetví v rokoch 2007-2018.....	22
Graf č. 19: Podnikajúce osoby v slobodných povolaniach podľa odvetví v roku 2018	23
Graf č. 20: Vývoj počtu MSP - právnických osôb v rokoch 2006 - 2018	24
Graf č. 21: Veľkostná štruktúra podnikov v rokoch 2007 a 2018	24
Graf č. 22: Odvetvová štruktúra MSP – právnických osôb v roku 2018.....	25
Graf č. 23: Štruktúra MSP-PO podľa odvetví v rokoch 2007-2018.....	25
Graf č. 24: Vývoj početnosti MSP-PO podľa právnej formy v rokoch 2007-2018.....	26
Graf č. 25: Vývoj počtu žien FO - podnikateľiek a ich podielu na celkovom počte FO – podnikateľov	27
Graf č. 26: Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov	29
Graf č. 27: Podiel žien na celkovom počte podnikateľov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2018-2017	30
Graf č. 28: Veková štruktúra podnikateľov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2018.....	30
Graf č. 29: Podiel rýchlorastúcich podnikov podľa zamestnanosti na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektoch podľa krajín v rokoch 2012 – 2016	31
Graf č. 30: Podiel vzniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2016 (%).....	36
Graf č. 31: Podiel zaniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2016 (%).....	36
Graf č. 32: Miera prežitia PO a FO – podnikateľov po dvoch rokoch od vzniku podľa krajín a odvetví v roku 2016 (%).....	37
Graf č. 33: Štruktúra MSP podľa dátumu vzniku subjektu (k 31.12.2018).....	39
Graf č. 34: Vývoj počtu MSP-PO v krajinách SR.....	42
Graf č. 35: Vývoj počtu FO-podnikateľov v krajinách SR	44
Graf č. 36: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie	59
Graf č. 37: Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2018	60
Graf č. 38: Podiel MSP (vrátane FO - podnikateľov) na zamestnanosti v národnom hospodárstve SR v roku 2018	60
Graf č. 39: Podiel MSP - PO na zamestnanosti v jednotlivých odvetviach v roku 2018	60
Graf č. 40: Podiel MSP na zamestnanosti v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2016.....	61
Graf č. 41: Štruktúra tržieb vybraných odvetví a stavebnej produkcie v roku 2018	66
Graf č. 42: Podiel MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2016	67
Graf č. 43: Vývoj hrubej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur	68
Graf č. 44: Vývoj pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (PO - nefinančných korporácií), v mil. Eur	69
Graf č. 45: Porovnanie štruktúry prírastku pridanej hodnoty a celkovej pridanej hodnoty v roku 2018.....	70
Graf č. 46: Trend vývoja pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (2008 = 100)	70
Graf č. 47: Odvetvová štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v rokoch 2013 – 2017.....	71
Graf č. 48: Veľkostná štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v roku 2018 podľa odvetví	72
Graf č. 49: Podiel MSP na pridanej hodnote v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2016.....	72
Graf č. 50: Produktivita práce MSP v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2016 (v tis. Eur).....	73

Graf č. 51: Vývoj finančnej produktivity práce v SR v rokoch 2009 – 2017.....	73
Graf č. 52: Vývoj zisku pred zdanením podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur.....	74
Graf č. 53: Vývoj podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom.....	75
Graf č. 54: Vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur.....	76
Graf č. 55: Objem vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov v rokoch 2009 - 2018.....	77
Graf č. 56: Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v roku 2018.....	78
Graf č. 57: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ v roku 2016.....	79
Graf č. 58: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín mimo EÚ v roku 2016.....	79
Graf č. 59: Objem dovozu podľa veľkostných kategórií podnikov v rokoch 2009 - 2018.....	80
Graf č. 60: Teritoriálna štruktúra dovozu MSP v roku 2018.....	81
Graf č. 61: Vývoj salda obchodnej bilancie MSP a veľkých podnikov	81
Graf č. 62: Vývoj počtosti MSP v high-tech sektoroch.....	83
Graf č. 63: Trend vývoja počtosti MSP (vrátane FO - podnikateľov) podľa technologických sektorov (2008=100)	83
Graf č. 64: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby	84
Graf č. 65: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti	85
Graf č. 66: Podiel podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach na celkovom počte podnikateľských subjektov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2014	85
Graf č. 67: Vývoj tržieb v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)	86
Graf č. 68: Vývoj hrubých investícií do hmotného majetku podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)	87
Graf č. 69: Vývoj zamestnanosti v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov.....	88
Graf č. 70: Podiel MSP s inovačnou činnosťou v krajinách EÚ v rokoch 2014 a 2016.....	89
Graf č. 71: Podiel podnikov s inovačnou činnosťou podľa odvetví a veľkostných kategórií	90
Graf č. 72: Podiel podnikov používajúcich počítač a počítačové siete v roku 2018	91
Graf č. 73: Podiel podnikov používajúcich internet v roku 2018.....	92
Graf č. 74: Podiel podnikov s vytvorenou webovou stránkou v roku 2018	92
Graf č. 75: Podiel podnikov predávajúcich a nakupujúcich online v roku 2018.....	93
Graf č. 76: Podiel MSP (10-249) predávajúcich online (aspoň 1 % tržieb) v roku 2018.....	93
Graf č. 77: Vývoj výdavkov na výskum a vývoj podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)	95
Graf č. 78: Štruktúra výdavkov na výskum a vývoj MSP podľa zdrojov financovania v roku 2016	95
Graf č. 79: Podiel MSP na výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja vo vybraných krajinách EÚ (2016)	96
Graf č. 80: Podiel výdavkoch MSP do výskumu a vývoja na HDP vo vybraných krajinách EÚ (2016)	96

Zoznam máp

Mapa č. 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP-PO podľa okresov v roku 2018.....	43
Mapa č. 2: Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov podľa okresov v roku 2018.....	45

Zoznam skratiek

EÚ – Európska únia
FO – fyzická osoba
HV – hospodársky výsledok
MSP – malé a stredné podniky
OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
PO – právnická osoba
SBA – Slovak Business Agency
SHR – samostatne hospodáriaci roľník
SR – Slovenská republika
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úvod

Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na podporu rozvoja a rastu malého a stredného podnikania (MSP) na Slovensku vykonáva pravidelný monitoring a výskum podnikateľského prostredia s dôrazom na sektor malého a stredného podnikania. Vypracované analytické materiály slúžia ako informačné a analytické vstupy v súvislosti s prípravou a realizáciou politiky podpory a rozvoja malého a stredného podnikania.

Dynamický rozvoj malého a stredného podnikania je jedným zo základných predpokladov zdravého ekonomického vývoja krajiny. Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria 99,9 % podiel z celkového počtu podnikateľských subjektov, poskytujú v podnikovej ekonomike pracovné príležitosti takmer trom štvrtinám (73 %) aktívnej pracovnej sily a podieľajú sa viac ako polovicou (55 %) na tvorbe pridanej hodnoty. 97 % malých a stredných podnikov tvoria mikropodniky zamestnávajúce menej ako 10 zamestnancov. Viac ako tri štvrtiny malých a stredných podnikov je aktívnych v odvetviach ako obchodné služby, obchod, stavebníctvo a priemysel.

Konkurencieschopnosť slovenských podnikov je určovaná predovšetkým prostredím, v ktorom vyvíjajú svoje aktivity. Zmeny v podnikateľskom prostredí sa s určitým časovým odstupom premietajú aj do kvantitatívnych charakteristík sektora malých a stredných podnikov. V materiáli je prezentované zhodnotenie stavu sektora malého a stredného podnikania v roku 2018 na základe štatistických informácií v kontexte jeho vývoja za posledných niekoľko rokov a porovnanie dostupných údajov o malom a strednom podnikaní na Slovensku a v krajinách EÚ. Vyhodnotené sú štatistické údaje týkajúce sa malých a stredných podnikov v závislosti od jednotlivých právnych foriem, veľkostných kategórií, odvetvového členenia a regionálnej príslušnosti. Význam malých a stredných podnikov v hospodárstve Slovenska je analyzovaný prostredníctvom hodnotenia postavenia malých a stredných podnikov na vybraných ekonomických ukazovateľoch, zamestnanosti a v zahranično-obchodnej oblasti.

Organizačná štruktúra sektora malých a stredných podnikov zahrňujúca počet podnikateľských subjektov, odvetvové členenie, rodové a vekové zloženie sú podrobne vyhodnotené v kapitole 2. V kapitole 3 je vyhodnotená dynamika vývoja podnikateľských subjektov. V kapitole 4 sú analyzované regionálne aspekty vývoja MSP z hľadiska krajov a okresov SR. Nasledujúca časť (kapitola 5) je venovaná hodnoteniu vplyvu MSP na zamestnanosť. Postavenie MSP v ekonomike SR je analyzované v kapitole 6 prostredníctvom hodnotenia vývoja vybraných ekonomických ukazovateľov MSP. Kapitola 7 sa zameriava na oblasť zahranično-obchodných aktivít MSP. V posledných tematických kapitolách (kapitola 8 až 11) je prezentovaný vývoj high-tech ukazovateľov, stav využívania informačných a komunikačných technológií, inovačná a výskumno-vývojová činnosť sektora MSP. Pre lepšiu ilustráciu jednotlivých ukazovateľov je publikácia doplnená o grafické a mapové objekty.

Hodnotenie stavu sektora malých a stredných podnikov v tejto publikácii vychádza zo spracovania údajov pochádzajúcich zo zdrojov Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) a DataCentra. Zdrojom údajov za krajiny EÚ je Eurostat. Štatistické informácie uvedené v materiáli predstavujú výber z podrobnejších hodnotení jednotlivých aspektov podnikania MSP, ktoré sú prezentované vo forme osobitných štatisticko-analytických výstupov vydávaných SBA (Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR, Analýza rodovej a vekovej štruktúry FO - podnikateľov, Vznik a zánik podnikateľských subjektov v SR, Analýza finančných ukazovateľov MSP).

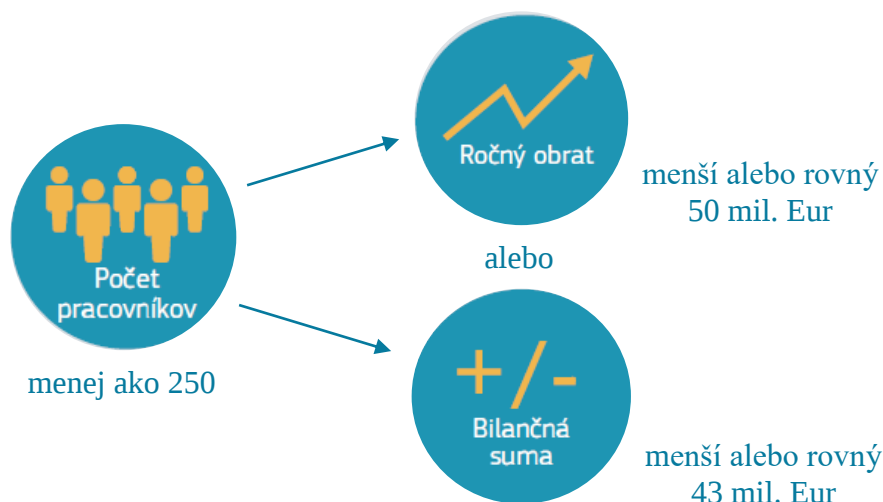
1 Definícia malých a stredných podnikov

Európska komisia (EK) definuje podnik ako subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právnu formu. Určujúcim faktorom je pritom hospodárska činnosť, nie právna forma. Z tohto dôvodu možno podľa EK medzi podniky zaradiť samostatne zárobkovo činné osoby a rodinné podniky, ktoré vykonávajú remeselnícke alebo iné činnosti, obchodné spoločnosti, partnerstvá alebo združenia, ktoré pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť.

Slovak Business Agency v tomto materiáli uplatňuje veľkostné kategórie podnikov vyplývajúce z odporúčania Európskej komisie č. 2003/361/ES zo 6. mája 2003 o definícii mikro, malých a stredných podnikov¹ a nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 prílohy I. Vychádzajúc z vyššie uvedených dokumentov sa pri definícii MSP posudzujú tieto tri kritériá:

Najdôležitejším veľkostným kritériom, ktoré musí byť vždy splnené je kritérium zamestnanosti resp. počet pracovníkov. Kritérium počtu pracovníkov je však doplnené ďalšími dvoma finančnými kritériami, z ktorých musí podnik splňať aspoň jedno z nich. **Pri zaradení podniku medzi MSP** sa tak porovnáva jedna z nasledujúcich možných kombinácií hodnotenia: (1) počet pracovníkov a ročný obrat, alebo (2) počet pracovníkov a celková ročná bilančná suma.

Hodnotenie veľkostnej typológie podniku podľa odporúčania Európskej komisie umožňuje zachytiť skutočný rozsah, výkonnosť podniku a jeho postavenie v porovnaní s konkurenciou v rôznych oblastiach hospodárskej činnosti. V prípade, ak MSP nedodrží jedno z dvoch finančných kritérií (ročný obrat alebo celkovú ročnú bilančnú sumu), podnik si naďalej zachováva status MSP. K zmene postavenia podniku ako MSP, prípadne malého podniku alebo mikropodniku v rámci množiny MSP, dochádza až po prekročení veľkostných kritérií v dvoch po sebe nasledujúcich účtovných obdobiach.

¹ Kompletne znenie odporúčania Komisie 2003/361/ES o definícii MSP je dostupné online na: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>

Na základe tohto vymedzenia sa do skupiny malých a stredných podnikov zaraďujú podnikateľské subjekty, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb, a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov Eur a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 43 miliónov Eur. Jednotlivé veľkostné kategórie malých a stredných podnikov sú určené podľa hraničných hodnôt vyššie uvedených kritérií, pričom rozlišujeme tri kategórie:

	 Počet pracovníkov	 Ročný obrat	a/aleb	 Bilančná suma
Mikropodnik	menej ako 10	nižší alebo rovný 2 mil. Eur		nižšia alebo rovná 2 mil. Eur
Malý podnik	menej ako 50	nižší alebo rovný 10 mil. Eur		nižšia alebo rovná 10 mil. Eur
Stredný podnik	menej ako 250	nižší alebo rovný 50 mil. Eur		nižšia alebo rovná 43 mil. Eur

Hraničné hodnoty sú určené na základe odporúčania Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP. Údaje o počte pracovníkov, obrate a celkovej ročnej bilančnej sume sa podľa odporúčania získavajú výlučne z účtovnej závierky podniku za posledné schválené účtovné obdobie a vypočítavajú sa na ročnom základe. V prípade novozaložených podnikov, ktorých účtovná závierka ešte nebola schválená sa uplatňujú údaje získané čestným odhadom vykonaným v priebehu finančného roka. Hodnoty veľkostných kritérií a ich (ne)prekročenie sa sleduje v deň účtovnej závierky.

V tomto materiáli je pri všetkých ukazovateľoch uplatňované kritérium členenia podnikateľských subjektov do kategórie MSP – podľa počtu zamestnancov. Výnimku predstavujú len finančné ukazovatele (kapitola 6), pri ktorých je okrem kritéria počtu zamestnancov zohľadňovaná aj výška ročného obratu. V prípadoch, kde sa nerozlišuje samostatne kategória mikropodnik, sú zaradené medzi malé podniky všetky subjekty s počtom zamestnancov 0 - 49. Uvedená kategorizácia umožňuje porovnanie stavu MSP v Slovenskej republike so stavom podnikateľského sektora v Európskej únii.

2 Stav a vývoj početnosti MSP

Rok 2018 predstavoval pre Slovensko ďalšie úspešné obdobie, počas ktorého národné hospodárstvo pokračovalo v rastovom trende z predchádzajúcich rokov. Medzi základné kvantitatívne ukazovatele sektora MSP sa najčastejšie zaraďuje početnosť malých a stredných podnikov. **Z údajov Štatistického úradu SR vyplýva, že po predchádzajúcom náraste MSP došlo v medziročnom období k poklesu početnosti MSP (o 1,3 %), za ktorým stojí hlavne pokles počtu živnostníkov.**

Početnosť aktívnych malých a stredných podnikov sa v roku 2018 znížila na 559 841, čo v absolútnom vyjadrení predstavuje pokles o 7 290 podnikateľských subjektov. K poklesu početnosti MSP v roku 2018 dochádza po dvoch rokoch nárastu počtu malých a stredných podnikov. Posledný významnejší medziročný pokles v početnosti MSP bol evidovaný medzi rokom 2014 a 2015, kedy došlo k úbytku MSP o viac ako 34 000.

Po dezagregácii údajov na jednotlivé veľkostné kategórie podnikov (tabuľka č. 1), možno v roku 2018 sledovať pokles len v kategórii mikropodnikov s 0-9 zamestnancami. Ten medziročne predstavoval 1,4 %. V ostatných veľkostných kategóriách MSP sa početnosť podnikateľských subjektov vyvíjala pozitívnejšie s medziročným rastom na úrovni 1,1 %, resp. 1,2 %. Najdynamickejšie rástol počet veľkých podnikov s medziročným tempom 2,7 %. K vyššie uvedeným zmenám prispel aj kontinuálny rast zamestnanosti u MSP v posledných troch rokoch, ktorý viedol k presunu podnikateľských subjektov do kategórií podnikov s vyšším počtom zamestnancov.

Z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov tvorili najväčší podiel (96,8 %) mikropodniky, čo v absolútnom vyjadrení znamená 542 525 subjektov. Štruktúru MSP v roku 2018 ďalej doplnili **malé podniky s podielom 2,6 %** (abs. 14 328) **a stredné podniky s najmenším zastúpením 0,5 %** (abs. 2 988). Podiel veľkých podnikov na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov zostal zachovaný z predchádzajúcich rokov na úrovni 0,1 %, čo v absolútnom vyjadrení znamená 680 subjektov.

Tab. č. 1: Aktívne podnikateľské subjekty podľa právnej formy a veľkostnej kategórie k 31. 12. 2018

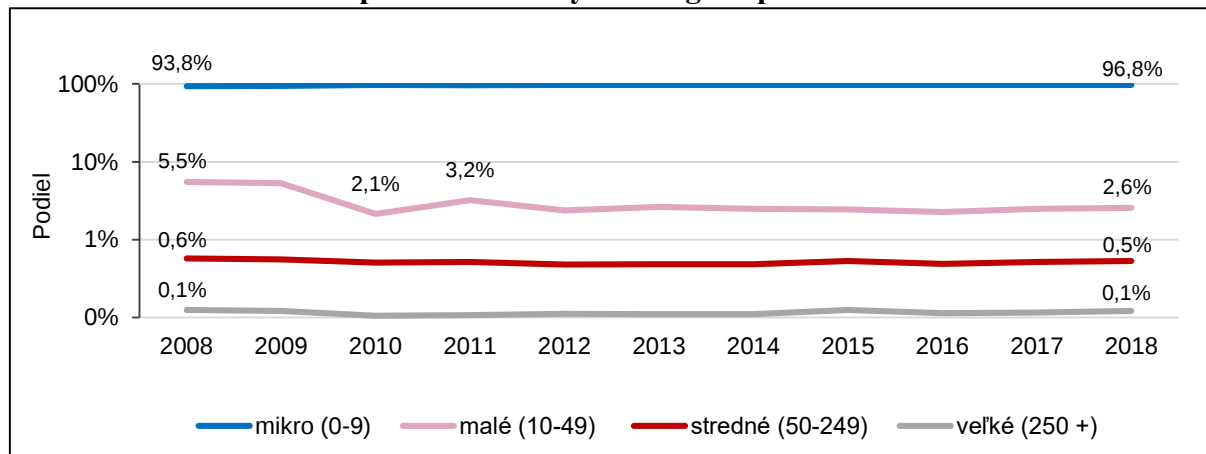
Veľkostné kategórie / právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	Spolu		Index 2018/2017
					Abs.	Podiel v %	
Mikropodniky (0 - 9)	213 462	302 677	22 703	3 683	542 525	96,8%	↓ 98,6
Malé podniky (10 - 49)	13 062	1 236	20	10	14 328	2,6%	↑ 101,2
Stredné podniky (50 - 249)	2 940	47	1	0	2 988	0,5%	↑ 101,1
Veľké podniky (250 a viac)	679	1	0	0	680	0,1%	↑ 102,7
Spolu MSP (0 - 249)	229 464	303 960	22 724	3 693	559 841	99,9%	↓ 98,7
Spolu podnikateľské subjekty	230 143	303 961	22 724	3 693	560 521	100,0%	↓ 98,7

Zdroj: Register organizácií ŠÚ SR, spracované SBA

Dlhodobý trend vývoja početnosti MSP podľa veľkostných kategórií od roku 2008 až po súčasnosť prezentuje graf č. 1. V sledovanom časovom intervale došlo k miernemu rastu podielu mikropodnikov, ktorý sa prejavoval najmä do roku 2010. **Po roku 2010 sa vývoj počtu mikropodnikov stabilizoval a v súčasnosti dosahuje takmer 97 % z celkového počtu podnikateľských subjektov.**

Odlišný vývoj bol zaznamenaný v kategórii malých podnikov. V období finančnej a hospodárskej krízy od roku 2008 do roku 2010 došlo k poklesu podielu malých podnikov z 5,5 % na 2,1 %. **Od roku 2012 sa podiel malých podnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov na Slovensku udržiava v intervale od 2,3 % do 2,6 %.** V prípade ostatných veľkostných kategórií podnikov možno pozorovať stabilný vývoj bez významnejších výkyvov.

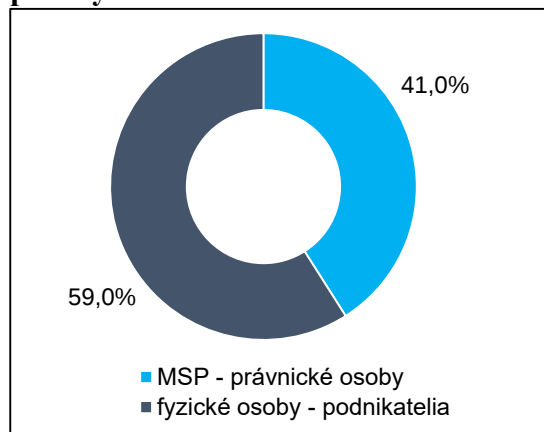
Graf č. 1: Štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA. Hodnoty podielu sú zobrazené v logaritmickej mierke.

Aj v roku 2018 pokračoval trend pozvoľného znižovania podielu fyzických osôb – podnikateľov (t. j. živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci – ďalej SHR) na celkovom počte aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku.

Graf č. 2: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

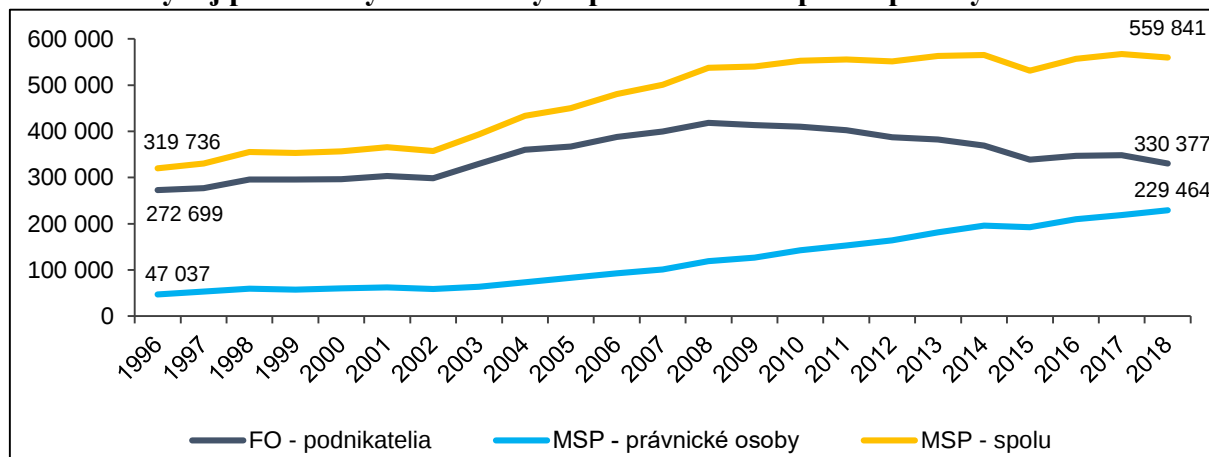
Navzdory postupnému znižovaniu podielu, v štruktúre MSP podľa právnych foriem stále prevládajú fyzické osoby – podnikatelia s podielom 59,0 %. Zastúpenie MSP – právnických osôb sa v roku 2018 opäť zvýšilo a dosiahlo 41,0 %.

Dlhodobý vývoj MSP vyjadrený v absolútnych početnostiach podľa právnej formy prezentuje graf č. 3. Od začiatku sledovaného obdobia sa početnosť oboch právnych foriem podnikania (FO – podnikatelia a MSP – právnické osoby) vyznačovala podobnými vývojovými tendenciami. **Zmena vo vývoji nastala po roku 2008, kedy sa zastavil rast početnosti FO – podnikateľov a nastal**

trend poklesu. Od tohto obdobia až do roku 2018 **klesol počet FO – podnikateľov o 21 %**. K poklesu prispelo najmä opakované zvyšovanie vymeriavacieho základu pre SZČO, čo viedlo k nárastu odvodového zaťaženia. V prípade podnikateľských subjektov podnikajúcich v právnej forme MSP – právnické osoby pokračoval vývoj početnosti v kontinuálnom raste aj po roku 2008. V dôsledku tohto rastu sa **počet MSP – právnických osôb medzi rokom 2008 a 2018 zvýšil o 92 %**.

V súlade s dlhodobým trendom sa vyvíjala aj početnosť MSP podľa právnych foriem sledovaná medzi rokom 2018 a predchádzajúcim rokom 2017. Podľa údajov ŠÚ SR bol **evidovaný medziročný pokles počtu FO – podnikateľov na Slovensku o 5,2 %**. Naopak, v medziročnom porovnaní **došlo medzi rokom 2017 a 2018 k nárastu početnosti MSP – právnických osôb o 4,9 %**.

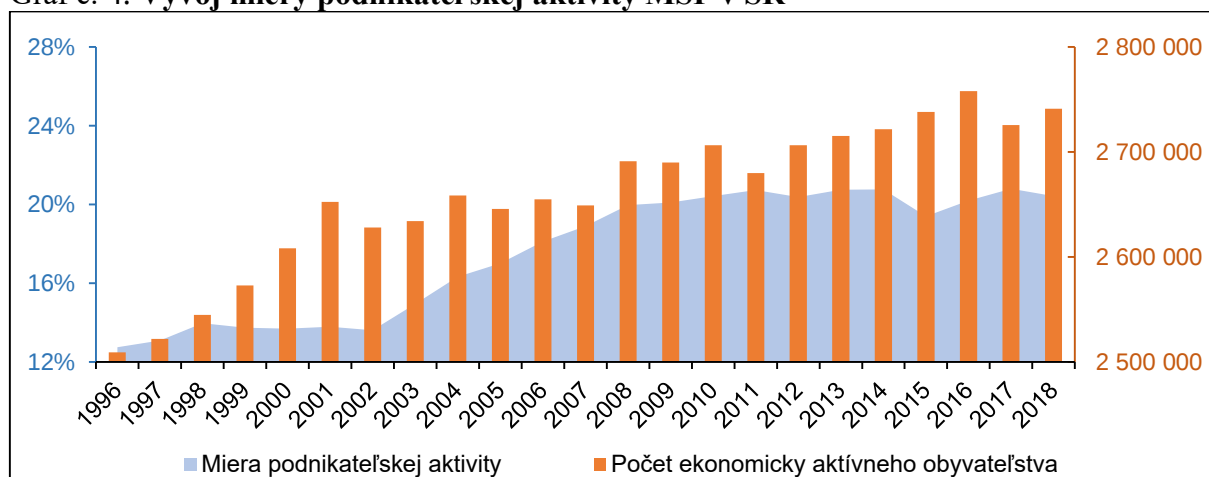
Graf č. 3: Vývoj počtu malých a stredných podnikov v SR podľa právnych foriem

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

Miera podnikateľskej aktivity MSP, ktorá vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov v SR, sa z dlhodobého hľadiska vyvíja tiež pozitívne (pozri graf č. 4). **V roku 2018 dosiahla miera podnikateľskej aktivity MSP 20,4 %**. To znamená, že na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov na Slovensku pripadá približne 20 aktívnych MSP. Vývoj podnikateľskej aktivity MSP v ostatných desiatich rokoch nenadviazal na dynamický rast z obdobia medzi rokom 2003 a 2008. Miera podnikateľskej aktivity sa od roku 2008 ustálila na úrovni okolo 20 %. K pretrvávajúcej stagnácii prispieva najmä nižšia dynamika rastu početnosti MSP spojená s kontinuálnym miernym rastom počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva SR.

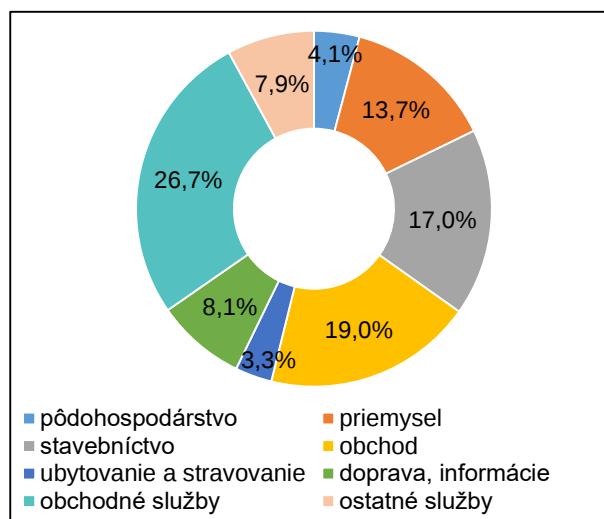
Graf č. 4: Vývoj miery podnikateľskej aktivity MSP v SR

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR a ÚPSVaR

V odvetvovej štruktúre MSP tvorili v roku 2018 **najväčšiu časť (26,7 %; resp. 149 528) malé a stredné podniky pôsobiace v odvetví obchodných služieb** (sekcia SK NACE K až N). Takmer jedna pätina MSP (19,0 %; resp. 106 643) vykonávala svoju hlavnú činnosť podnikania v odvetví obchodu. Ďalej nasleduje oblasť stavebníctva, kde pôsobilo 17,0 % (95 315) aktívnych malých a stredných podnikov. V odvetví priemyslu vykonávalo svoju hlavnú činnosť celkovo 76 454 MSP, čo predstavuje podiel na úrovni 13,7 %.

Graf č. 5: **Odvetvová štruktúra MSP v roku 2018**

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Nižšie zastúpenie (8,1 %; resp. 45 572) dosahujú MSP, ktoré v roku 2018 pôsobili v sektore dopravy, informačných a komunikačných činnostiach – sekcia SK NACE H, J a tiež MSP vykonávajúce svoju hlavnú činnosť podnikania v ostatných službách – SK NACE P až S (7,9 %; resp. 44 462). V odvetvovej štruktúre MSP má už dlhodobo najnižšie zastúpenie odvetvie pôdohospodárstva (4,1 %), spolu s odvetvím ubytovanie a stravovanie (3,3 %).

Z vyššie opísaného stavu vyplýva, že viac ako tri štvrtiny (76,4 %) malých a stredných podnikateľov na Slovensku vykonávalo v roku 2018 svoju hlavnú podnikateľskú činnosť v nasledovných štyroch sektoroch: obchodné služby,

obchod, stavebníctvo a priemysel. Na základe údajov spracovaných v tabuľke č. 2 boli pri medziročnom porovnaní početnosti MSP podľa odvetvového členenia zaznamenané rozdielne vývojové tendencie. **V prvej skupine odvetví počet malých a stredných podnikov medziročne vzrástol. Najvýraznejšie sa nárast MSP prejavil v sektore obchodných služieb s medziročným rastom 4,7 %.** Uvedený vývoj možno označiť za pozitívny, keďže práve obchodné služby predstavujú najdynamickejšiu odvetvovú a trhovú zložku európskej ekonomiky s perspektívou najväčšieho nového dopytu a ponuky v ekonomických a sociálnych systémoch a tým aj tvorbou pracovných miest². Pozitívnym ukazovateľom rozvoja podnikateľského prostredia a rastu hospodárstva Slovenska bol aj v roku 2018 pokračujúci rast počtu MSP pôsobiace v odvetviach ako doprava, informačné a komunikačné činnosti (rast o 1,7 %), priemysel (o 1,5 %) a stavebníctvo (o 0,7 %).

Opačný trend, teda medziročný pokles početnosti MSP, bol v roku 2018 evidovaný najmä v obchode (pokles o 11,2 %) a pôdohospodárstve (7,7 %). Za poklesom početnosti MSP pôsobiace v uvedených odvetviach stojí najmä medziročný pokles FO – podnikateľov, ktorý je charakterizovaný nižšie. Oproti roku 2017 bol v štatistikách zaznamenaný miernejší medziročný pokles aj v odvetviach ubytovanie a stravovanie o 4,4 % a ostatné služby o 0,8 %.

² EESC (2008): Developments in the Business Services Sector in Europe. Official Journal of the European Union, C 318/04.

Tab. č. 2: Početnosť malých a stredných podnikov podľa odvetvového členenia

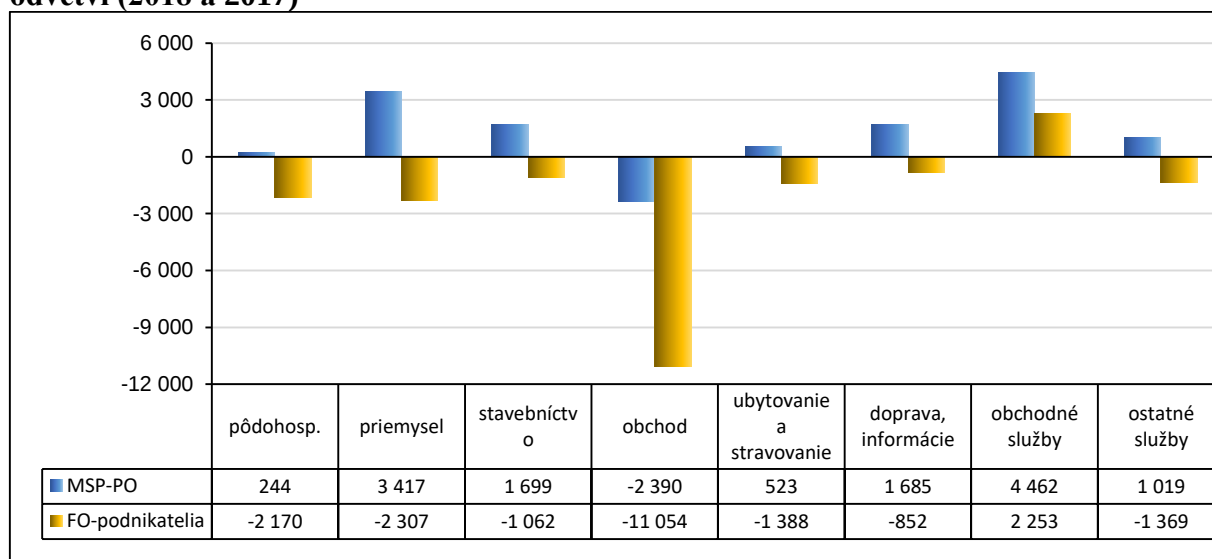
Odvetvie SK NACE	2017	2018	Medziročná zmena	
			Abs.	Index
pôdohospodárstvo	25 057	23 131	-1 926	92,3
priemysel	75 344	76 454	1 110	101,5
stavebníctvo	94 678	95 315	637	100,7
obchod	120 087	106 643	-13 444	88,8
ubytovanie a stravovanie	19 601	18 736	-865	95,6
doprava, informácie	44 739	45 572	833	101,9
obchodné služby	142 813	149 528	6 715	104,7
ostatné služby	44 812	44 462	-350	99,2
Spolu	567 131	559 841	-7 290	98,7

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Na základe zosumarizovaných údajov o medziročnej zmene početnosti MSP – právnických osôb a FO – podnikateľov podľa jednotlivých odvetví (graf č. 6), vzrástol počet podnikateľských subjektov oboch právnych foriem len v sektore obchodných služieb. Diametrálne odlišný medziročný vývoj v početnosti MSP – právnických osôb a FO – podnikateľov bol pozorovaný najmä v sektore priemyslu, stavebníctva, dopravy a informáciách a ostatných služieb. V prípade týchto odvetví dochádza medzi rokmi 2018 a 2017 k nárastu početnosti MSP – právnických osôb a poklesu počtu FO – podnikateľov.

K medziročnému poklesu počtu podnikateľských subjektov podnikajúcich v oboch právnych formách došlo len v odvetví obchodu. Významnejší pokles bol evidovaný v právnej forme FO – podnikatelia, kde sa početnosť aktívnych MSP medziročne znížila o 11 054 subjektov. Za poklesom možno vidieť dva faktory. Prvým je deaktivácia vyššieho počtu podnikateľských subjektov (najmä FO – podnikateľov) v Registri organizácií, ku ktorej ŠÚ SR pristupuje v prípade ak subjekty zapísané v registri nemali v posudzovanom období zamestnancov, tržby a nerealizovali žiadne investície. Druhým faktorom je dlhodobý klesajúci trend počtu MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť v odvetví obchodu zachytený na grafe č. 7.

Graf č. 6: Medziročná zmena absolútnej početnosti MSP – PO a FO – podnikateľov podľa odvetví (2018 a 2017)

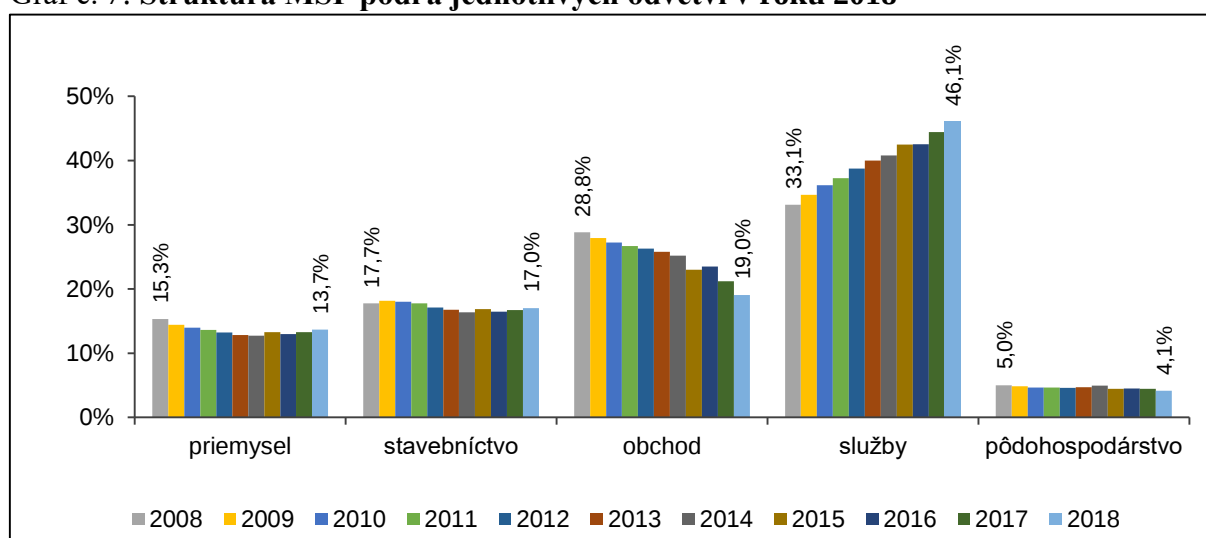

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Vývoj odvetvovej štruktúry malých a stredných podnikov z dlhšej časovej perspektívy prezentuje graf č. 7. Z analýzy dlhšieho časového radu údajov vyplýva, že vývoj štruktúry MSP podľa odvetví pokračoval aj v roku 2018 v súlade s dlhodobými vývojovými tendenciami. K najdynamickejším zmenám dochádza v zastúpení odvetví obchodu a služieb na celkovom počte MSP. Podiel MSP v odvetví služieb sa od roku 2008 zvýšil o 13,0 p. b., čím dosiahol nové maximum na úrovni 46,1 %. Za nárastom podielu odvetvia služieb stojí hlavne vysoká početnosť MSP z odvetvia obchodných služieb. Naopak, v prípade zastúpenia MSP v odvetví obchodu bol v roku 2018 preukázaný ďalší pokles, ktorý je v súlade s dlhodobou tendenciou poklesu zastúpenia MSP v tomto odvetví. Podiel MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť podnikania v obchode sa od roku 2008 znížil o 9,8 p. b.

Vývoj zastúpenia odvetvia priemyslu, stavebníctva a pôdohospodárstva vykazuje v posledných rokoch stabilný charakter s miernym nárastom v roku 2018 v prípade priemyslu a stavebníctva. Zastúpenie pôdohospodárstva sa naopak v poslednom sledovanom roku mierne znížilo.

Graf č. 7: Štruktúra MSP podľa jednotlivých odvetví v roku 2018

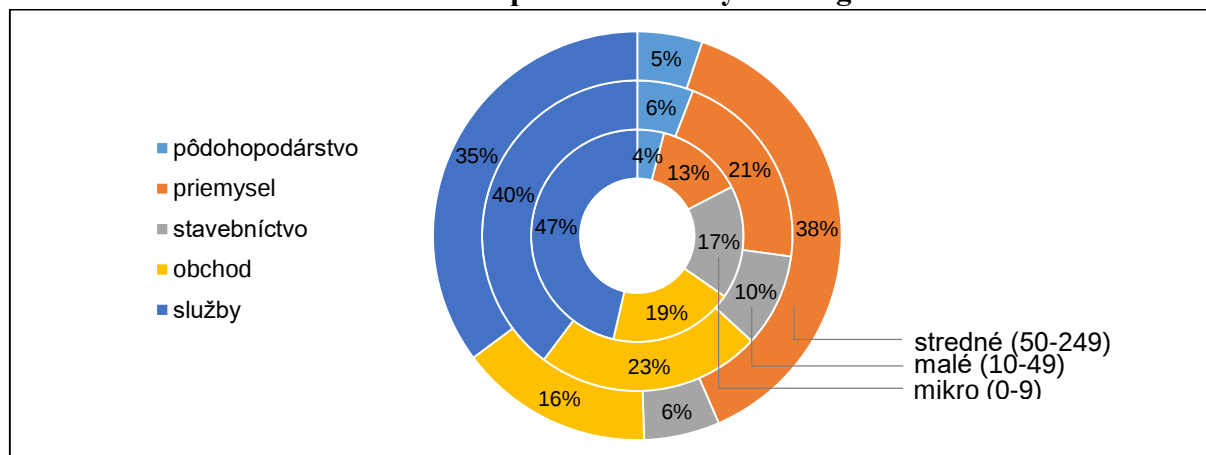

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Podrobnejší pohľad na odvetvovú štruktúru MSP podľa veľkostných kategórií podnikov je znázornený na grafe č. 8. Odvetvová štruktúra MSP je v rámci jednotlivých veľkostných kategórií značne diferencovaná. Z výsledkov zároveň možno pozorovať základné charakteristiky:

- v rámci MSP s vyšším počtom zamestnancov dosahuje vyššie zastúpenie odvetvie priemyslu;
- v skupine MSP s nižším počtom zamestnancov dosahujú vyššie zastúpenie služby a stavebníctvo;
- zastúpenie pôdohospodárstva je približne rovnaké vo všetkých veľkostných kategóriách.

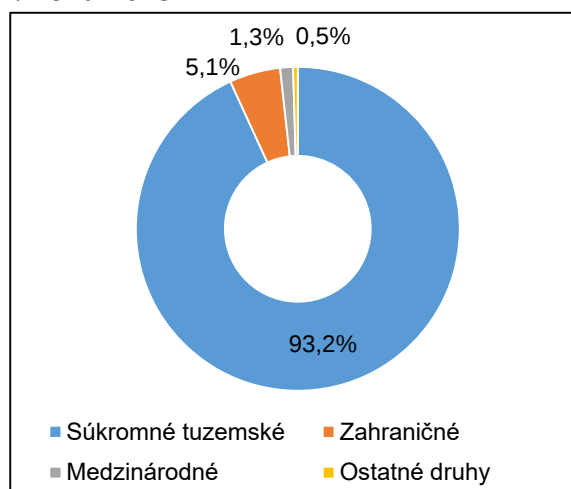
Graf č. 8: Odvetvová štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z pohľadu vlastníckej štruktúry malých a stredných podnikov zastáva dominantné postavenie súkromné tuzemské vlastníctvo. Až **93,2 % aktívnych MSP na Slovensku bolo v roku 2018 v súkromnom tuzemskom vlastníctve**. V absolútnom vyjadrení to činí 521 592 subjektov. Druhé najväčšie zastúpenie s podielom 5,1 % predstavujú malé a stredné podniky so zahraničným vlastníctvom (28 447 subjektov).

Graf č. 9: Vlastnícka štruktúra MSP v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Vo vlastníckej štruktúre MSP dosahujú dlhodobo nižší podiel subjekty s medzinárodným vlastníctvom, ktorý v roku 2018 dosiahol len 1,3 % (resp. 7 211 subjektov). Ostatné druhy vlastníctva (ako napr. družstevné, štátne, vlastníctvo územnej samosprávy, alebo vlastníctvo združení, politických strán a cirkví) tvoria spolu 0,5 %.

Z časovej perspektívy vykazuje vlastnícka štruktúra MSP stabilné rozdelenie. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2017 došlo k miernemu poklesu podielu MSP so súkromným tuzemským vlastníctvom (o 0,2 p. b.) a nárastu MSP s medzinárodným vlastníctvom (o 0,3 p. b.). Od roku 2008 vzrástlo zastúpenie zahraničného vlastníctva

malých a stredných podnikov o 2,2 p. b. V rovnakom období zároveň poklesol podiel MSP so súkromným tuzemským vlastníctvom o 2,2 p. b. Pri zastúpení ďalších druhov vlastníctva MSP nedošlo počas sledovanej dekády k výraznejším zmenám.

Porovnanie s krajinami EÚ

Veľkostná štruktúra podnikateľského sektora na Slovensku vykazuje vo svojich základných znakoch určitú mieru podobnosti s veľkostnou štruktúrou podnikov v ostatných členských krajinách EÚ. **Za typickú črtu Slovenska možno v tomto kontexte označiť vyššie zastúpenie mikropodnikov.** Opodstatnenie uvedenej charakteristiky vychádza najmä z medzinárodného porovnania, ktoré je podrobnejšie prezentované v nasledujúcej časti.

V tabuľke č. 3 je uvedené základné porovnanie veľkostnej štruktúry podnikateľského sektora v Slovenskej republike a v krajinách EÚ – 28. Z dôvodu dostupnosti údajov, ktoré publikuje Eurostat, sú v tabuľke č. 3 prezentované najaktuálnejšie údaje za rok 2016. Tieto údaje vykazujú v porovnaní s údajmi ŠÚ SR určitý nesúlad, ktorý vyplýva z uplatnenia inej metodiky. Výsledky sú zostavené podľa metodiky Eurostatu pre *Structural business statistics* a pokrývajú odvetvia nefinančnej podnikovej ekonomiky. Z výsledkov vyplýva, že **z celkového počtu približne 24,7 miliónov podnikateľských subjektov v nefinančnej podnikovej ekonomike EÚ – 28, tvorili malé a stredné podniky 99,8 %**. Zastúpenie mikropodnikov dosiahlo 93,0 %, malých podnikov 5,6 % a stredných podnikov 0,9 %. Podľa údajov Eurostatu, v rovnakom roku na Slovensku pôsobilo 446 280 podnikateľských subjektov, pričom MSP tvorili 99,9 %.

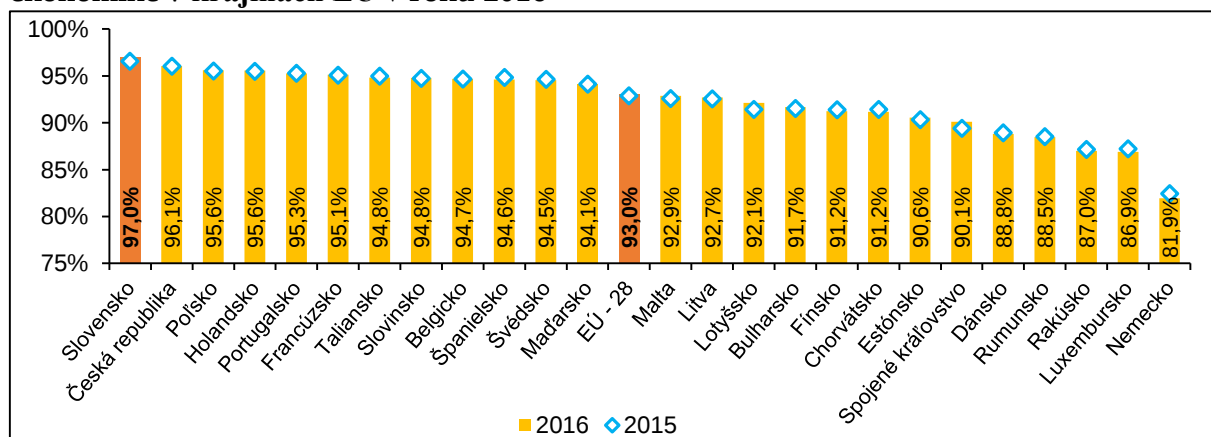
Tab. č. 3: Veľkostná štruktúra podnikateľského sektora v SR a EÚ v roku 2016

		Veľkostná kategória podniku					Spolu
		Mikro (0-9)	Malý (10-49)	Stredný (50-249)	Veľký (250 +)	MSP	
EÚ-28	Počet podnikateľských subjektov v nefinančnej podnikovej ekonomike	23 000 000	1 458 037	230 000	46 485	24 688 037	24 734 522
	Podiel na počte podnikateľských subjektov	93,0%	5,9%	0,9%	0,2%	99,8%	100,0%
Slovensko	Počet podnikateľských subjektov v nefinančnej podnikovej ekonomike	432 900	10 371	2 454	555	445 725	446 280
	Podiel na počte podnikateľských subjektov	97,0%	2,3%	0,5%	0,1%	99,9%	100,0%

Zdroj: Eurostat. V údajoch sú započítané subjekty pôsobiace v odvetviach, ktoré pokrývajú sekcie SK NACE B až N a divíziu 95. V čase spracovania materiálu boli údaje aktualizované za rok 2016.

Významné postavenie kategórie mikropodnikov na Slovensku potvrdzuje ich podiel na úrovni 97,0 %, čo je o 4,0 p. b. viac ako v krajinách EÚ. Spomedzi porovnávaných 25 členských krajín EÚ v roku 2016, Slovensko dosiahlo najvyšší podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov v rámci odvetví nefinančnej podnikovej ekonomiky. Nadpriemerné zastúpenie mikropodnikov je charakteristickou črtou veľkostnej štruktúry podnikateľského sektora aj v ostatných krajinách V4. Česká republika a Poľsko sa v porovnaní krajín EÚ umiestnili na druhej, resp. tretej priečke s podielom mikropodnikov na úrovni 96,1 %, resp. 95,6 %. Podiel mikropodnikov v Maďarsku dosiahol hodnotu 94,1 %, čím mierne presiahol hodnotu EÚ s podielom 93,0 %. Najmenší podiel sledovanej veľkostnej kategórie podnikov bol evidovaný v Nemecku, kde zároveň dochádza k najvýraznejšiemu medziročnému poklesu o 0,5 p. b.

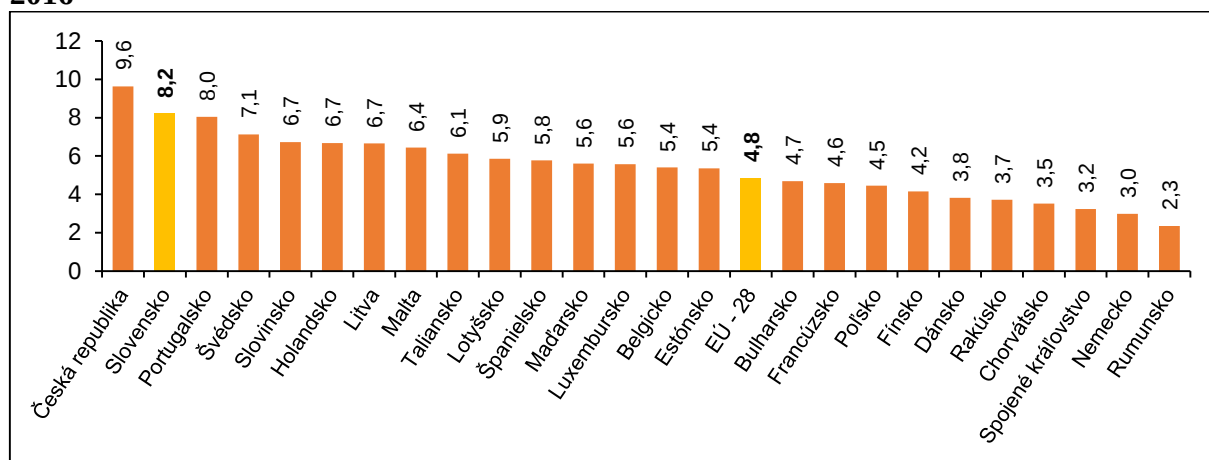
Graf č. 10: Podiel mikropodnikov na celkovom počte podnikov v nefinančnej podnikovej ekonomike v krajinách EÚ v roku 2016

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu. Pozn.: do porovnania nevstupuje Írsko, Grécko a Cyprus, pre ktoré neboli za sledované obdobie dostupné údaje.

Nižšie uvedený graf č. 11 znázorňuje porovnanie počtu malých a stredných podnikov pripadajúcich na 100 obyvateľov podľa jednotlivých krajín EÚ. V roku 2016 na Slovensku pripadalo 8,2 malých a stredných podnikov na 100 obyvateľov, pričom vo všetkých členských krajinách EÚ-28 to bolo 4,8. **Slovensko sa v uvedenom porovnaní dlhodobo umiestňuje medzi krajinami s najvyšším počtom malých a stredných podnikov k celkovému počtu obyvateľov.** Najvyšší počet malých a stredných podnikov na 100 obyvateľov bol v roku 2016 v Českej republike (9,6). V uvedenom porovnaní za Slovenskom nasleduje Portugalsko s podobným pomerom početnosti MSP na 100 obyvateľov (8,0). V prípade ďalších krajín už dochádza k výraznejším rozdielom. Na opačnej strane rebríčka porovnávaných krajín s najnižšou početnosťou MSP na 100 obyvateľov sa umiestnilo Rumunsko (2,3), Nemecko (3,0), Spojené kráľovstvo (3,2) a Chorvátsko (3,5).

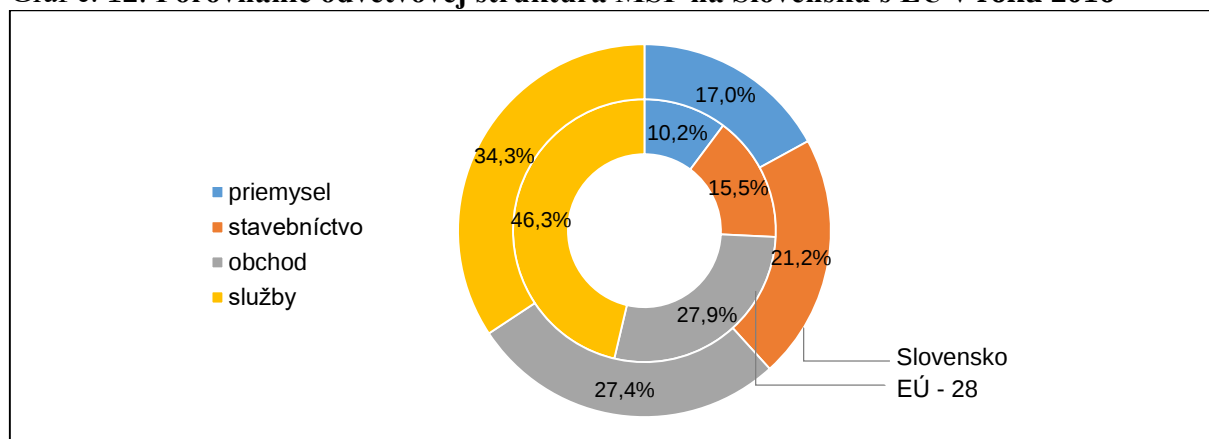
Graf č. 11: Počet malých a stredných podnikov na 100 obyvateľov v krajinách EÚ v roku 2016

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu. Pozn.: do porovnania nevstupuje Írsko, Grécko a Cyprus, pre ktoré neboli za sledované obdobie dostupné údaje.

Odvetvová štruktúra malých a stredných podnikov na Slovensku sa v porovnaní s krajinami EÚ-28 značne líši, čo dokumentujú aj údaje spracované v grafe č. 12. V roku 2016 sa MSP na Slovensku prezentovali vyšším zastúpením v odvetví priemyslu a stavebníctva. Rozdiel oproti EÚ-28 sa v oboch prípadoch pohyboval na hranici 6 až 7 p. b. Naopak, nižšie zastúpenie (o 12 p. b.) dosahujú MSP na Slovensku v odvetví služieb. Podiel MSP podnikajúcich v sektore obchodu dosahuje v EÚ a na Slovensku približne rovnakú úroveň.

Graf č. 12: Porovnanie odvetvovej štruktúry MSP na Slovensku s EÚ v roku 2016

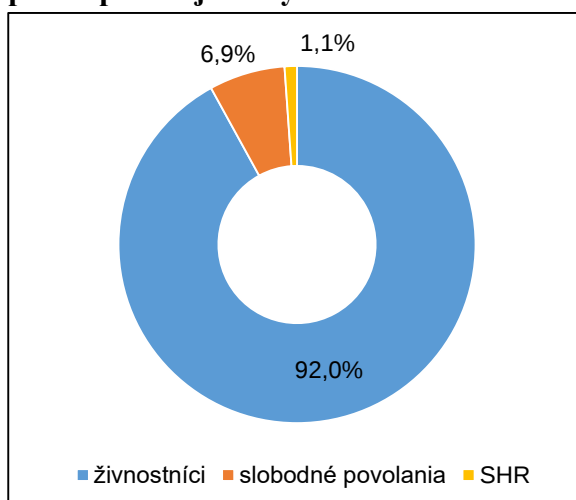

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

2.1 Fyzické osoby – podnikatelia

V roku 2018 tvorili fyzické osoby – podnikatelia takmer dve tretiny (59,0 %) z celkového počtu aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku (559 841). Medzi fyzické osoby – podnikateľov spadajú tri právne formy: živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci.

Graf č. 13: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

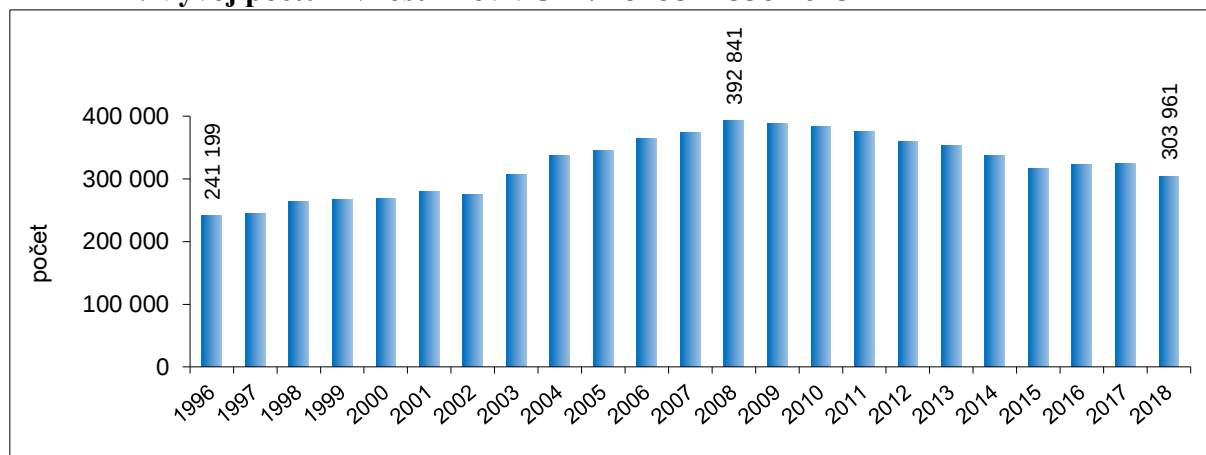
V skupine MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia dlhodobo pretrvávajú dominantné zastúpenie živnostníkov, ktoré v roku 2018 predstavovalo 92,0 %, čo v absolútnom vyjadrení činí 303 961. Osoby podnikajúce formou slobodných povolani tvorili 6,9 % (alebo v absolútnych hodnotách 22 724). Aj v roku 2018 boli najmenej zastúpenou právnou formou samostatne hospodáriaci roľníci (SHR), ktorí predstavovali len 1,1 % z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku. Absolútny počet SHR dosiahol 3 693.

Po dvoch rokoch (2016 a 2017) kedy bol evidovaný nárast celkového počtu aktívnych fyzických osôb – podnikateľov, v roku 2018

došlo k ich medziročnému poklesu. Tempo medziročného poklesu bolo v tomto prípade výraznejšie, pričom dosiahlo hodnotu 5,2 %. V absolútnom vyjadrení sa počet aktívnych fyzických osôb – podnikateľov medziročne znížil o 17 949 na konečných 330 377.

Na celkovom poklese fyzických osôb – podnikateľov sa najvýznamnejšie podieľal medziročný pokles živnostníkov o 6,2 %, ktorý je najväčší za obdobie posledných dvoch desaťročí. Pokles v početnosti živnostníkov v roku 2018 nastal po dvojročnom raste, čím nadviazal na dlhodobý trend znižovania počtu živnostníkov, ktorý pretrvával prakticky od začiatku finančnej a hospodárskej krízy na Slovensku v roku 2009 až do roku 2015.

Graf č. 14: Vývoj počtu živnostníkov v SR v rokoch 1996-2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

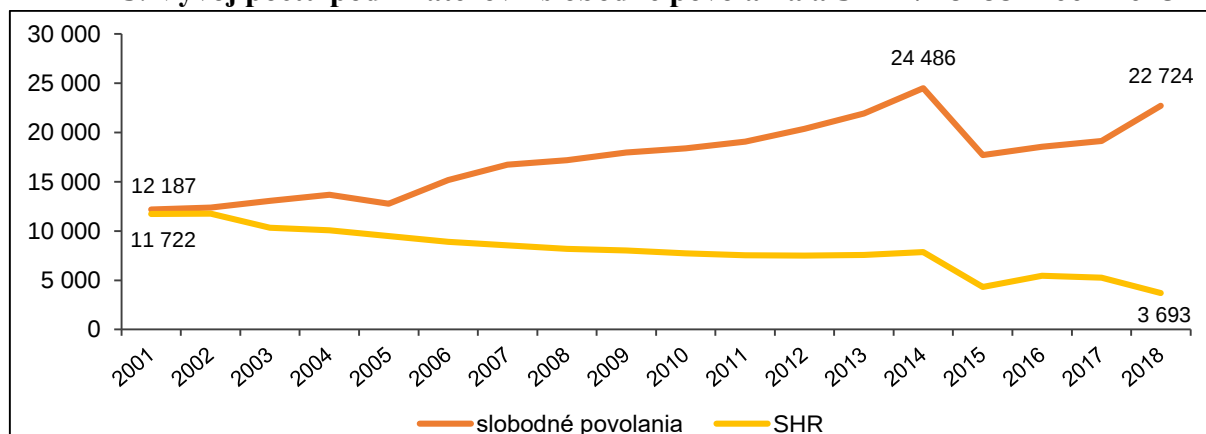
Pozorovaný pokles živnostníkov v roku 2018 možno prisudzovať i vyššiemu počtu deaktivovaných subjektov. V praxi to znamená, že v Registri organizácii ŠÚ SR došlo k zmene ich aktivity. K deaktivácii sa pristupuje v prípade ak subjekty nemali v posudzovanom období zamestnancov, tržby (zvyčajne kalendárny rok v čase t-2) a nerealizovali žiadne investície. Z celkového počtu 323 948 aktívnych živnostníkov v roku 2017 bolo v nasledujúcom roku 2018 týmto spôsobom deaktivovaných 13 %. V prípade MSP-právnických osôb bolo v rovnakom období deaktivovaných len 6 % subjektov z 218 805. Uvedený proces deaktivácie reflektuje nízku ekonomickú aktivitu živnostníkov v rokoch 2016 a 2017, ktorú dokumentujú aj spracované ekonomické ukazovatele. Deaktivácia zasiahla najmä živnostníkov podnikajúcich v odvetví obchodu. V súvislosti so zvýšením paušálnych výdavkov na 60 % z úhrnu príjmov je možné do budúcnosti očakávať nárast počtu živnostníkov, čo čiastočne naznačujú aj predbežné čísla vývoja početnosti živnostníkov v roku 2019.

Spomedzi všetkých fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku bol v roku 2018 zaznamenaný medziročný nárast len v prípade slobodných povolání. Slobodné povolanie je charakteristické ako špecifická oblasť podnikania, pretože na výkon profesijných činností sa vyžaduje splnenie požiadaviek na vzdelanie, potrebnú prax, zloženie odborných skúšok, pri niektorých povolaniach aj členstvo v komore. Aj tento faktor je dôvodom nižšieho zastúpenia tejto právnej formy. V roku 2018 narástol počet osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach medziročne o 3 600 (18,8 %), čo predstavuje najvyšší medziročný rast od roku 2001. Dlhodobý vývoj počtu podnikateľov podnikajúcich v právnej forme slobodné povolanie vykazuje rastový trend, keď sa ich počet od roku 2001 zvýšil o 86,5 %.

Na grafe č. 15 možno sledovať diametrálne odlišný vývoj početnosti ďalšej právnej formy – samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR). **V roku 2018 poklesol počet podnikateľov podnikajúcich v tejto právnej forme na 3 693, čo predstavuje pokles o 1 562 SHR. Medziročný pokles o 29,7 % bol zároveň druhý najvýznamnejší po poklese, ktorý bol zaznamenaný medzi rokmi 2015 a 2014 o takmer 50 %.** Medziročný pokles zapadá do dlhodobého trendu vývoja početnosti SHR na Slovensku s charakteristickým pozvoľným poklesom. Počet SHR v roku 2018 zároveň znamená najnižší evidovaný počet SHR od vzniku samostatnej Slovenskej republiky.

Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov (330 378) bolo podľa počtu zamestnancov 99,6 % v kategórii mikropodnikateľov (0-9, vrátane podnikateľov s nezisteným počtom zamestnancov) a 0,4 % v kategórii malých podnikateľov (10-49). Kategória mikropodnikateľov bola zároveň dominantne zastúpená vo všetkých vyššie uvedených právnych formách v rámci FO – podnikateľov.

Graf č. 15: Vývoj počtu podnikateľov - slobodné povolania a SHR v rokoch 2001-2018

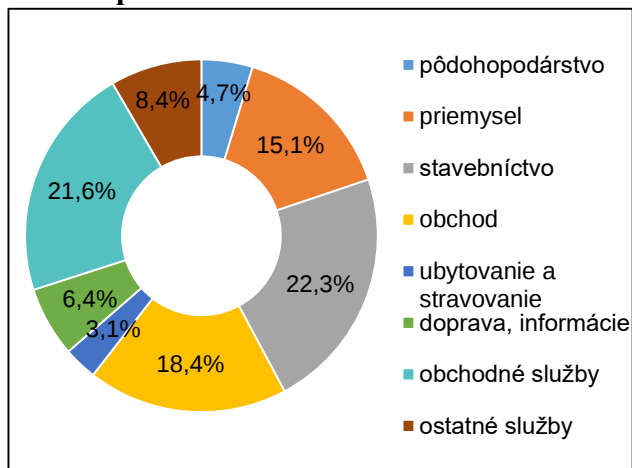

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Odvetvová štruktúra fyzických osôb - podnikateľov

V štruktúre fyzických osôb – podnikateľov podľa odvetvia, v ktorom podnikatelia vykonávajú svoju hlavnú činnosť, v roku 2018 prevažovali štyri odvetvia. **Viac ako jedna pätina (22,3 %; resp. 73 831) aktívnych fyzických osôb - podnikateľov vykonávala svoju hlavnú činnosť v oblasti stavebníctva.**

Graf č. 16: Odvetvová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov v roku 2018

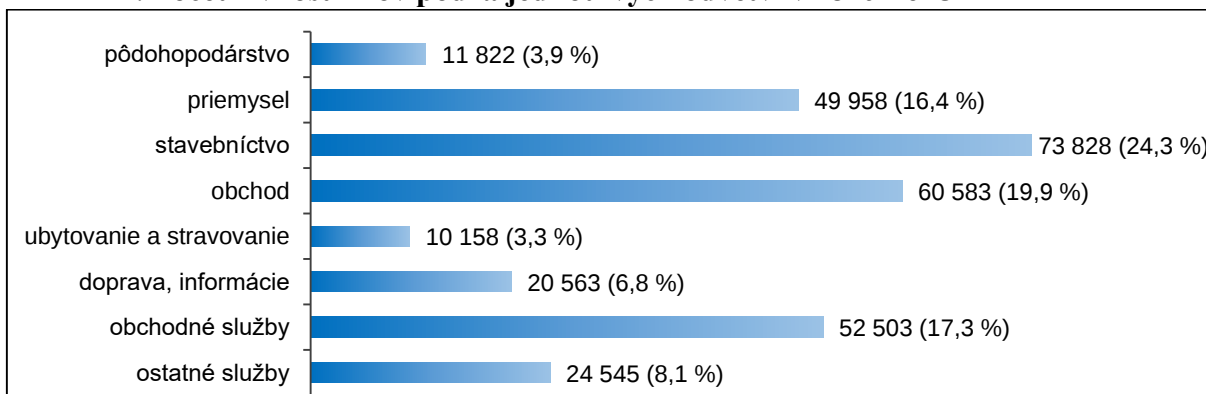

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

V roku 2018 podnikalo v sektore ostatných služieb (sekcia SK NACE P až S) len 8,4 % (27 739) zo všetkých FO – podnikateľov v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) 6,4 % (21 276), v pôdohospodárstve 4,7 % (15 517) a v ubytovaní a stravovaní to bolo 3,1 % (10 159).

V rozložení odvetvovej štruktúry živnostníkov sa do značnej miery odráža odvetvová štruktúra FO – podnikateľov, ktorá je opísaná vyššie. **Takmer jedna štvrtina aktívnych živnostníkov vykonávala svoju hlavnú činnosť podnikania v odvetví stavebníctva (24,3 %).** Približne každý piaty živnostník podnikal v obchode (19,9 %). Značná časť živnostníkov pôsobila aj v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N) – 17,3 % a v priemysle 16,4 %. S výraznejším odstupom nasledujú živnostníci podnikajúci v odvetví ostatných služieb (sekcia SK NACE P až S) s podielom 8,1 %, v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) 6,8 %. Najnižšie zastúpenie živnostníkov bolo v roku 2018 evidované v dvoch odvetviach: v pôdohospodárstve s 3,9 % a v ubytovaní a stravovaní s podielom 3,3 %.

Graf č. 17: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví v roku 2018

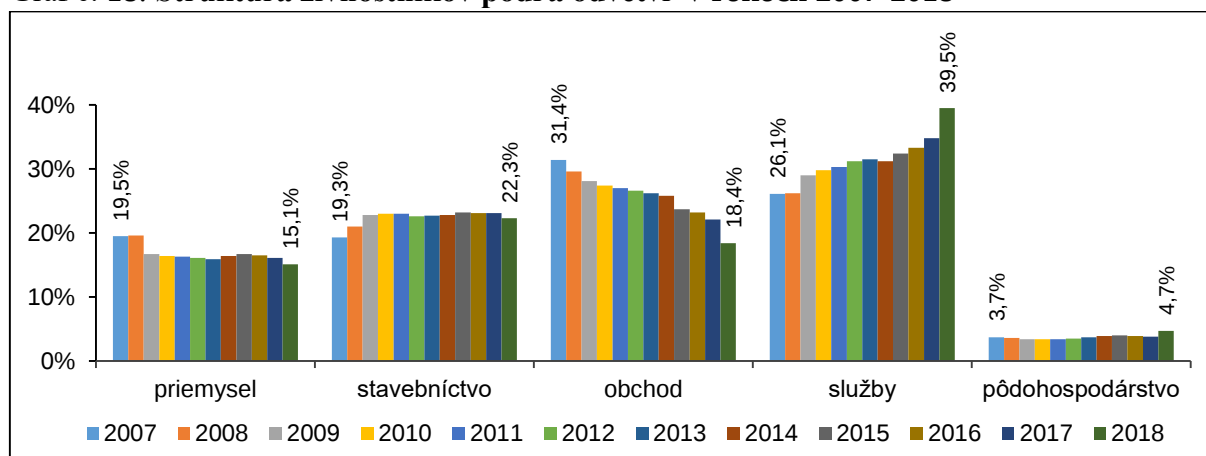

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

V súlade s celkovým medziročným poklesom počtu živnostníkov sa medzi rokom 2017 a 2018 znížila aj početnosť živnostníkov vo všetkých odvetviach. V relatívnom vyjadrení bol **najvýraznejší medziročný pokles zaznamenaný v odvetviach obchod (o 15,4 %) a v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (o 12,0 %)**, k čomu prispel vyšší počet deaktivovaných živnostníkov práve v uvedených odvetviach. Viac ako štvrtina (27 %) všetkých deaktivovaných živnostníkov v roku 2018 bola evidovaná v odvetví obchodu. Najmenší pokles počtu živnostníkov (o 1,4 %) bol podľa údajov ŠÚ SR evidovaný v odvetví stavebníctva. Medziročný pokles počtu živnostníkov sa v ďalších sledovaných odvetviach pohyboval v intervale od 3 % v obchodných službách po 5 % v pôdohospodárstve.

Vývoj odvetvovej štruktúry živnostníkov v širšej časovej perspektíve prezentuje graf č. 18. Na základe analýzy dlhších časových radov možno sledovať **tri základné vývojové tendencie v štruktúre živnostníkov** podľa sledovaných odvetví. **Medzi živnostníkmi sa kontinuálne zvyšuje zastúpenie služieb** (započítané: ubytovanie a stravovanie, doprava a informácie, obchodné služby a ostatné služby). Podiel sektoru služieb sa od roku 2007 zvýšil o 13,4 p. b. Naopak, v štruktúre živnostníkov dochádza k znižovaniu **zastúpenia odvetví obchodu**. Podiel obchodu sa od roku 2007 znížil o 13,0 p. b. **Zastúpenie odvetví priemyslu, stavebníctva a pôdohospodárstva je v posledných rokoch pomerne stabilné a neprechádza významnejšími zmenami.**

Graf č. 18: Štruktúra živnostníkov podľa odvetví v rokoch 2007-2018

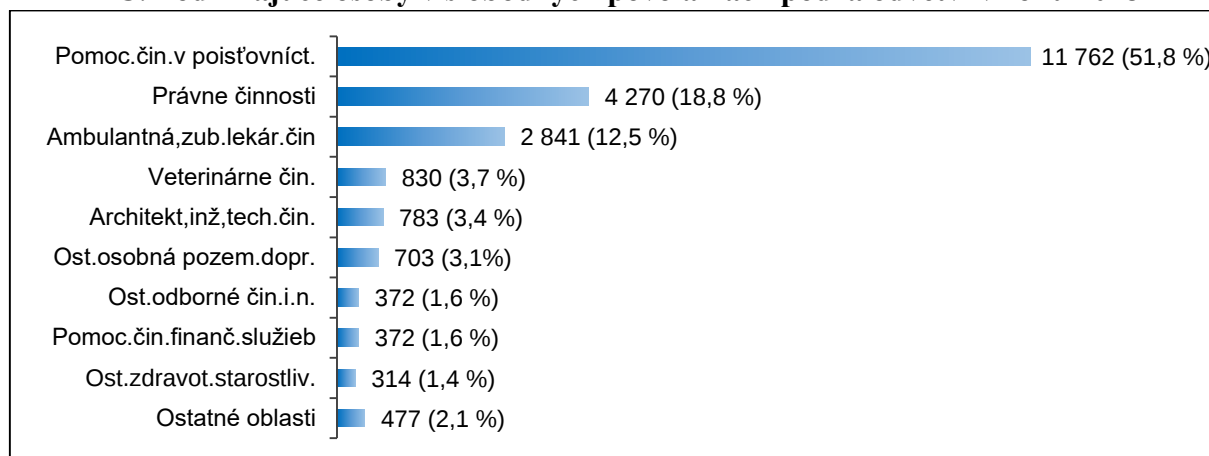
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z celkového počtu osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach v roku 2018 pôsobila **približne polovica (51,8 %) v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení**, kde sú zastúpené najmä činnosti poisťovacích agentov a maklérov. Dôležitou oblasťou sú aj právne služby, v ktorých pôsobí takmer jedna pätina podnikateľov podnikajúcich v právnej forme slobodné povolania (18,8 %). Ďalších 12,5 % vykonáva ambulantnú a zubnú lekársku činnosť. Zastúpenie ďalších oblastí nepresiahlo úroveň štyroch percent. Podľa údajov prezentovaných v grafe č. 19 možno do tejto skupiny zaradiť: veterinárne činnosti, architektonické a inžinierske činnosti, ostatnú osobnú a pozemnú dopravu, alebo pomocné činnosti finančných služieb okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia.

V porovnaní s rokom 2017 dochádza k výraznému nárastu počtu osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach, ktorí pôsobili v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení o 85,4 %, resp. v absolútnom vyjadrení o 5 417 osôb. Prijatím novely zákona č. 282/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve v znení neskorších predpisov dochádza k sprísneniu

požiadaviek na odbornú spôsobilosť finančných sprostredkovateľov a sprísnenie pravidiel styku s klientom. Napriek sprísneným podmienkam podnikania, ktoré vstúpili do platnosti od 23.02.2018, sa počet osôb podnikajúcich v pomocných činnostiach v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení zvýšil. Vplyvom nových podmienok však možno v nasledujúcich rokoch očakávať postupný pokles podnikateľov v tejto oblasti. Naopak, v ostatných oblastiach bol zaznamenaný medziročný pokles početnosti. Pokles sa najvýznamnejšie prejavil (o 63,8 %; resp. 657 osôb) v oblasti pomocných činností finančných služieb okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia.

Graf č. 19: Podnikajúce osoby v slobodných povolaniach podľa odvetví v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

2.2 Právnické osoby – podniky

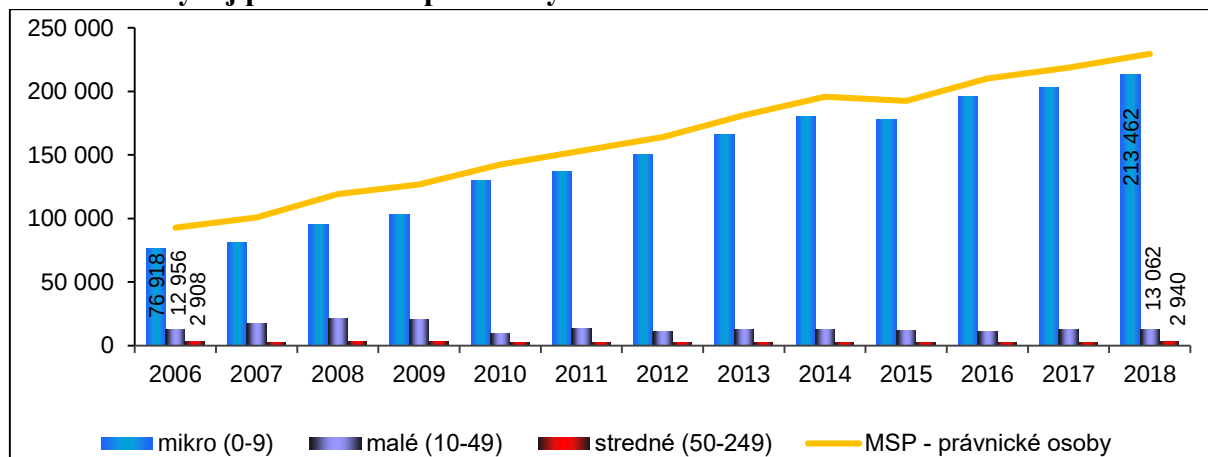
V Registri organizácií ŠÚ SR bolo k 31. decembru 2018 evidovaných celkovo 265 835 aktívnych právnických osôb, medzi ktoré zaraďujeme podniky a neziskové inštitúcie. Z uvedeného počtu bolo 230 143 podnikov.

Pri detailnejšom pohľade na stav a vývoj početnosti podnikov podľa veľkostných kategórií je zjavné dominantné postavenie mikropodnikov (0 až 9 zamestnancov, vrátane podnikov s nezisteným počtom zamestnancov), ktoré v roku 2018 tvorili až 92,8 % z celkového počtu podnikov. Podiel malých podnikov (10 až 49 zamestnancov) predstavoval 5,7 % a v prípade stredných podnikov (50 až 249 zamestnancov) to bolo len 1,3 %. Veľké podniky s 250 a viac zamestnancami tvorili najmenší podiel 0,3 %. **Malé a stredné podniky tvorili celkovo 99,7 % podiel na celkovom počte podnikov – právnických osôb.** V absolútnom vyjadrení to predstavuje 229 464 MSP – PO.

Z analýzy dlhšieho časového radu od roku 2006 (graf č. 20) vyplýva pokračujúci nárast absolútneho počtu evidovaných aktívnych malých a stredných podnikov. Oproti roku 2017 bol evidovaný pozitívny vývoj vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. K najdynamickejšiemu medziročnému rastu došlo v prípade veľkostnej kategórie mikropodnikov o 5,1 %, čo predstavuje 10 370 podnikov. Nižším tempom (1,9 %, resp. o 249 podnikov) vzrástol počet PO – podnikov v kategórii malých podnikov. V najmenej zastúpenej veľkostnej kategórii MSP – stredných podnikoch – došlo len k miernemu nárastu o 1,4 %, ktorý možno v absolútnom vyjadrení vyčíslit' na 40 podnikov.

Celkovo sa v medziročnom porovnaní zvýšil počet malých a stredných podnikov – právnických osôb o 4,9 %, resp. o 10 659 podnikov. S medziročným tempom rastu 2,7 % rástol aj počet aktívnych PO – podnikov začlenených do kategórie veľkých podnikov. V absolútnom vyjadrení sa ich počet zvýšil o 25 na konečných 661 podnikov.

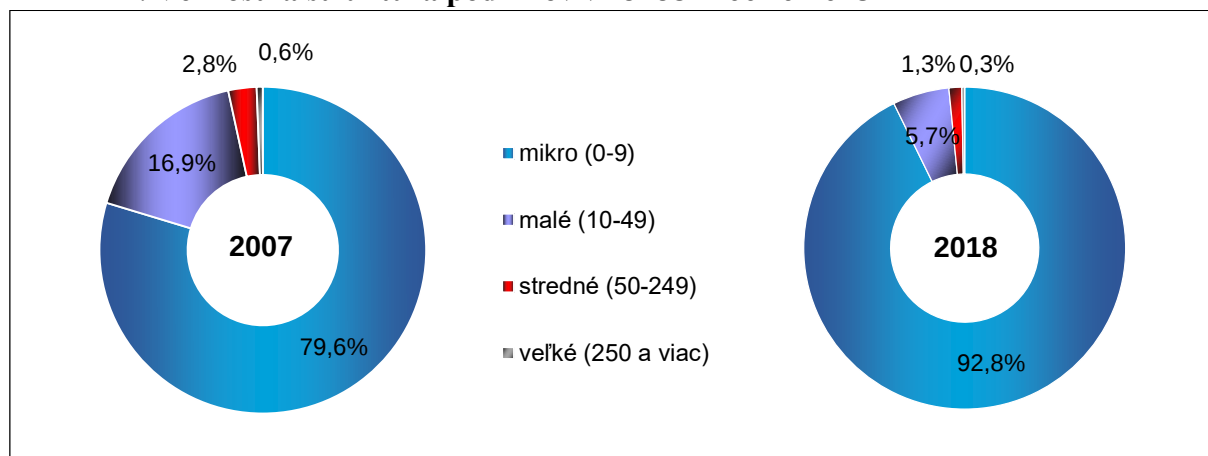
Graf č. 20: Vývoj počtu MSP - právnických osôb v rokoch 2006 - 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Obráz ako sa na Slovensku zmenila veľkostná štruktúra PO – podnikov medzi rokom 2007 a 2018 je zobrazený na grafe č. 21. Z dlhodobého hľadiska možno sledovať postupný pokles v zastúpení malých, stredných a veľkých podnikoch. Vo veľkostnej štruktúre PO – podnikov v roku 2007 prevažovali mikropodniky (79,6 %) s významnejším zastúpením malých podnikov (16,9 %). V roku 2018 už medzi podnikmi jasne dominovala veľkostná kategória mikropodnikov s podielom 92,8 %. Najvýraznejšie sa znížilo zastúpenie malých podnikov, ktoré dosiahli 5,7 %.

Graf č. 21: Veľkostná štruktúra podnikov v rokoch 2007 a 2018

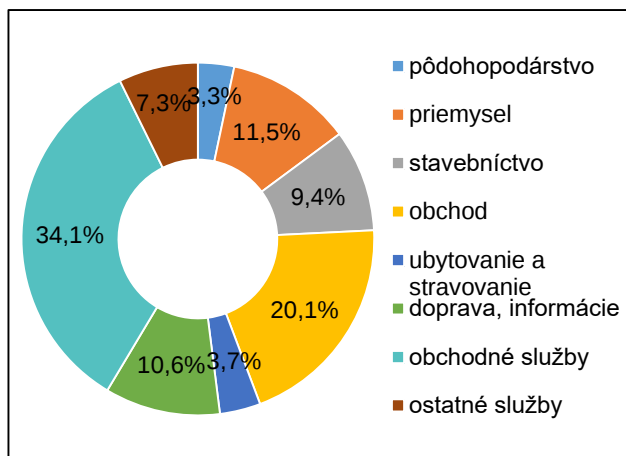
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Odvetvová štruktúra malých a stredných podnikov – právnických osôb

Už dlhodobo platí, že na Slovensku pôsobí najviac MSP – právnických osôb v oblasti obchodných služieb (podľa klasifikácie SK NACE – sekcia K až N). V roku 2018 ich podiel presiahol jednu tretinu (34,1 %; resp. 78 308). Druhé najvyššie zastúpenie (20,1 %;

resp. 46 010) dosiahlo odvetvie obchodu. S nižším podielom nasledovali ďalšie odvetvia: priemysel (11,5 %; 26 452), doprava, informačné a komunikačné činnosti (10,6 %; 24 296) a stavebníctvo (9,4 %; 21 484).

Graf č. 22: **Odvetvová štruktúra MSP – právnických osôb v roku 2018**

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

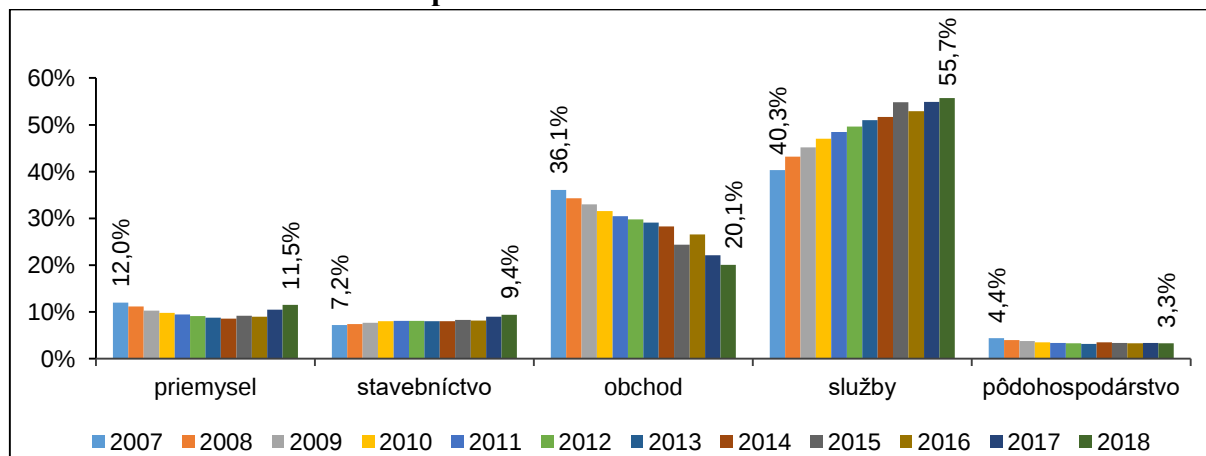
V ostatných službách (sekcia SK NACE O až S) pôsobilo spolu 16 723 podnikov, čo predstavuje 7,3 %. Najmenej podnikov vykonávalo svoju hlavnú činnosť v oblasti ubytovania a stravovania (3,7 %; resp. 8 577) a v pôdohospodárstve (3,3 %; resp. 7 614).

Početnosť MSP – právnických osôb sa v medziročnom porovnaní zvýšila takmer vo všetkých odvetviach. Najvýraznejší nárast bol v relatívnom vyjadrení dosiahnutý v odvetví priemyslu (o 14,8 %). Za nárastom možno hľadať pozitívne trendy vo vývoji svetového hospodárstva, ktoré sa prejavili aj na

Slovensku v podobe vyššieho domáceho a zahraničného dopytu v priemysle, čím sa vytvorili podmienky pre vznik nových MSP. Práve pokračujúci rast novovzniknutých MSP – právnických osôb v odvetví priemyslu a medziročné zníženie počtu zaniknutých subjektov (výsledkom je čistý prírastok MSP – právnických osôb v odvetví priemyslu o 3 771 subjektov) prispeli k rastu početnosti. Nižším tempom rástla početnosť MSP – PO v stavebníctve (o 8,6 %), doprave a informáciách (o 7,5 %), ubytovaní a stravovaní (6,5 %), obchodných službách (o 6,0 %) a v pôdohospodárstve (o 3,3 %). **Medziročný pokles početnosti MSP – PO o 4,9 % bol pozorovaný len v sektore obchodu.**

Vývoj odvetvovej štruktúry MSP – právnických osôb od roku 2007 (znázornený na grafe č. 23) možno zjednodušene prezentovať prostredníctvom troch základných charakteristík: 1) rastúce zastúpenie MSP – PO v odvetví služieb; 2) pokles zastúpenia v odvetví obchodu; 3) pomerne konštantný a nemenný vývoj zastúpenia MSP – PO v odvetví pôdohospodárstva, stavebníctva a priemyslu. Údaje za rok 2018 plne korešpondujú s vyššie opísanými vývojovými tendenciami.

Graf č. 23: **Štruktúra MSP-PO podľa odvetví v rokoch 2007-2018**

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

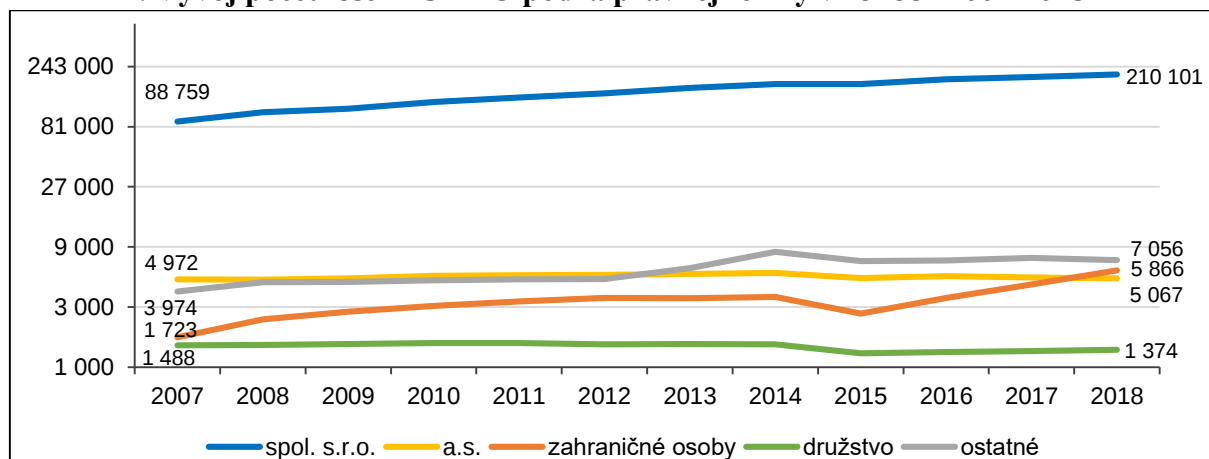
Štruktúra malých a stredných podnikov - právnických osôb podľa právnej formy a druhu vlastníctva

Z jednotlivých právnych foriem MSP – právnických osôb mali v roku 2018 najväčšie zastúpenie spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré tvorili 91,6 %. S výrazným odstupom, tvorili druhú najpočetnejšiu skupinu zahraničné osoby. Ich podiel na celkovom počte MSP – PO predstavoval 2,6 %. Podiel akciových spoločností dosiahol v rovnakom roku 2,2 %. Len 0,6 % zo všetkých aktívnych MSP – PO vykonávalo podnikateľskú činnosť v rámci právnej formy družstvo. Ostatné právne formy patriace do skupiny MSP – právnické osoby sú dlhodobo zastúpené nižšou početnosťou, pričom v roku 2018 spolu tvorili 3,4 %.

O dlhodobom rastovom trende počtu spoločností s ručením obmedzeným v kategórii MSP svedčí aj ich vývoj od roku 2007 zobrazený na grafe č. 24. Od začiatku sledovaného obdobia až do roku 2018 došlo k viac ako dvojnásobnému zvýšeniu počtu s.r.o. (konkrétne o 136,7 %) na úroveň 210 101. Aktuálny stav predstavuje najvyšší počet spoločností s ručením obmedzeným v histórii Slovenska.

K nárastu početnosti dochádza aj v prípade zahraničných osôb³, ktorých početnosť dynamicky rastie od roku 2016, pričom v roku 2018 prvýkrát v histórii SR prevýšili počet akciových spoločností. K nárastu prispievajú najmä zahraničné osoby – fyzické osoby s bydliskom mimo členských krajín EÚ a OECD, ktoré sa musia povinne zapisovať do obchodného registra. Ich počet sa medziročne zvýšil o 43 %. U ostatných foriem podnikania MSP – právnických osôb k zásadným zmenám za posledných 10 rokov nedošlo. Predovšetkým akciové spoločnosti a družstvá si dlhodobo udržiavajú relatívne stabilný trend vývoja s minimálnymi medziročnými výkyvmi.

Graf č. 24: Vývoj početnosti MSP-PO podľa právnej formy v rokoch 2007-2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA. Početnosť subjektov je zobrazená v logaritmickej mierke.

Pomerne pevnou a ustálenou štruktúrou sa vyznačujú malé a stredné podniky – právnické osoby aj v prípade jednotlivých druhov vlastníctva. Dominantné postavenie zastávajú MSP – právnické osoby v súkromnom tuzemskom vlastníctve. V roku 2018 tvorili 83,8 % zo všetkých MSP – právnických osôb. Vlastnícku štruktúru MSP – PO ďalej dopĺňajú subjekty v zahraničnom vlastníctve s 12,0 %, medzinárodnom súkromnom vlastníctve s 3,1 % a v družstevnom vlastníctve s podielom 0,6 %.

³ V zmysle § 21 ods. 4 Obchodného zákonníka sa zahraničné osoby povinne zapisujú do obchodného registra. Podmienka zápisu zahraničnej osoby do obchodného registra sa nevzťahuje na fyzické osoby s bydliskom v niektorom z členských štátov Európskej únie alebo z členských štátov OECD.

2.3 Rodová a veková štruktúra podnikateľov

Rodové zloženie fyzických osôb - podnikateľov v SR

Ženy na Slovensku sa podieľajú viac ako polovicou na celkovom počte obyvateľov, vo vykonávaní podnikateľskej aktivity však pretrvávajú dominantné postavenie mužov.

Pozitívny nárast zastúpenia žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov pokračoval aj v roku 2018. Zastúpenie žien sa v medziročnom porovnaní zvýšilo o 0,2 p. b. na 29,2 %. Dosiahnutý podiel žien je najvyšší od roku 2007. Muži tvorili viac ako dvoj tretinový podiel (70,8 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. V absolútnom vyjadrení sa počet žien fyzických osôb – podnikateliek znížil o 4,6 tisíc na 96,5 tisíc (resp. o 4,5 %).

Tab. č. 4: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy

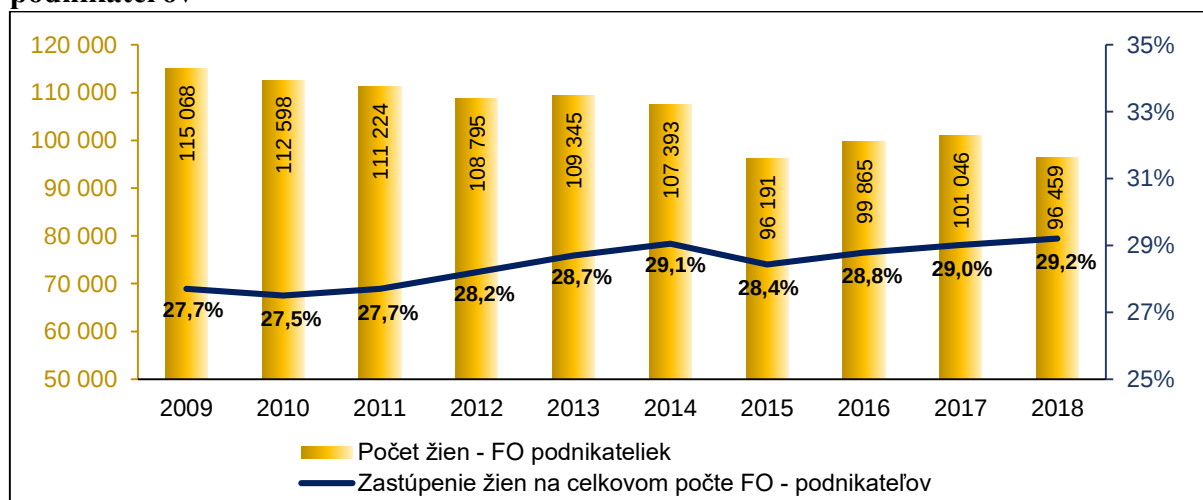
Rod/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu FO – podnikatelia
muž	72,7%	78,0%	44,4%	70,8%
žena	27,3%	22,0%	55,6%	29,2%
spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V rámci jednotlivých právnych foriem sa ženy výraznejšie presadzujú len u osôb podnikajúcich formou slobodných povolání. V roku 2018 ich podiel predstavoval 55,6 %. Podstatne nižšie zastúpenie mali ženy v rámci živnostníkov (27,3 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (22,0 %).

Nárast zastúpenia žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov v roku 2018 súvisel hlavne s rastom ich zastúpenia u osôb podnikajúcich formou slobodných povolání (o 2,5 p. b.). Naopak, pokles podielu žien bol zaznamenaný v rámci živnostníkov (o 0,4 p. b.) a samostatne hospodáriacich roľníkov (o 3,9 p. b.).

Graf č. 25: Vývoj počtu žien FO - podnikateliek a ich podielu na celkovom počte FO – podnikateľov

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z dlhodobého hľadiska sa zastúpenie žien v rámci živnostníkov ako najvýznamnejšej právnej formy vyznačuje miernym nárastom, napriek miernemu medziročnému poklesu v roku 2018. U osôb podnikajúcich formou slobodných povolání sa postavenie žien taktiež zlepšuje a v roku 2018 dokonca prekročilo doteraz najvyššiu hodnotu z roku 2009. V rámci samostatne hospodáriacich roľníkov sa zastúpenie žien, po predchádzajúcich nadpriemerných podieloch, opätovne znížilo a dosiahlo najnižšiu hodnotu v rámci sledovaného obdobia (2007 – 2018).

Najvyššie zastúpenie žien živnostníčiek je zaznamenané v odvetví ostatných služieb (66,5 %; sekcia SK NACE P až S), pričom dané odvetvie sa zároveň vyznačuje dlhodobým nárastom zastúpenia žien. Najnižšia aktivita žien živnostníčiek je naopak dosahovaná v stavebníctve (1,9 %). V rámci ostatných odvetví dosiahol podiel žien 12,1 % v pôdohospodárstve, 12,9 % v priemysle, 39,5 % v obchode, 42,3 % v ubytovaní a stravovaní, 14,2 % v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (sekcia SK NACE H, J) a 50,0 % v obchodných službách (sekcia SK NACE K až N).

Vekové zloženie fyzických osôb – podnikateľov v SR

Veková štruktúra vyjadruje rozdelenie fyzických osôb - podnikateľov podľa veku do viacročných skupín. **Najvyššie zastúpenie aktívnych fyzických osôb – podnikateľov z pohľadu veku je v kategórii 40 až 49-ročných. Ich podiel dosiahol v roku 2018 viac ako jednu štvrtinu (27,0 %).**

Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných (24,1 %) a následne vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných (21,6 %). V kategórii menej ako 30 rokov bolo aktívnych 16,9 % podnikateľov a vo vekovej kategórii 60 a viac ročných 10,5 % podnikateľov. Veková štruktúra fyzických osôb - podnikateľov v roku 2018 je prezentovaná v nižšie uvedenej tabuľke.

Tab. č. 5: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy v roku 2018

Vek/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu - FO podnikatelia
vek menej ako 30	16,7%	12,7%	19,7%	16,9%
vek 30-39	24,1%	23,0%	24,3%	24,1%
vek 40-49	27,6%	22,4%	20,8%	27,0%
vek 50-59	22,0%	21,9%	16,5%	21,6%
vek 60-69	8,6%	14,3%	15,4%	9,2%
vek 70-79	1,0%	4,7%	3,1%	1,2%
vek 80 a viac	0,1%	1,0%	0,3%	0,1%
spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

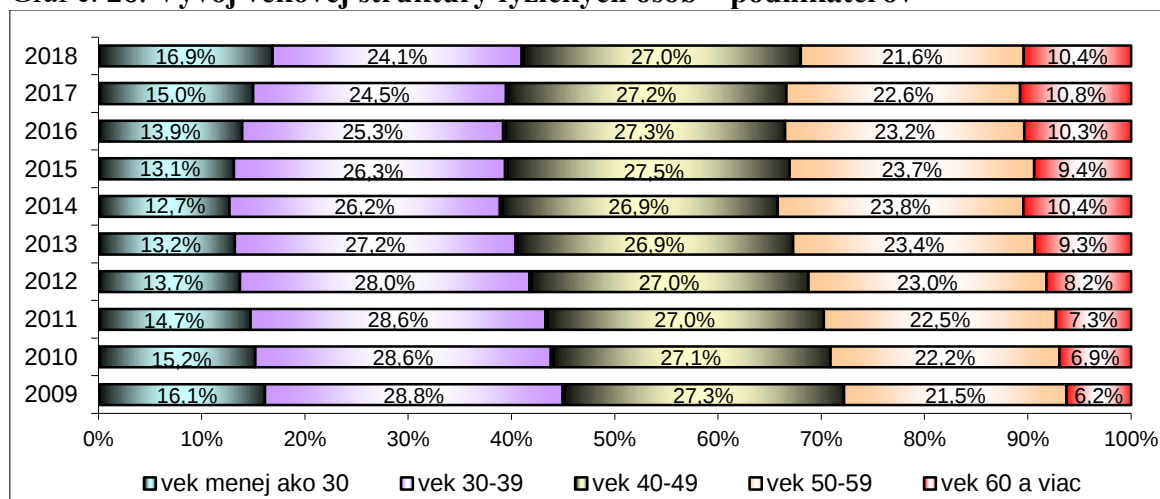
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvýznamnejšie zastúpenie vyšších vekových kategórií podnikateľov z pohľadu jednotlivých právnych foriem je zreteľné u samostatne hospodáriacich roľníkov (podiel 50 a viac ročných tvoril 41,9 %). U osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach dosiahol podiel tejto skupiny podnikateľov 35,3 % a u živnostníkov 31,6 %. Zastúpenie menej ako 30 ročných je najvyššie v rámci slobodných povolání (19,7 %), a naopak najnižšie u samostatne hospodáriacich roľníkov (12,7 %).

Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov je v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. Nárast zastúpenia mladých podnikateľov prebieha kontinuálne od roku 2014, dovtedy ich zastúpenie každoročne klesalo. Podiel mladých podnikateľov sa po prvý krát vyrovnal úrovni z roku 2008 (16,9 %).

V roku 2018 sa naopak znížilo zastúpenie starších podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na 10,4 %, po predchádzajúcom náraste dosiahnutom v roku 2017 (10,8 %).

Graf č. 26: Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Porovnanie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

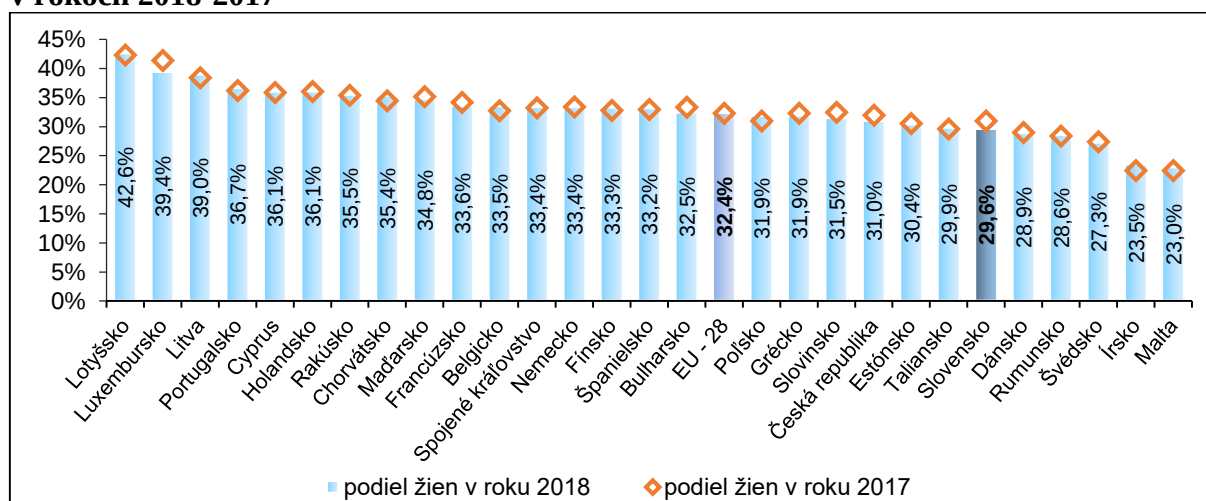
Podľa údajov a metodiky Eurostatu sa v roku 2018 zastúpenie žien na celkovom počte samostatne zárobkovo činných osôb (podnikateľov vo veku do 74 rokov) v Európskej únii takmer nezmenilo. Podiel žien dosiahol úroveň 32,4 % (v roku 2017 32,3 %).

Na Slovensku sa podľa údajov Eurostatu zastúpenie žien na celkovom počte podnikateľov v porovnaní s rokom 2017 znížilo o 0,4 p. b. na 29,6 %. **V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko dlhodobo zaraduje medzi krajiny s podpriemernou podnikateľskou aktivitou žien.** Dosiahnutý podiel žien na celkovom počte podnikateľov na Slovensku (29,6 %) je o 2,8 p. b. nižší ako v celej EÚ.

Nižší podiel žien na celkovom počte podnikateľov ako na Slovensku bol zaznamenaný v Dánsku (28,9 %), v Rumunsku (28,6 %), vo Švédsku (27,3 %), v Írsku (23,5 %) a na Malte (23,0 %). Medzi krajinami s najvyšším podielom žien na celkovom počte podnikateľov sa umiestnilo Lotyšsko (42,6 %), Luxembursko (39,4 %) a Litva (39,0 %).

Vyšší podiel žien ako na Slovensku dosahujú aj ostatné krajiny V4. V Maďarsku dosiahol podiel žien 34,8 %, v Poľsku 31,9 % a v Českej republike 31,0 %.

Graf č. 27: Podiel žien na celkovom počte podnikateľov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2018-2017

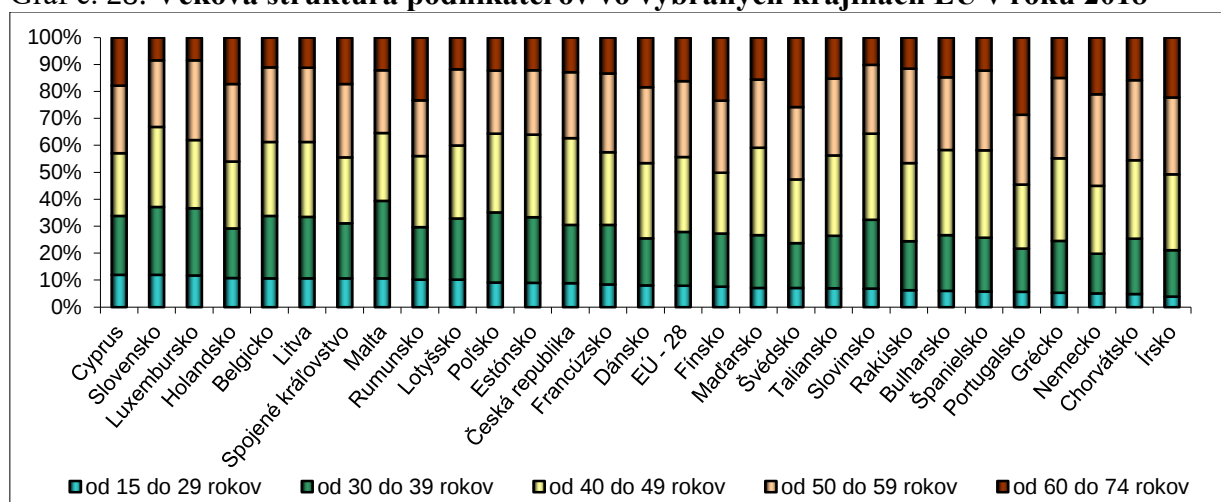
Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

V rámci porovnania vekovej štruktúry slovenských podnikateľov s krajinami EÚ sa **Slovensko vyznačuje vyšším zastúpením podnikateľov v mladších vekových skupinách.**

V roku 2018 bolo na Slovensku podľa údajov Eurostatu z celkového počtu obyvateľov vykonávajúcich podnikateľskú aktivitu 12,0 % (o 4,1 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 15 do 29 rokov, ďalších 25,1 % (o 5,1 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov a 29,7 % (o 1,9 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov.

Vo vekovej kategórii 50 a viac rokov dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov spomedzi porovnávaných krajín, čo svedčí o nízkej podnikateľskej aktivite vyšších vekových skupín obyvateľstva Slovenska. Vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov bolo na Slovensku 24,7 % podnikateľov (o 3,4 p. b. menej ako v EÚ) a 8,5 % podnikateľov vo vekovej kategórii od 60 do 74 rokov (o 7,8 p. b. menej ako v EÚ).

Graf č. 28: Veková štruktúra podnikateľov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2018

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

2.4 Rýchlorastúce spoločnosti

Podľa spoločnej metodiky Eurostatu a OECD sú rýchlorastúce podniky definované podľa dvoch základných kritérií: podniky s viac ako 10 % medziročným nárastom počtu zamestnancov alebo s viac ako 10 % rastom obratu ročne počas obdobia troch rokov. Ako alternatívne kritérium sa niekedy v praxi uplatňuje aj 20 % rast obratu. Dostupné údaje o rýchlorastúcich podnikoch pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami, ktoré sú podľa klasifikácie ekonomických činností zaradené do sekcie SK NACE B až N⁴.

Na základe najaktuálnejších údajov, ktoré Eurostat publikuje, bolo **v roku 2016 na území Slovenska evidovaných 1 996 rýchlorastúcich podnikov** (zohľadnené kritérium nárastu zamestnanosti). Počet rýchlorastúcich podnikov spĺňajúcich kritérium nárastu zamestnanosti medziročne vzrástol o 9,9 %. Podiel rýchlorastúcich podnikov na celkovom počte subjektov s 10 a viac zamestnancami (kritérium rastu zamestnanosti) predstavoval 12,8 %. **Počet rýchlorastúcich podnikov podľa kritéria medziročného nárastu obratu dosiahol 2 839, čo predstavuje 18,2 % z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov na Slovensku.** S medziročným tempom rastu 1,6 % vzrástla početnosť takto vymedzených rýchlorastúcich podnikov len o 44.

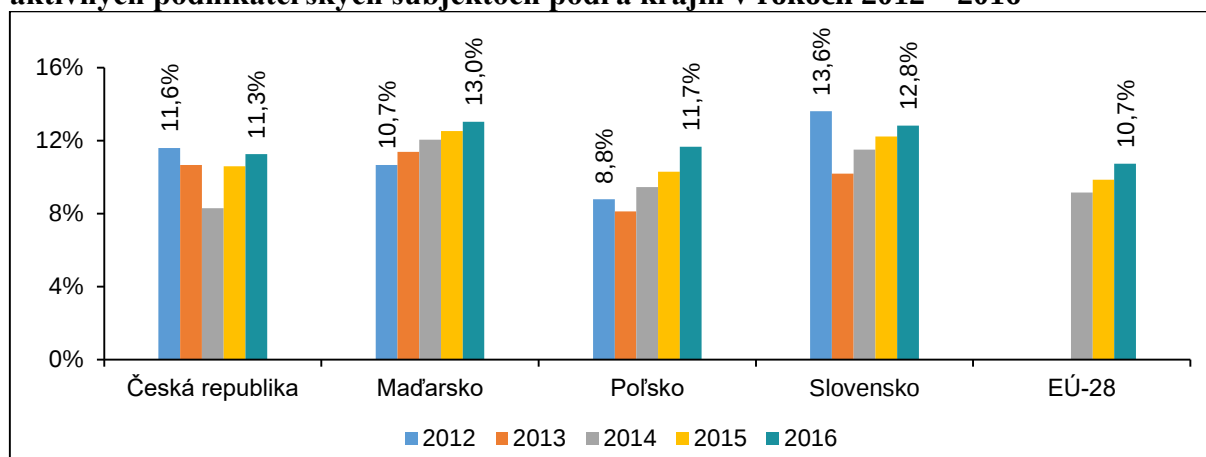
Tab. č. 6: Rýchlorastúce podniky na Slovensku v rokoch 2015 a 2016

Uplatnené kritérium	Absolútna početnosť		Index 2016/2015	Podiel na celkovom počte subjektov	
	2015	2016		2015	2016
Nárast zamestnanosti	1 816	1 996	↑ 109,9	12,2	12,8
Nárast obratu	2 795	2 839	↑ 101,6	18,8	18,2

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami (sektory SK NACE B až N).

Slovensko sa v komparácii s ostatnými členskými krajinami EÚ-28 vyznačuje nadpriemerným podielom rýchlorastúcich podnikov na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov.

Graf č. 29: Podiel rýchlorastúcich podnikov podľa zamestnanosti na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov podľa krajín v rokoch 2012 – 2016

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami (sektory SK NACE B až N). Eurostat publikuje údaje za EÚ-28 ako celok len od roku 2014.

⁴ Podrobnejšie informácie o metodike určovania rýchlorastúcich podnikov sú dostupné prostredníctvom Eurostatu na: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/bd_esms.htm

Rovnakú pozíciu zastáva aj medzi krajinami V4 (predchádzajúci graf č. 29), kde spolu s Maďarskom dosahujú takmer rovnaký podiel (13 %) rýchlorastúcich podnikov na celkovom počte podnikateľských subjektov (kritérium rastu zamestnanosti). V krajinách EÚ-28 dosiahol podiel rýchlorastúcich podnikov spĺňajúcich kritérium nárastu zamestnanosti 10,7 %. Pozitívnu črtou vo vývoji podnikateľských subjektov je rastúci podiel rýchlorastúcich podnikov v krajinách V4, ale aj v celej EÚ, ktorý bol pozorovaný za obdobie posledných troch rokov.

Na základe údajov Eurostatu možno ďalej identifikovať i početnosť rýchlorastúcich začínajúcich podnikov (v štatistikách a literatúre niekedy označované termínom „gazely“). Tie sú zadefinované ako podniky s viac ako 10 % medziročným nárastom počtu zamestnancov alebo obratu počas obdobia troch rokov, pričom od vzniku uvedených subjektov neuplynulo viac ako 5 rokov.

Podľa kritéria medziročného nárastu zamestnanosti bolo v roku 2016 medzi rýchlorastúce začínajúce podniky v kategórii podnikateľských subjektov s 10 a viac zamestnancami zaradených celkovo 183 podnikov. Z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov na Slovensku tvorili 1,2 %. Početnosť rýchlorastúcich začínajúcich podnikov podľa kritéria rastu zamestnanosti medziročne poklesla 10,7 %. **Podľa kritéria medziročného nárastu obratu bolo evidovaných 233 rýchlorastúcich začínajúcich podnikov** (resp. 1,6 % z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov), čo v medziročnom porovnaní predstavuje len minimálny pokles o 4,5 %.

Tab. č. 7: Rýchlorastúce začínajúce podniky (gazely) v SR v rokoch 2015 a 2016

Uplatnené kritérium	Absolútna početnosť		Index 2016/2015	Podiel na celkovom počte subjektov	
	2015	2016		2015	2016
Nárast zamestnanosti	205	183	↓ 89,3	1,4	1,2
Nárast obratu	244	233	↓ 95,5	1,6	1,5

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami (sekcie SK NACE B až N).

V porovnaní s ostatnými krajinami V4 dosahuje podiel rýchlorastúcich začínajúcich podnikov na Slovensku priemerné hodnoty. V roku 2016 bol evidovaný vyšší podiel v rámci sledovaného ukazovateľa len v Maďarsku, kde na 100 aktívnych podnikateľských subjektov pripadali približne 3 rýchlorastúce začínajúce podniky (3,3 %). Naopak, najnižší podiel gaziel (len 0,9 %) vykázala Česká republika.

Tab. č. 8: Podiel rýchlorastúcich začínajúcich podnikov (gazely) podľa zamestnanosti v krajinách V4 v roku 2016

Krajina	Maďarsko	Slovensko	Poľsko	Česká republika
Podiel rýchlorastúcich	3,3%	1,2%	1,1%	0,9%

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú skupinu subjektov s 10 a viac zamestnancami (sekcie SK NACE B až N).

3 Dynamika vývoja podnikateľských subjektov

3.1 Vznik a zánik podnikateľov podľa metodiky Eurostatu

Eurostat a OECD v ich spoločnej metodike pre demografiu podnikov⁵ definujú **novovzniknuté subjekty** ako súbor právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov, ktorí mali v danom roku tržby, zamestnancov alebo investície a v dvoch predchádzajúcich rokoch nemali tržby, zamestnancov, ani investície (ŠÚ SR začal po prvý krát uplatňovať kritérium investícií od roku 2014, čo spôsobilo medziročný nárast počtu vzniknutých subjektov). **Zaniknuté subjekty** sú definované ako právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktoré boli v danom roku aktívne, ale v dvoch nasledujúcich rokoch nemali tržby, zamestnancov ani investície⁶. Vznik a zánik podnikateľských subjektov sa podľa použitej metodiky neviaže na dátum vykonania administratívneho úkonu, ktorý priamo súvisí s registráciou alebo ukončeným podnikateľskej aktivity.

Vznik podnikateľských subjektov

Najaktuálnejšie údaje o vzniknutých subjektoch podľa metodiky Eurostatu a OECD sú publikované za rok 2016. **Podľa uvedenej metodiky bolo v roku 2016 na Slovensku evidovaných celkovo 54 129 vzniknutých subjektov.** V medziročnom porovnaní došlo k miernemu zníženiu celkového počtu novovzniknutých subjektov o 4 320. Z celkového počtu vzniknutých podnikateľských subjektov v roku 2016 tvorili subjekty veľkostnej kategórie s 0 – 4 zamestnancami až 98,8 % všetkých vzniknutých podnikateľských subjektov. V členení podľa odvetví (podľa Štatistickej klasifikácie ekonomických činností – SK NACE) vzniklo v roku 2016 najviac podnikateľských subjektov v obchodných službách (14 496), stavebníctve (10 942) a obchode (10 813).

Tab. č. 9: Vznik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti

Veľkostná kategória		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
0 - 4		52 231	65 522	45 623	41 697	94 414	57 763	53 502
5 - 9		435	592	469	548	533	429	394
10 a viac		411	306	297	395	295	257	233
Počet spolu		53 077	66 420	46 389	42 640	95 242	58 449	54 129
Ekonomická činnosť (SK NACE)	Priemysel (B-E)	6 022	7 807	6 285	5 441	13 487	7 063	7 179
	Stavebníctvo (F)	9 736	12 538	9 557	7 728	20 358	9 359	10 942
	Obchod (G)	14 553	15 365	10 422	9 037	16 266	10 428	10 813
	Doprava a skladovanie, Informácie a komunikácia (H, J)	4 139	5 326	3 874	4 362	8 952	5 223	4 698
	Ubytovanie a stravovanie (I)	2 079	2 262	1 710	1 612	2 843	2 156	1 648
	Obchodné služby (K-N)	12 825	17 405	10 945	11 496	24 766	19 670	14 496
	Ostatné služby (P-S)	3 723	5 717	3 596	2 964	8 570	4 550	4 353
	Vybrané odvetvia spolu	53 077	66 420	46 389	42 640	95 242	58 449	54 129

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, spracované SBA

⁵ Európska komisia a OECD (2007) Eurostat-OECD Manual on Business Demography Statistics. Methodologies and working papers. Dostupné online: <https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/KS-RA-07-010-EN.pdf>

⁶ Právnické osoby okrem podnikov zahŕňujú údaje aj za neziskové inštitúcie. Neziskové inštitúcie tvoria cca. 3,6% podiel na celkovom počte aktívnych právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov.

Podľa publikovaných údajov Eurostatu dosiahol **podiel novovzniknutých subjektov** na celkovom počte aktívnych subjektov v SR v roku 2015 vo vybraných odvetviach (sekcie SK NACE B až S) **10,9%**.

Zánik podnikateľských subjektov

Aj v prípade evidencie zaniknutých subjektov sú k dispozícii najaktuálnejšie údaje za rok 2016. V tomto prípade však možno hovoriť len o odhadovaných údajoch, ktoré budú v nasledujúcom období ďalej spresňované Štatistickým úradom SR. **Podľa týchto odhadovaných údajov zaniklo v roku 2016 celkom 48 040 podnikateľských subjektov**, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2015 menej o 4 144 subjektov. Z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov tvorili až 99,4 % subjekty s počtom zamestnancov nižším ako 5 osôb. Z hľadiska odvetvovej štruktúry zaniklo najviac subjektov (obdobne ako pri vznikoch) v odvetví obchodných služieb (11 284), stavebníctva (10 685) a obchodu (10 088).

Podľa predbežných údajov Eurostatu dosiahol v roku 2016 **podiel zaniknutých podnikateľských subjektov** na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov v SR vo vybraných odvetviach (sekcie SK NACE B až S) **9,7 %**.

Tab. č. 10: **Zánik PO a FO – podnikateľov v SR podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov a ekonomickej činnosti**

Veľkostná kategória		2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**
0 - 4		28 345	63 310	39 512	52 365	48 234	51 629	47 485
5 - 9		270	384	358	435	297	341	289
10 a viac		292	211	269	463	214	238	266
Počet spolu		28 907	63 905	40 139	53 263	48 745	52 208	48 040
Ekonomická činnosť (SK NACE)	Priemysel (B-E)	3 606	8 235	5 856	7 787	6 777	7 366	6 827
	Stavebníctvo (F)	4 567	11 963	8 980	12 143	10 801	10 969	10 685
	Obchod (G)	9 528	19 556	10 714	14 820	12 041	11 690	10 088
	Doprava a skladovanie, Informácie a komunikácia (H, J)	2 061	4 199	2 845	4 385	3 895	4 325	3 809
	Ubytovanie a stravovanie (I)	1 290	2 578	1 643	2 345	1 919	1 909	1 622
	Obchodné služby (K-N)	5 830	13 236	7 348	9 057	10 004	12 315	11 284
	Ostatné služby (P-S)	2 025	4 138	2 753	2 726	3 308	3 634	3 725
	Vybrané odvetvia spolu	28 907	63 905	40 139	53 263	48 745	52 208	48 040

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, spracované SBA. *Údaje sú predbežné. **Údaje sú odhadované.

Aktivita podnikateľských subjektov

Z celkového počtu podnikateľských subjektov, ktoré vznikli v roku 2015 (v odvetviach B – S) bolo po prvom roku stále aktívnych 82,4 %⁷. Uvedený ukazovateľ je v rámci metodiky Eurostatu a OECD označovaný ako miera prežitia. S postupujúcim časom sa miera prežitia podnikateľských subjektov na Slovensku znižuje. Po piatom roku od svojho vzniku bolo stále aktívnych 40,6 % podnikateľských subjektov.⁸ Vo všeobecnosti vykazujú najvyššiu mieru

⁷ Podiel subjektov, ktoré vznikli v roku 2015 (t - 1) a boli aktívne aj počas roka 2016 (t) k celkovému počtu vzniknutých subjektov v roku 2015 (t - 1).

⁸ Ukazovateľ vyjadruje podiel subjektov, ktoré vznikli v roku 2011 a boli aktívne aj počas roka 2016 k celkovému počtu vzniknutých subjektov v roku 2011.

prežitia podnikateľské subjekty z odvetvia priemyslu. Z vybraných odvetví (tab. č. 11) dosahujú najnižšiu mieru prežitia subjekty pôsobiace v stavebníctve.

Tab. č. 11: Podiel aktívnych subjektov v jednotlivých rokoch od svojho vzniku (tzv. miera prežitia) vo vybraných odvetviach v SR v roku 2016

Odvetvie (podľa SK NACE Rev 2)	1. rok	2. rok	3. rok	4. rok	5. rok
Priemysel (B-E)	81,8	69,6	66,3	54,1	43,9
Stavebníctvo (F)	80,0	66,2	60,1	47,5	37,4
Služby (G-N)	82,9	66,6	67,2	52,8	41,2
Vybrané odvetvia spolu (B-S)	82,4	67,1	66,2	51,8	40,6

Zdroj: spracované SBA, na základe údajov Eurostatu

Pohľad na to ako sa vyvíjala miera prežitia u podnikateľských subjektov na Slovensku od roku 2011 sumarizuje nasledujúca tab. č. 12. V tomto prípade bol na sledovanie vývoja miery prežitia aplikovaný prístup založený na kohortách. Kohorta predstavuje súbor podnikateľských subjektov, ktoré vznikli v rovnakom roku (2011 až 2015). Na tomto základe možno sledovať a vzájomne porovnávať mieru prežitia medzi piatimi kohortami subjektov. Vo všetkých sledovaných kohortách sa miera prežitia s pribúdajúcimi rokmi znižuje. Pri komparácii miery prežitia po 1 roku od vzniku neboli medzi kohortami subjektov 2011 až 2015 zaznamenané žiadne vývojové tendencie. Inými slovami, nemožno povedať, že od roku 2011 dochádza k zvýšeniu, resp. zníženiu miery prežitia po 1 roku od vzniku subjektov. Údaje ďalej indikujú vyššiu mieru prežitia po 2 až 5 roku v kohortách s vyššou mierou prežitia po 1 roku, napr. kohorta podnikateľských subjektov vzniknutých v roku 2012 alebo 2013.

Tab. č. 12: Miera prežitia PO a FO podnikateľov podľa kohortného prístupu

Miera prežitia / rok vzniku	2015	2014	2013	2012	2011
Počet novovzniknutých subjektov	58 449	95 242	42 640	46 389	66 420
Miera prežitia po 1 roku	82,4	80,4	87,0	83,8	78,8
Miera prežitia po 2 roku		67,1	74,9	68,5	64,6
Miera prežitia po 3 roku			66,2	58,4	51,2
Miera prežitia po 4 roku				51,8	45,0
Miera prežitia po 5 roku					40,6

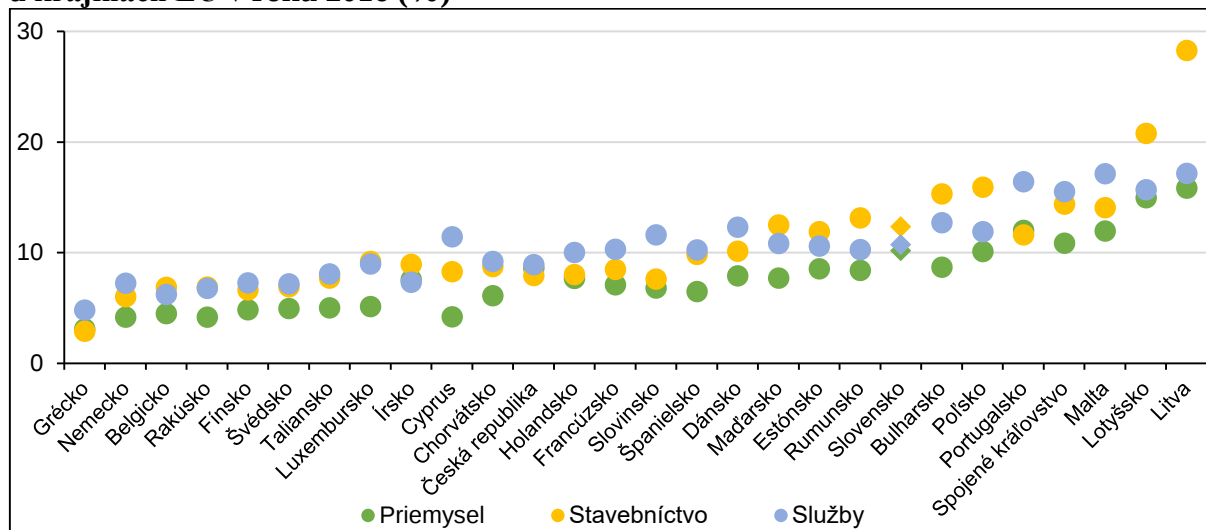
Zdroj: spracované SBA, na základe údajov ŠÚ SR, Eurostatu. Započítané subjekty v odvetviach B až S. Údaje znázornené na diagonále tabuľky č. 12 zodpovedajú údajom v tabuľke č. 11 v riadku vybrané odvetvia spolu.

Porovnanie podielu vzniknutých a zaniknutých subjektov v SR s vybranými krajinami EÚ

V rámci porovnania podielu novovzniknutých subjektov na celkovom počte aktívnych subjektov (SK NACE B až S) s ostatnými krajinami EÚ sa **Slovensko s podielom 10,9 % zaraďuje medzi krajiny s mierne nadpriemernými hodnotami** a v poradí krajín EÚ obsadilo pomyselné 12. miesto. Najvyšší podiel vzniknutých PO a FO – podnikateľov v krajinách EÚ dosiahla Litva (19,4 %) nasledovaná Lotyšskom (17,6 %) a Maltou (16,6 %). Najnižší podiel vzniknutých PO a FO – podnikateľov za rok 2016 bol zaznamenaný v Grécku (4,7 %), Belgicku (6,1 %) a Nemecku (6,7 %). Z krajín V4 dosiahli vyšší podiel novovzniknutých subjektov na celkovom počte aktívnych subjektov (SK NACE B až S) Poľsko (12,7 %) spolu s Maďarskom (11,2 %). Naopak, za Slovenskom mierne zaostala Česká republika, ktorá dosiahla podiel 8,6 %.

Údaje publikované za celú Európsku úniu uvádzajú najvyšší podiel novovzniknutých subjektov na celkovom počte aktívnych subjektov v službách (10,1 %). Najnižší podiel (7,2 %) vzniknutých PO a FO – podnikateľov bol v odvetví priemyslu.

Graf č. 30: Podiel vzniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2016 (%)

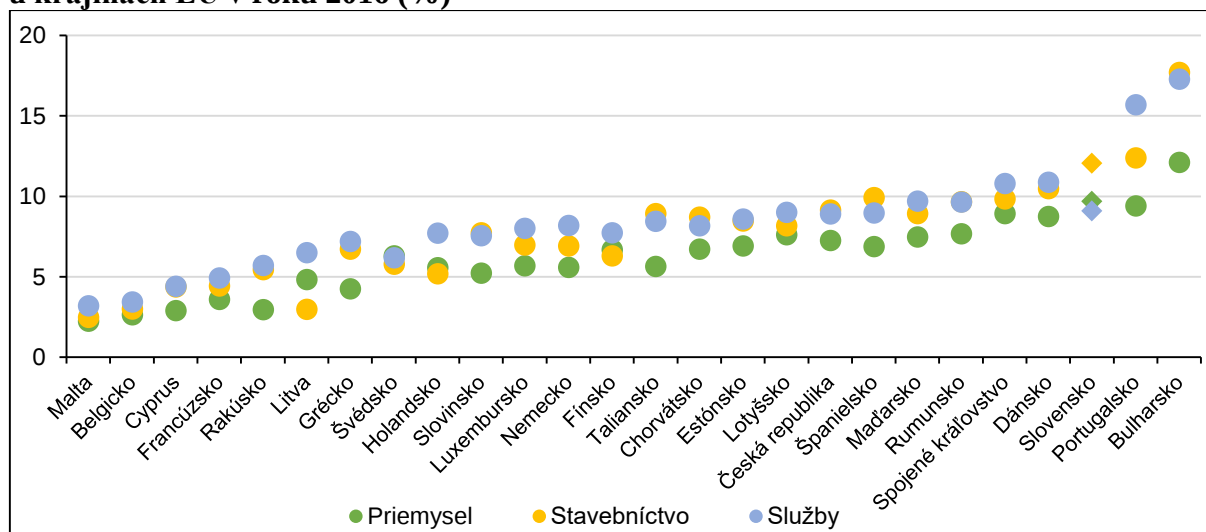

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Podiel zaniknutých subjektov (pôsobiach v sekciách SK NACE B až S) **sa na Slovensku v medziročnom porovnaní znížil z 10,3 % v roku 2015 na 9,7 % v roku 2016.** V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ patrí Slovensko medzi krajiny s najvyšším podielom zaniknutých subjektov, spolu s Bulharskom (16,7 %) a Portugalskom (14,8 %). Medzi krajiny s najnižším podielom zaniknutých podnikateľských subjektov možno v roku 2016 zaradiť Maltu (2,9 %), Belgicko (3,4 %) a Cyprus (4,6 %).

V celej EÚ dosahovali najvyššiu mieru zániku PO a FO – podnikatelia pôsobiaci v odvetví služieb (8,5 %). Pozitívnejšie výsledky, čiže nižší podiel zaniknutých PO a FO – podnikateľov (6,5 %) bol evidovaný v priemysle. V porovnaní s EÚ sa miera zániku na Slovensku najviac odlišovala u subjektov pôsobiach v odvetví stavebníctva (Slovensko 12,1 % - EÚ 8,0 %).

Graf č. 31: Podiel zaniknutých PO a FO – podnikateľov vo vybraných odvetviach a krajinách EÚ v roku 2016 (%)

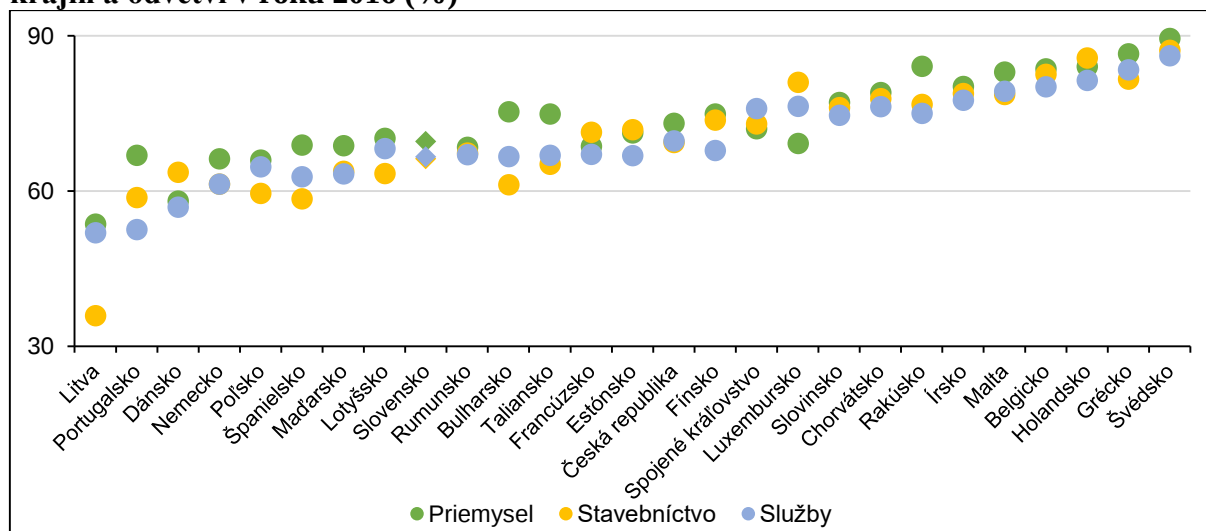

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje o miere zánikov neboli dostupné za Poľsko a Írsko.

Miera prežitia novovzniknutých subjektov po dvoch rokoch od svojho vzniku dosiahla v roku 2016 na Slovensku 67,1 % (sekcie SK NACE B až S spolu). Z toho vyplýva, že približne jedna tretina (32,9 %) novovzniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku je neaktívna do dvoch rokov od svojho vzniku. V tomto ukazovateli Slovensko mierne zaostáva za priemerom krajín EÚ, ktorý predstavuje 67,8 %. Medzi krajiny s najvyššou mierou prežitia po dvoch rokoch patrí Švédsko (87,2 %), Holandsko (83,4 %) a Grécko (83,4 %). Na opačnom konci rebríčka, teda medzi krajinami s najnižšou mierou prežitia po dvoch rokoch, sa v roku 2016 ocitli Litva (48,8 %), Portugalsko (54,7 %) a Dánsko (57,0 %).

Za celú EÚ vykazovali najvyššiu mieru prežitia po dvoch rokoch PO a FO – podnikatelia pôsobiaci v priemysle (70,8 %) a najnižšiu mieru prežitia v stavebníctve (66,7 %). V medziodvetvovom porovnaní deklarovali vyššiu mieru prežitia v priemysle najmä krajiny ako: Rakúsko, Taliansko, Bulharsko alebo Portugalsko. V sektore stavebníctva sa jednalo hlavne o krajiny ako: Luxembursko alebo Dánsko. Spojené kráľovstvo predstavovalo v roku 2016 jedinou krajinu EÚ, kde dosiahli najvyššiu mieru prežitia po dvoch rokoch PO a FO – podnikatelia pôsobiaci v sektore služieb.

Graf č. 32: Miera prežitia PO a FO – podnikateľov po dvoch rokoch od vzniku podľa krajín a odvetví v roku 2016 (%)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

3.2 Vznik a zánik podľa metodiky SBA

Vznik podnikateľských subjektov

Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR zaznamenal **vznik malých a stredných podnikov v roku 2018 rastúci trend. V medzoročnom porovnaní sa počet vzniknutých malých a stredných podnikov zvýšil o 19,4 % (resp. o 12 671) na 78 075 podnikateľských subjektov.**

Z hľadiska jednotlivých právnych foriem tvorili podniky (MSP – právnické osoby) takmer jednu tretinu (29,0 %, resp. 22 626) z celkového počtu vzniknutých malých a stredných podnikov. Ďalších 71,0 % (resp. 55 449) vzniknutých MSP tvorili FO – podnikatelia, pričom najväčší záujem bol o živnostenské podnikanie. Živnostníci tvorili v roku 2018 až 65,2 % (resp. 50 938) z celkového počtu vzniknutých MSP, slobodné povolania 5,2 % (resp. 4 021) a samostatne hospodáriaci roľníci 0,6 % (resp. 490).

V medziročnom porovnaní vzrástol počet vzniknutých MSP vo všetkých analyzovaných právnych formách. Významný nárast zaznamenali hlavne novovzniknuté MSP podnikajúce pod právnou formou slobodné povolania – o 63,5 %. V absolútnej početnosti sa však najviac zvýšil (o 10 112) počet vzniknutých živnostníkov. Medziročne to predstavuje nárast o 24,8 %. Nárast počtu vzniknutých FO súvisí so zvýšením paušálnych výdavkov zo 40 % na 60 % z úhrnu príjmov a zvýšením ich ročného limitu z 5 040 € na 20 000 € od roku 2017.

Miernejší medziročný nárast počtu vzniknutých MSP bol evidovaný v právnej forme MSP – právnické osoby (o 4,5 %, resp. 964) a tiež v prípade samostatne hospodáriacich roľníkov (o 7,5 %, resp. 34). Rast počtu vzniknutých MSP – právnických osôb bol sprevádzaný hlavne pozitívnym vývojom ekonomiky, rastom domáceho a zahraničného dopytu a tiež zrušením daňových licencií, ktoré vstúpili do platnosti od začiatku roka 2018. Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa jednotlivých právnych foriem v období r. 2012-2018 je uvedený v tabuľke.

Tab. č. 13: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Právna forma MSP	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/2017
MSP – PO (právnické osoby)	20 905	27 817	14 806	13 630	19 398	21 662	22 626	↑ 104,5
Živnostníci	38 793	42 664	41 347	35 539	36 518	40 826	50 938	↑ 124,8
Samostatne hospodáriaci roľníci	261	332	503	1 203	1 573	456	490	↑ 107,5
Slobodné povolania	1 742	2 193	2 361	2 274	1 349	2 460	4 021	↑ 163,5
Spolu MSP	61 701	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	↑ 119,4

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR. Údaje sú spracované na základe dátumu vzniku subjektu z celkového počtu aktívnych a neaktívnych podnikateľských subjektov.

Pozitívnym javom pri vývoji vzniknutých MSP v roku 2018 je tiež medziročný nárast počtu vzniknutých podnikateľských subjektov, ktorý bol zaznamenaný vo všetkých sledovaných odvetviach. Najviac MSP, takmer jedna tretina (30,3 %), vznikla v odvetví obchodných služieb. Ďalších 23,4 % v stavebníctve a 15,0 % v priemysle. Na základe medziročného porovnania, najviac vzrástol záujem o podnikanie v odvetví obchodných služieb (o 23,6 %), stavebníctve (o 23,3 %) a ubytovaní a stravovaní (o 18,6 %).

Tab. č. 14: Vývoj počtu vzniknutých MSP podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

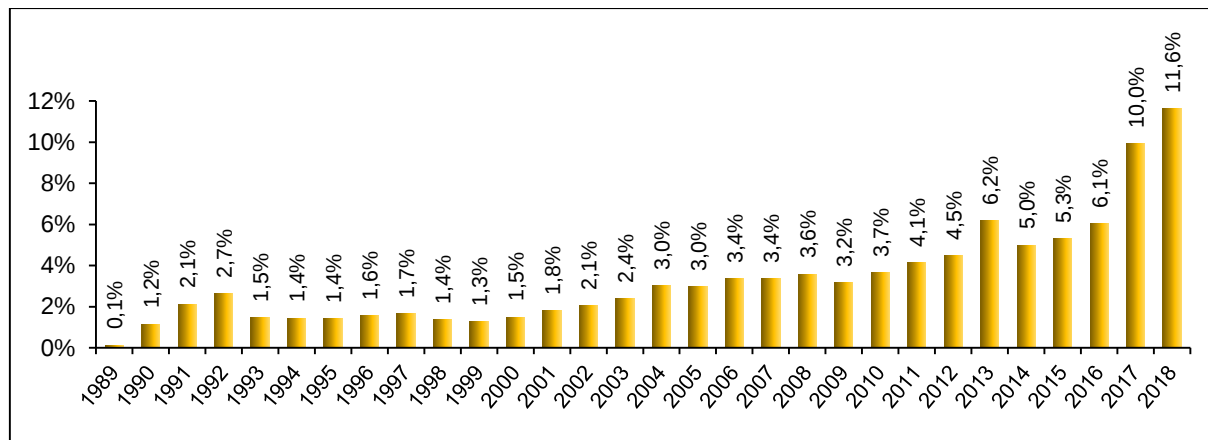
Odvetvie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/2017
Pôdohospodárstvo	2 584	3 564	4 294	3 558	3 589	2 669	3 097	↑ 116,0
Priemysel	7 348	8 932	8 290	7 058	7 523	10 176	11 687	↑ 114,8
Stavebníctvo	12 288	14 753	12 932	11 079	11 954	14 814	18 262	↑ 123,3
Obchod	13 332	11 984	6 266	6 952	10 380	5 237	6 100	↑ 116,5
Doprava a informácie	5 229	7 178	5 718	4 665	4 790	6 715	7 672	↑ 114,3
Ubytovanie a stravovanie	2 143	2 215	2 027	1 797	1 622	1 809	2 145	↑ 118,6
Obchodné služby	14 695	19 639	15 185	13 415	14 520	19 103	23 618	↑ 123,6
Ostatné služby	4 082	4 741	4 305	4 122	4 460	4 881	5 494	↑ 112,6
Spolu MSP	61 701	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	↑ 119,4

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

Z celkového počtu aktívnych malých a stredných podnikov na konci roka 2018 bola viac ako jedna štvrtina (27,6 %) vo veku do 3 rokov od vzniku. Podiel etablovaných MSP, ktoré na trhu pôsobia 4 až 10 rokov od svojho vzniku predstavoval takmer jednu tretinu (31,9 %). Viac

ako 10 rokov na Slovensku pôsobí 40,4 % aktívnych MSP. Len 15,0 % malých a stredných podnikov pôsobí na trhu už viac ako 20 rokov.

Graf č. 33: Štruktúra MSP podľa dátumu vzniku subjektu (k 31.12.2018)

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zánik podnikateľských subjektov

V súvislosti so zmenou metodiky spracovania údajov zo strany ŠÚ SR, nie je od roku 2017 možné členiť zaniknuté podnikateľské subjekty podľa veľkostnej kategórie. Z toho dôvodu sú uvedené údaje do roku 2016 len za MSP a od roku 2017 za všetky podnikateľské subjekty vrátane veľkých podnikov. Avšak, na celkovom počte zaniknutých podnikateľských subjektov sa veľké podniky podieľajú len minimálne. Podľa posledných dostupných údajov za rok 2016 to predstavovalo 0,2 %.

V porovnaní s prechádzajúcim rokom 2017, počet zaniknutých podnikateľských subjektov v roku 2018 mierne klesol o 0,8 % na 52 168 podnikateľských subjektov. Z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov bolo 10,4 % podnikov (právnických osôb). Podobne ako pri vzniknutých MSP aj medzi zaniknutými podnikateľskými subjektami tvorili najväčší podiel živnostníci – až 79,4 %. Zaniknuté subjekty podnikajúce v právnej forme slobodné povolania predstavovali 9,3 % zo všetkých zaniknutých podnikateľských subjektov v roku 2018 a samostatne hospodáriaci roľníci tvorili len 0,9 %. Pre podnikateľské prostredie na Slovensku je pozitívnym znakom **významný pokles počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podnikajúcich ako právnické osoby** o 40,6 % (resp. 3 724). K medziročnému poklesu zaniknutých podnikateľských subjektov došlo aj v prípade samostatne hospodáriacich roľníkov – pokles o 19,1 % (resp. 107) a živnostníkov – pokles o 2,0 % (resp. 838). V medziročnom porovnaní sa však dynamicky (o 685,8 %) zvýšil počet zánikov v slobodných povolaniach.

Tab. č. 15: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa právnych foriem na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Právna forma	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/2017
Podniky – PO (právnické osoby)	4 972	5 086	7 390	9 134	9 131	9 166	5 442	↓ 59,4
Živnostníci	48 832	61 822	47 413	32 502	43 503	42 255	41 417	↓ 98,0
Samostatne hospodáriaci roľníci	423	387	314	424	432	560	453	↓ 80,9
Slobodné povolania	759	736	789	878	812	618	4 856	↑ 785,8
Spolu	54 986	68 031	55 906	42 938	53 878	52 599	52 168	↓ 99,2

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR. Pozn.: do roku 2016 len MSP, od roku 2017 všetky podnikateľské subjekty bez zohľadnenia veľkostnej kategórie podniku.

V roku 2018 na Slovensku zaniklo najviac podnikateľských subjektov (26,3 %) v odvetví obchodných služieb. Na celkovom počte zaniknutých subjektov mali výraznejší podiel aj podnikateľské subjekty z odvetví ako stavebníctvo (22,2 %) alebo obchod (17,1 %). Najmenej zaniknutých subjektov bolo evidovaných v odvetví ubytovanie a stravovanie (3,0 %) a pôdohospodárstvo (4,9 %).

V medziročnom porovnaní zaniknutých podnikateľských subjektov podľa jednotlivých odvetví došlo k poklesu takmer vo všetkých odvetviach. Najvýraznejší pokles počtu zaniknutých subjektov bol zaznamenaný v odvetví pôdohospodárstva (o 16,9 %), obchodu (o 16,8 %) a v odvetví ubytovanie a stravovanie (o 12,0 %). K nárastu počtu zaniknutých podnikateľských subjektov došlo len v odvetví obchodných služieb, a to o 40,0 %.

Tab. č. 16: Vývoj počtu zaniknutých podnikateľských subjektov podľa odvetví na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Odvetvie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/2017
Pôdohospodárstvo	2 644	2 808	2 361	1 963	2 735	3 055	2 540	↓ 83,1
Priemysel	8 489	10 336	8 001	5 806	7 650	7 472	6 792	↓ 90,9
Stavebníctvo	13 303	15 503	13 022	9 252	12 066	12 327	11 597	↓ 94,1
Obchod	14 060	17 650	13 893	10 085	11 616	10 749	8 939	↓ 83,2
Doprava a informácie	3 610	5 868	3 974	3 311	3 980	4 020	3 783	↓ 94,1
Ubytovanie a stravovanie	1 916	2 591	2 043	1 571	1 949	1 804	1 588	↓ 88,0
Obchodné služby	7 809	9 481	9 280	8 225	10 281	9 798	13 713	↑ 140,0
Ostatné služby	3 155	3 794	3 332	2 725	3 591	3 374	3 216	↓ 95,3
Spolu	54 986	68 031	55 906	42 938	53 868	52 599	52 168	↓ 99,2

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

Čistý prírastok podnikateľských subjektov

Z vyššie prezentovaných údajov o vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektoch vyplýva, že aj v roku 2018 bol na Slovensku evidovaný čistý prírastok podnikateľských subjektov. V porovnaní s rokom 2017 vzrástla výška čistého prírastku podnikateľských subjektov dvojnásobne z 12 805 subjektov na 25 907. Tento pozitívny trend bol spôsobený výrazným medziročným nárastom počtu vzniknutých MSP (o 19,4 %) a len minimálnym poklesom počtu zaniknutých podnikateľských subjektov – o 0,8 %. Čistý prírastok podnikateľských subjektov v rokoch 2012 – 2018 znázorňuje nasledujúca tabuľka.

Tab. č. 17: Vývoj čistého prírastku podnikateľských subjektov podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR

Ukazovateľ	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/2017
Vzniknuté podnikateľské subjekty	61 701	73 006	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	↑ 119,4
Zaniknuté podnikateľské subjekty	54 986	68 031	55 906	42 938	53 868	52 599	52 168	↓ 99,2
Čistý prírastok	6 715	4 975	3 111	9 708	4 970	12 805	25 907	↑ 202,3

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

4 Regionálne hľadisko podnikania MSP

Podobne ako sa líši podnikateľské prostredie jednotlivých krajín, líšia sa aj podmienky na podnikanie na úrovni nižších regionálnych celkov, ktoré prispievajú k nerovnomernému rozvoju malého a stredného podnikania na Slovensku. Nasledujúca kapitola sa preto podrobnejšie zameriava na zhodnotenie vybraných kvantitatívnych ukazovateľov malého a stredného podnikania na úrovni jednotlivých krajov (štatistická územná jednotka NUTS 3).

Na základe údajov z Registra organizácií ŠÚ SR možno pozorovať najväčšiu koncentráciu malých a stredných podnikov na území Bratislavského kraja. Práve v tomto kraji mal sídlo približne **každý piaty** (21,9 %) **aktívny malý a stredný podnik zo Slovenska**. V ostatných krajoch je zastúpenie MSP rovnomernejšie (pozri tab. č. 18). Po Bratislavskom kraji sa najviac malých a stredných podnikov koncentruje na území Žilinského kraja s podielom 13,7 %. Najnižšie zastúpením MSP (9,5 %) sa vyznačuje Trenčiansky kraj.

S celkovým medziročným poklesom početnosti malých a stredných podnikov na Slovensku zároveň dochádza k poklesu počtu MSP takmer vo všetkých krajoch SR. Najvýraznejší prepád početnosti MSP o 3,1 % bol zaznamenaný v Bratislavskom kraji. V absolútnom vyjadrení to predstavuje pokles o 3 888 subjektov. V prípade ďalších krajov sa počet MSP medziročný znížil o 1,1 % až 2,4 %. **Počet MSP medziročne vzrástol len v dvoch krajoch: Prešovskom** (o 2,2 %, resp. 1 532 subjektov) **a Žilinskom** (o 0,5 %, resp. 353 subjektov).

Tab. č. 18: Počet podnikateľských subjektov v jednotlivých krajoch SR v roku 2018

Kraj SR	Fyzické osoby – podnikatelia			Podniky				MSP	Spolu
	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	Mikro (0 - 9)	Malé (10 – 49)	Stredné (50 – 249)	Veľké (250 +)		
Bratislavský	40 549	4 616	152	73 022	3 342	895	225	122 576	122 801
Trnavský	32 193	2 128	430	18 862	1 299	273	60	55 184	55 245
Trenčiansky	32 573	2 196	228	16 381	1 325	303	91	53 006	53 097
Nitriansky	40 000	2 626	693	22 561	1 498	346	65	67 724	67 789
Žilinský	49 629	2 604	464	21 939	1 587	329	75	76 552	76 627
Banskobystrický	31 441	2 844	727	19 406	1 179	252	52	55 849	55 901
Prešovský	47 858	2 728	467	19 343	1 468	284	56	72 148	72 204
Košický	29 718	2 982	532	21 948	1 364	258	55	56 802	56 857
Spolu SR	303 961	22 724	3 693	213 462	13 062	2 940	679	559 841	560 521

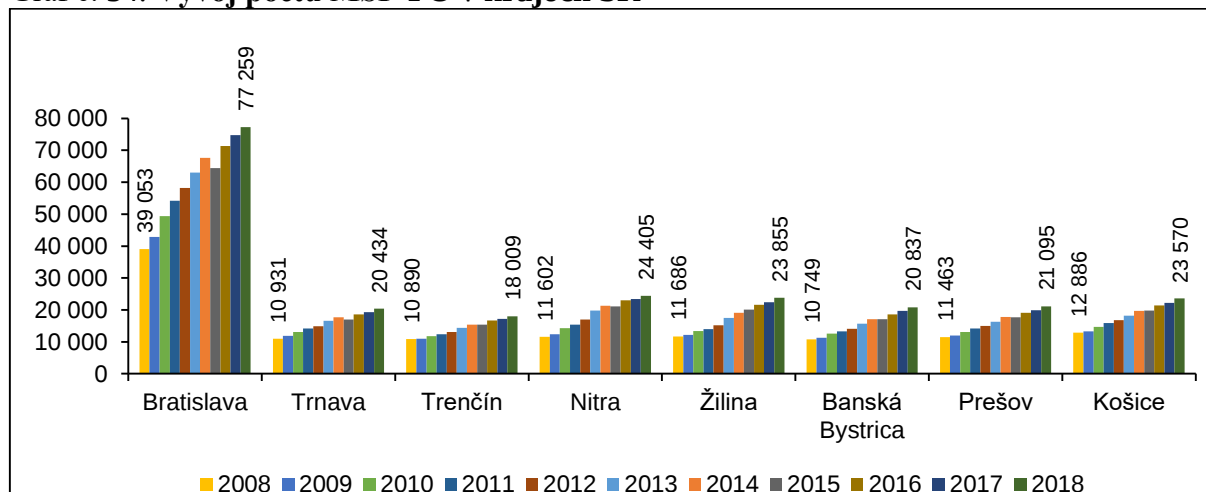
Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Právnické osoby – podniky

Z celkového počtu **MSP – právnických osôb bola v roku 2018 jedna tretina (33,7 %) evidovaná v Bratislavskom kraji (77 259)**. Druhý najvyšší počet aktívnych MSP – právnických osôb (24 405) sídlil v Nitrianskom kraji, čo predstavuje 10,6 % zo všetkých MSP – právnických osôb na Slovensku. Nižší podiel dosiahli Žilinský (10,4 %) a Košický kraj (10,3 %). Približne 9 % MSP – PO malo svoje sídlo v Prešovskom, Trnavskom a Banskobystrickom kraji. Dlhodobu najnižšiu podiel dosahuje Trenčiansky kraj (7,9 %).

Pozitívnym znakom je, že sa medziročný nárast počtu MSP – právnických osôb na Slovensku prejavil vo všetkých krajoch. Najdynamickejšie (o 6,3 %) sa zvýšil počet MSP – PO v Žilinskom kraji. O niečo nižšia medziročná dynamika rastu početnosti MSP – PO bola zaznamenaná v Prešovskom (6,1 %), Košickom a Banskobystrickom kraji (v oboch prípadoch 6,0 %).

Graf č. 34: Vývoj počtu MSP-PO v krajoch SR

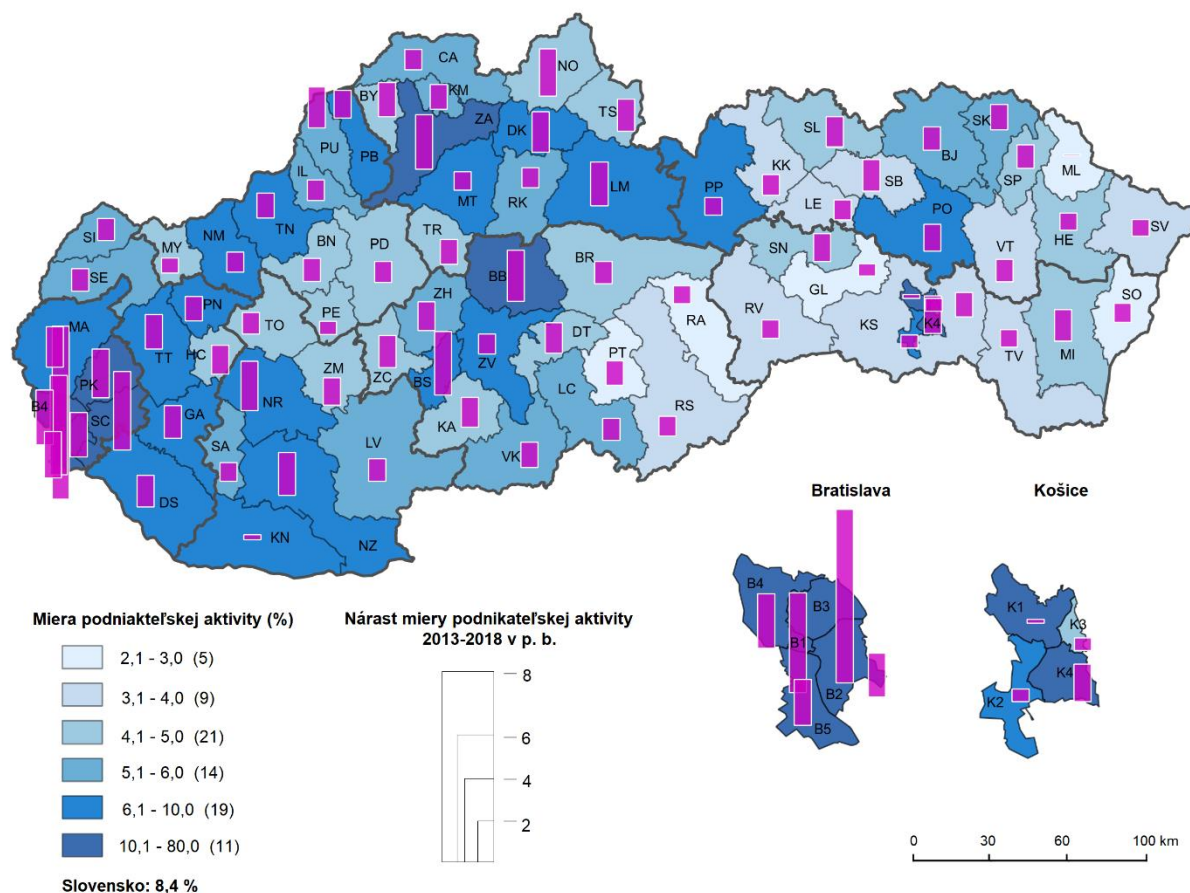
Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Na úrovni jednotlivých okresov SR bola ďalej vyhodnocovaná **miera podnikateľskej aktivity pre právnu formu MSP – právnické osoby**, ktorá je vyjadrená podielom počtu MSP – právnických osôb a ekonomicky aktívneho obyvateľstva daného kraja v %. Inak povedané, koľko subjektov (MSP – právnických osôb) pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov v danom okrese. V roku 2018 bola zaznamenaná **najvyššia miera podnikateľskej aktivity MSP – PO v okresoch mesta Bratislavy a Košíc** (pozri mapu č. 1). Konkrétne v okrese Bratislava I (80,0 %), Bratislava III (37,3 %), Bratislava II (32,0 %), Košice I (15,5 %) a Košice IV (15,3 %). Vyššou podnikateľskou aktivitou ako je priemer Slovenska (8,4 %) sa vyznačujú aj ďalšie krajské mestá ako Banská Bystrica a Žilina. Všeobecne platí, že vyššia miera podnikateľskej aktivity MSP – PO prevláda v okresoch západného Slovenska a na Považí, čo súvisí aj s rozvinutnosťou týchto regiónov. Naopak, najnižšia bola evidovaná v okresoch južného a východného Slovenska ako: Gelnica (2,2 %) Revúca (2,6 %), Sobrance (2,9 %), Medzilaborce (2,9 %) a tiež v okrese Poltár (3,0 %).

V období rokov 2013 až 2018 dochádza k najväčšiemu nárastu miery podnikateľskej aktivity MSP – PO v okresoch Bratislava III (o 8,2 p. b.) a Bratislava I (o 4,7 p. b.). V ostatných okresoch Slovenska rástla miera podnikateľskej aktivity menšou intenzitou. Najnižšia dynamika rastu miery podnikateľskej aktivity MSP – PO bola v sledovanom období zaznamenaná prevažne v okresoch východného Slovenska: Medzilaborce (o 0,1 p. b.), Košice I (o 0,2 p. b.) a Komárno (o 0,2 p. b.).

Údaje zobrazené na mape 1 ďalej indikujú vyššiu dynamiku rastu miery podnikateľskej aktivity MSP – PO práve v tých okresoch, ktoré sa už dlhodobo vyznačujú vyššou mierou podnikateľskej aktivity. Naopak, v okresoch s nižšou mierou podnikateľskej aktivity prevažuje len minimálna dynamika rastu medzi rokmi 2013 a 2018. **Rôzne vývojové tendencie v podnikateľskej aktivite MSP – PO možno pozorovať aj medzi okresmi mesta Bratislava a Košice.** Pokým v okresoch mesta Bratislava sa miera podnikateľskej aktivity v období 2013 a 2018 zvýšila v intervale od 2,1 p. b. (Bratislava II) po 8,2 p. b. (Bratislava III), v prípade okresov mesta Košice bol evidovaný nárast len od 0,2 p. b. (Košice I) po 1,8 p. b. v okrese Košice IV. Na základe analyzovaných údajov tak možno usudzovať, že v čase dochádza k prehľbovaniu medziregionálnych rozdielov podnikateľskej aktivity MSP – PO.

Mapa č. 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP-PO podľa okresov v roku 2018

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky. Zdroj údajov: Register organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel počtu MSP – právnických osôb a ekonomicky aktívneho obyvateľstva v %.

Fyzické osoby – podnikatelia

MSP podnikajúce v rámci právnej formy fyzické osoby – podnikatelia mali svoje sídlo najčastejšie lokalizované na území Žilinského kraja. Z celkového počtu aktívnych FO – podnikateľov na Slovensku v roku 2018 to predstavovalo 16,0 %. Druhý najvyšší podiel FO – podnikateľov bol evidovaný v Prešovskom kraji (15,5 %). Z údajov v Registri organizácií ŠÚ SR ďalej vyplýva, že najmenej aktívnych fyzických osôb – podnikateľov (10,1 %) malo sídlo v Košickom kraji.

V medziročnom porovnaní sa počet fyzických osôb – podnikateľov znížil takmer vo všetkých krajoch SR. Najväčší pokles, na úrovni 12,4 %, bol pozorovaný v Bratislavskom kraji. V ďalších krajoch medziročne klesol počet FO – podnikateľov o 5 % až 6 %. Výnimku predstavuje len medziročný vývoj FO – podnikateľov so sídlom v Žilinskom a Prešovskom kraji. Kým v prípade Žilinského kraja došlo len k miernemu medziročnému poklesu FO – podnikateľov (o 2,0 %), v Prešovskom kraji sa počet FO – podnikateľov mierne zvýšil o 0,6 %.

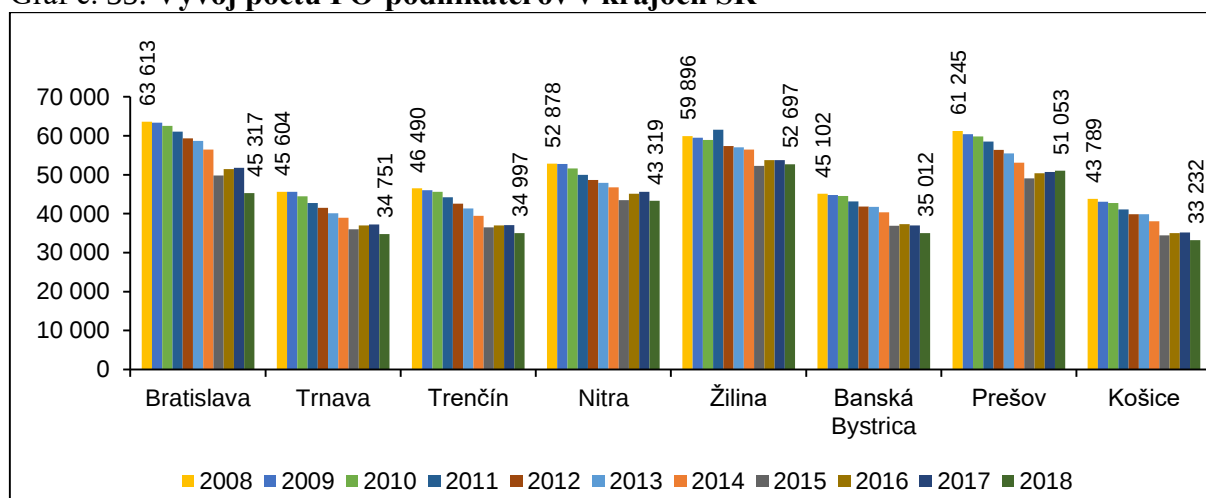
Vyššie opísaný medziročný pokles nadväzuje na dlhodobí klesajúci trend početnosti FO – podnikateľov vo všetkých krajoch SR. Výnimku predstavovalo len obdobie rokov 2015 až 2017 kedy sa početnosť FO – podnikateľov v krajoch stabilizovala. Toto obdobie bolo zároveň sprevádzané miernym rastom počtu FO – podnikateľov vo všetkých krajoch, čo dokumentuje aj graf č. 35.

Najviac živnostníkov bolo v roku 2018 koncentrovaných na území Žilinského kraja. Z celkového počtu 303 961 evidovaných živnostníkov na Slovensku to predstavovalo 16,3 %. Nasledoval Prešovský kraj s podielom živnostníkov na úrovni 15,7 % a Bratislavský kraj s 13,3 %. Najnižšie zastúpenie (9,8 %) zaznamenal Košický kraj.

V Bratislavskom kraji bolo v rovnakom roku aktívnych najviac osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach. Ich podiel tvoril 20,3 %. Zastúpenie ostatných krajoch bolo podstatne nižšie. Najnižší podiel, na úrovni 9,4 %, zaznamenal Trnavský kraj.

Spomedzi všetkých krajoch SR bola najpočetnejšia skupina samostatne hospodáriacich roľníkov registrovaná v Banskobystrickom kraji. Predstavovala takmer jednu pätinu SHR na Slovensku (19,7 %). Samostatne hospodáriaci roľníci sa vo väčšej miere koncentrujú aj v ďalších krajoch ležiacich v oblastiach s vhodnými podmienkami pre poľnohospodárstvo – Nitriansky kraj 18,8 % a Košický kraj 14,4 %. Najnižší výskyt samostatne hospodáriacich roľníkov je charakteristický v krajoch so silným zastúpením priemyslu a vysokou mierou urbanizácie. Do tejto skupiny krajoch patrí Bratislavský kraj s podielom na úrovni 4,1 % a Trenčiansky kraj s 6,2 %.

Graf č. 35: Vývoj počtu FO-podnikateľov v krajoch SR

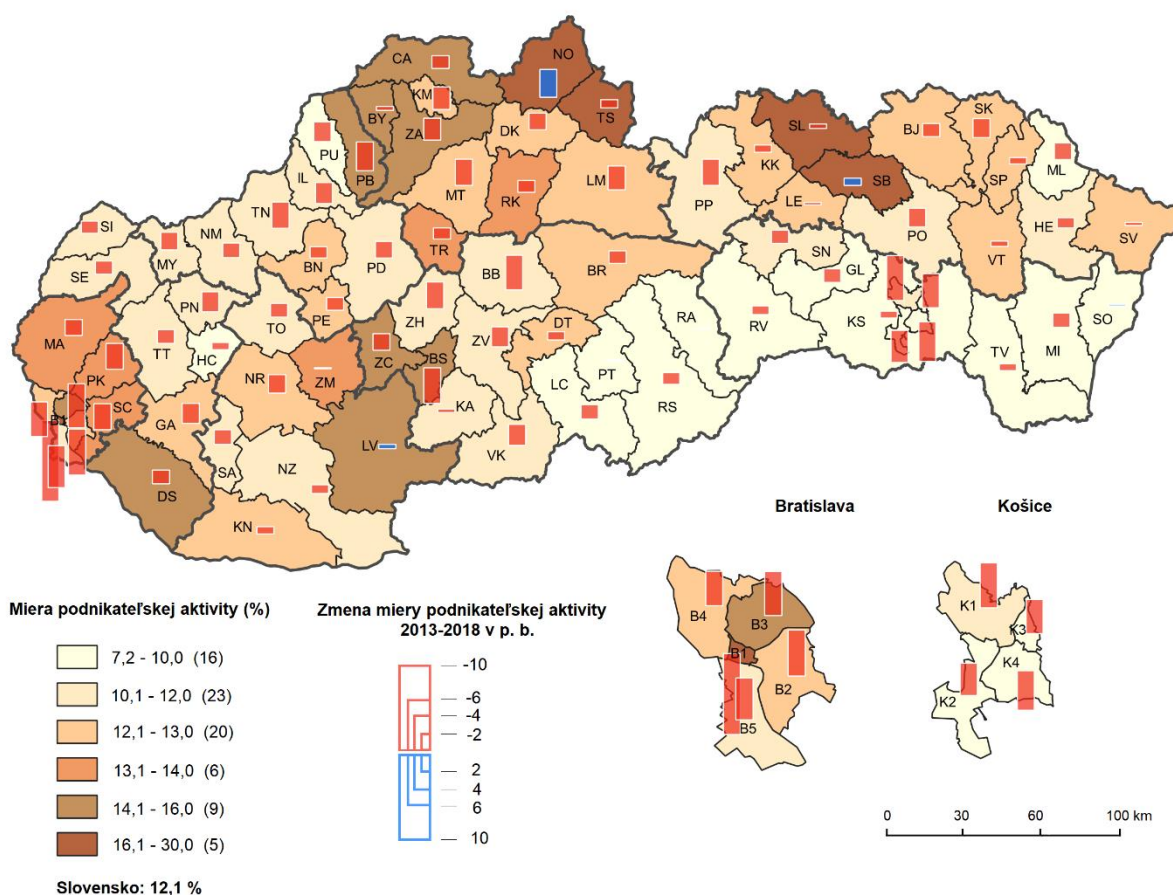
Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Ukazovateľ miery podnikateľskej aktivity pre skupinu FO – podnikateľov, spracovaný na úrovni okresov pre rok 2018, je zobrazený na mape č. 2. **Najvyššia miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov** bola v sledovanom roku zaznamenaná v **okresoch Námestovo (29,4 %), Stará Ľubovňa (21,7 %), Tvrdošín (19,6 %), Bratislava I (17,4 %) a Sabinov (16,2 %)**. Za celoslovenskou úrovňou podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov (12,1 %) najvýraznejšej zaostávali okresy lokalizované na juhu stredného a východného Slovenska. Patria sem okresy ako: Košice III (7,2 %), Košice - okolie (7,6 %), Rimavská Sobota (7,6 %), Trebišov (7,8 %), Revúca (8,0 %), alebo Michalovce (8,3 %).

Nárast miery podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov bol medzi rokmi 2013 a 2018 identifikovaný **len v šiestich okresoch Slovenska**. Počas sledovaného obdobia bola **najvyššia dynamika rastu miery podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov** zaznamenaná **v okrese Námestovo** – nárast o 3,2 p. b. V prípade ďalších piatich okresov dosiahol rast len minimálnu úroveň v intervale od 0,1 po 0,9 p. b.

Výsledky prezentované na mape č. 2 poukazujú na **prevažujúci pokles podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov vo väčšine okresov SR**. Medzi rokom 2013 a 2018 dochádza k najvýraznejšiemu poklesu miery podnikateľskej aktivity v okresoch mesta Bratislava a Košice, konkrétne: Bratislava I (pokles o 9,4 p. b.), Bratislava II (pokles o 5,3 p. b.) a Košice I (pokles o 5,2 p. b.).

Mapa č. 2: Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov podľa okresov v roku 2018

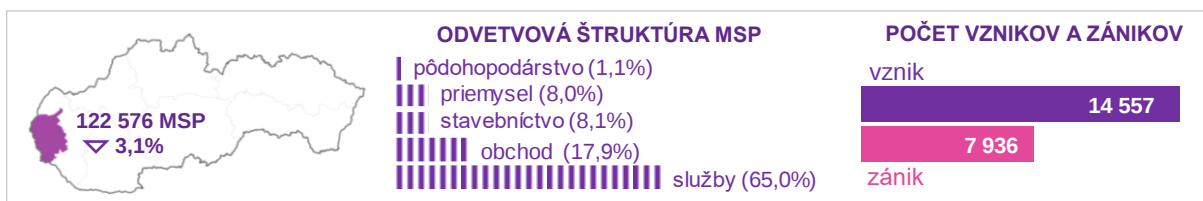
Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky. Zdroj údajov: Register organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel počtu FO – podnikateľov a ekonomicky aktívneho obyvateľstva v %.

4.1 Bratislavský kraj

V závere roka 2018 bolo na území Bratislavského kraja evidovaných **122 576 aktívnych malých a stredných podnikov**. Z uvedeného počtu tvorila veľkostná kategória mikropodnikov 96,4 %, čo predstavuje najnižší podiel zo všetkých krajov SR. Malé podniky predstavovali 2,7 % a najmenej zastúpenou veľkostnou kategóriou boli stredné podniky s 0,7 %. Atraktivnosť Bratislavského kraja pre väčšie veľkostné kategórie podnikov potvrdzuje vyššie zastúpenie malých, stredných a veľkých podnikov v porovnaní s veľkostnou štruktúrou podnikov na národnej úrovni. **Najväčšia koncentrácia MSP bola zaznamenaná na území okresu Bratislava II (22,2 %)**. Nižšie zastúpenie dosahujú MSP so sídlom v okresoch v tesnom zázemí hlavného mesta – Pezinok (6,4 %) a Malacky (6,5 %).

Z pohľadu odvetvového zamerania sa MSP v Bratislavskom kraji v najväčšej miere orientujú na poskytovanie služieb, ktoré v roku 2018 sumárne predstavovali 65,0 %. **Významnou zložkou sú najmä MSP, vykonávajúce svoju hlavnú činnosť podnikania v odvetví obchodných služieb**. V roku 2018 ich podiel predstavoval 42,1 %. Uvedený podiel je zároveň najvyšší spomedzi všetkých krajov SR a výrazne prevyšuje celonárodný podiel 26,7 % z roku 2018. Takmer jedna pätina MSP (17,9 %) v Bratislavskom kraji podniká v odvetví obchodu. Nadpriemerné zastúpenie (11,9 %) majú aj MSP s hlavnou činnosťou v odvetví doprava a informácie.

V priebehu roka 2018 vzniklo na území Bratislavského kraja **14 557 malých a stredných podnikov**, čo predstavuje takmer pätinu (18,5 %) so všetkých vzniknutých MSP na Slovensku. Z uvedeného počtu predstavovali mikropodniky 99,7 %. **Oproti roku 2017 sa počet vzniknutých MSP zvýšil o 11,0 %**. V Bratislavskom kraji počas rovnakého roku zaniklo **7 936 podnikateľských subjektov**⁹. Z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku to predstavovalo 15,2 %. Čistý prírastok o veľkosti 6 621 podnikateľských subjektov dosiahol v Bratislavskom kraji najvyššiu hodnotu so všetkých krajov SR.

Bratislavský kraj sa od ostatných krajov významne líši aj v štruktúre FO – podnikateľov podľa veku. **Ako v jedinom kraji tu prevažuje zložka starších podnikateľov vo veku 60 rokov a viac (14,3 %) nad skupinou mladých podnikateľov do 30 rokov (11,9 %)**. Zo všetkých krajov SR sa Bratislavský kraj dlhodobo vyznačuje najnižším zastúpením fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov a najvyšším

⁹ Vzhľadom na zmenu metodiky spracovania údajov ŠÚ SR, nie je od roku 2017 možné štruktúrovať počet zaniknutých podnikateľských subjektov podľa veľkostnej kategórie. Údaje o zánikoch preto nepredstavujú len malé a stredné podniky ale aj veľké podniky, ktoré sú spoločne označované ako „podnikateľské subjekty“. V roku 2016 predstavoval podiel zaniknutých veľkých podnikov 0,02 % zo všetkých zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku.

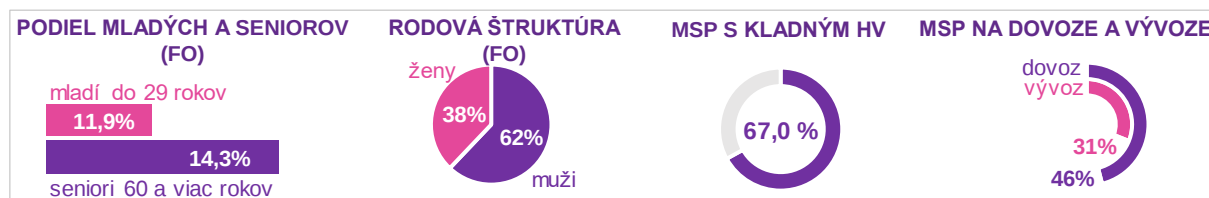
zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov. Aj vplyvom starnutia populácie sa zastúpenie podnikateľov v kategórii nad 60 rokov postupne zvyšuje.

V rodovej štruktúre fyzických osôb – podnikateľov prevažovali v Bratislavskom kraji muži s podielom 62,0 %. Ženy podnikateľky tvorili zvyšných 38,0 %. Tento podiel však predstavuje o 9 p. b. vyššiu hodnotu ako je zastúpenie žien podnikateliek na celom Slovensku. Práve v Bratislavskom kraji bol v roku 2018 podiel žien podnikateliek najvyšší spomedzi všetkých krajov.

Na základe údajov spracovaných z aktuálne dostupných finančných výkazov za rok 2017, dosiahol **podiel MSP (účtujúcich v podvojnóm účtovníctve) s kladným hospodárskym výsledkom na celkovom počte MSP v Bratislavskom kraji 67,0 %**. Napriek miernemu medziročnému zlepšeniu (o 0,6 p. b.) dosahuje Bratislavský kraj najnižšiu hodnotu podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom (HV) spomedzi krajov SR a za národným priemerom zaostáva o 2 p. b. V rovnakom roku bola evidovaná rentabilita tržieb MSP v kraji na úrovni 7,0 %, čo zodpovedá úrovni na celom Slovensku.

Podľa aktuálne dostupných definitívnych údajov zahraničného obchodu za rok 2017, tvorili **proexportne orientované malé a stredné podniky sídliace v Bratislavskom kraji 31,4 % z celkového vývozu** všetkých podnikateľských subjektov v kraji. Naopak, na celkovom dovoze, ktorý bol realizovaný subjektami so sídlom v Bratislavskom kraji, sa MSP podieľali výraznejšie, a to 45,9 %.

Malé a stredné podniky registrované v Bratislavskom kraji ďalej vykazujú nadpriemerné zastúpenie v odvetviach s vysokou technologickou úrovňou (tzv. high-tech odvetvia). V roku 2018 dosiahol podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP evidovaných v odvetviach priemyselnej výroby a služieb na území kraja 8,2 %. Podiel MSP v high-tech odvetviach na celom Slovensku predstavoval 5,3 %.

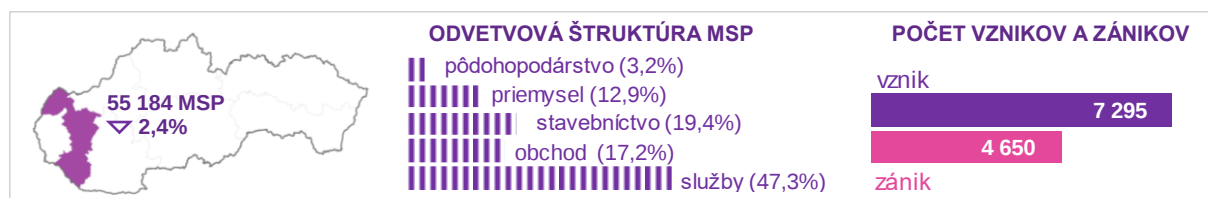

4.2 Trnavský kraj

V Trnavskom kraji bolo v roku 2018 registrovaných 55 184 subjektov patriacich do kategórie malých a stredných podnikov. V porovnaní s rokom 2017 dochádza k medziročnému poklesu o 2,4 %. Najväčší podiel **96,9 % tvorila veľkostná skupina mikropodnikov**. Nižšie zastúpenie mali malé (2,6 %) a stredné podniky (0,5 %). Štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov tak zodpovedá celonárodným hodnotám. Z priestorového rozmiestnenia MSP na území Trnavského kraja ďalej vyplýva **vyššia významnosť okresov Dunajská Streda a Trnava, v ktorých sa sústreďuje takmer polovica všetkých MSP v kraji.**

V odvetvovej štruktúre malých a stredných podnikov v Trnavskom kraji je najviac zastúpený sektor služieb s podielom 47,3 %. **Štvrtina MSP vykonávala svoju hlavnú činnosť v odvetví obchodných služieb.** Ďalšia pätina MSP so sídlom v Trnavskom kraji pôsobila v odvetví stavebníctva.

Počas roku 2018 vzniklo na území Trnavského kraja 7 295 malých a stredných podnikov, čo je druhý najnižší počet spomedzi všetkých krajov (v percentuálnom vyjadrení 9,3 %). Početnosť novovzniknutých MSP medziročne vzrástla o 19,4 %. V Trnavskom kraji bol v rovnakom období evidovaný najnižší počet zaniknutých podnikateľských subjektov (4 650). Vplyv nízkeho počtu zaniknutých subjektov pozitívne vplýval na čistý prírastok MSP, ktorý dosiahol hodnotu 2 645.

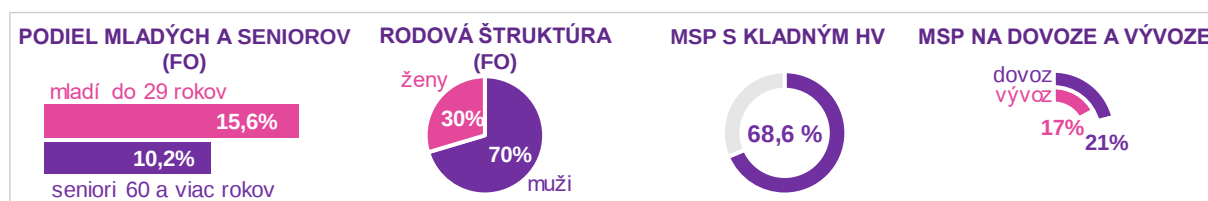

Podľa vekovej štruktúry FO – podnikateľov na území Trnavského kraja tvorili **mladí podnikatelia do 30 rokov 15,6 %**. **Približne každý desiaty FO – podnikateľ** v Trnavskom kraji patrí do vekovej skupiny seniorov **nad 59 rokov**. Zastúpenie oboch skupín FO – podnikateľov sa vyvíja v súlade s celonárodnou štruktúrou FO – podnikateľov podľa veku. Pri vekovej štruktúre FO – podnikateľov Trnavského kraja je charakteristické najpočetnejšie zastúpenie podnikateľov vo vekovej skupine 40 – 49 rokov. **Prevažia muži podnikateľov** sa prejavila aj medzi FO – podnikateľmi v Trnavskom kraji. Z celkového počtu FO – podnikateľov evidovaných v Trnavskom kraji **bolo 70 % mužov a 30 % žien**. Uvedený pomer približne zodpovedá rodovej štruktúre FO – podnikateľov za celé Slovensko.

V roku 2017 dosiahol **podiel MSP** (účtujúcich v podvojnom účtovníctve) **s kladným hospodárskym výsledkom** (vrátane nulového HV) **na celkovom počte MSP v Trnavskom kraji 68,6 %**. V medziročnom porovnaní sa podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom mierne znížil (o 0,6 p. b.). Naopak, v rovnakom časovom intervale sa mierne zvýšila rentabilita tržieb MSP so sídlom v kraji o 0,1 p. b., čím dosiahla hodnotu 6,9 %.

Podiel vývozu a dovozu malých a stredných podnikov na celkovej hodnote vyvezených, resp. dovezených tovarov v Trnavskom kraji predstavoval najnižšie hodnoty medzi všetkými kraji SR. V roku 2017 tvorili MSP na celkovom vývoze z kraja 17,4 %. Podiel MSP na dovoze predstavoval 20,7 % z celkovej hodnoty dovezených tovarov. K nízkemu podielu MSP na zahranično-obchodných aktivitách prispieva hlavne koncentrácia veľkých podnikov v kraji, ktoré prioritne pôsobia v oblasti automobilového a elektrotechnického priemyslu.

Zastúpenie malých a stredných podnikov Trnavského kraja v high-tech odvetviach v roku 2018 predstavovalo 4,6 % na celkovom počte MSP pôsobiach v odvetviach priemyselnej výroby a službách, čím sa začleňuje medzi skupinu krajov SR s vyššou úrovňou rozvoja znalostnej ekonomiky.

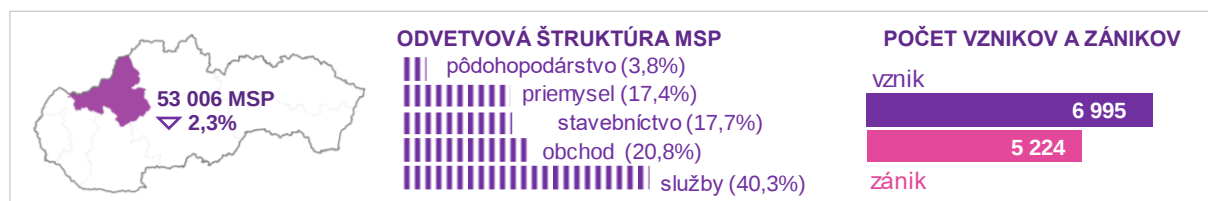

4.3 Trenčiansky kraj

Na území Trenčianskeho kraja bolo v roku 2018 registrovaných spolu 53 006 aktívnych malých a stredných podnikov s jasnou dominanciou mikropodnikov, ktoré predstavovali až 96,7 % všetkých MSP. Veľkostná kategória malé a stredné podniky bola zastúpená v nižšej miere. V percentuálnom vyjadrení to činí 2,7 % v prípade malých podnikov a 0,6 % v prípade stredných podnikov. **Zo všetkých MSP evidovaných v Trenčianskom kraji sa ich najviac koncentrovalo v okresoch Trenčín (22,0 %) a Prievidza (20,9 %).** Naopak, najnižšie zastúpenie dosiahli okresy Myjava (4,2 %) a Bánovce nad Bebravou (6,0 %).

V odvetvovej štruktúre MSP z Trenčianskeho kraja **prevládajú malé a stredné podniky vykonávajúce svoju hlavnú činnosť v službách (40,3 %)**, kam možno začleniť obchodné služby (21,8 %), dopravu a informácie (6,6 %), ubytovanie a stravovanie (3,4 %) a ostatné služby (8,5 %). Oproti celonárodným údajom bolo v Trenčianskom kraji nadpriemerne zastúpené odvetvie obchodu, ktoré tvorilo 20,8 %. **Špecifický význam priemyslu** pre Trenčiansky kraj potvrdzuje aj významný podiel malých a stredných podnikov (17,4 %), ktoré pôsobia v tomto odvetví (podiel v SR 13,7 %). Uvedený podiel je zároveň najvyšší spomedzi všetkých krajov SR.

Podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR **za rok 2018, vzniklo v Trenčianskom kraji 6 995 malých a stredných podnikov.** V porovnaní s ostatnými krajmi je to najnižší počet. Predstavuje len 9 % zo všetkých vzniknutých MSP na Slovensku. **Počet vzniknutých MSP však medziročne vzrástol o 20,0 %.** Silná orientácia kraja na priemysel sa potvrdila aj na počte vzniknutých MSP v tomto odvetví. Podiel 17,8 % predstavuje najvyššiu hodnotu zo všetkých krajov. **Z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku malo 10,0 % sídlo v Trenčianskom kraji** (v absolútnom vyjadrení 5 224 subjektov). V roku 2018 dosiahol prírastok MSP (1 771 subjektov) najnižšiu hodnotu zo všetkých krajov SR.

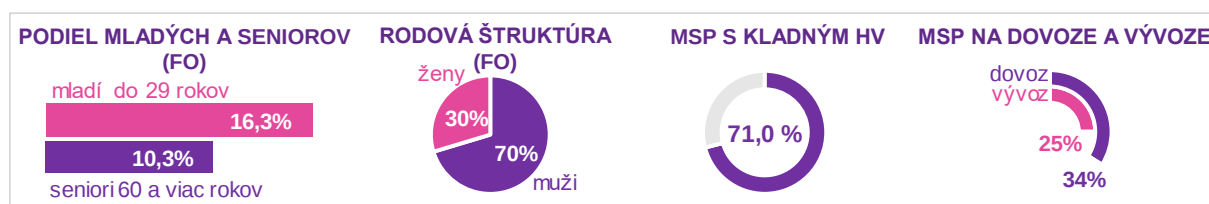
V súlade s národnými tendenciami sa vyvíja veková štruktúra FO – podnikateľov so sídlom na území kraja, pričom **najvyššie zastúpenie je pozorované vo vekovej kategórii 40 – 49 ročných (26,9 %).** Pozitívnym prvkom pre ďalší rozvoj podnikania je **zložka mladých podnikateľov do 29 rokov, ktorá v tomto prípade predstavuje 16,3 %** zo všetkých FO – podnikateľov v kraji. Najmenej zastúpenou vekovou kategóriou medzi FO – podnikateľmi sú podnikatelia vo veku 60 a viac rokov. Táto skupina podnikateľov tvorí 10,3 % FO – podnikateľov v kraji. V rámci rodovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov **v Trenčianskom kraji tvorili muži 70 % a podiel žien predstavoval 30 %.** Zastúpenie žien na celkovom počte FO – podnikateľov v kraji približne zodpovedá celonárodným hodnotám v roku 2018.

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom na celkovom počte MSP v Trenčianskom kraji dosiahol v roku 2017 hodnotu 71,0 %, čo je o 2 p. b. viac ako SR spolu. Podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom bol v Trenčianskom kraji najvyšší spomedzi

všetkých krajov SR. Okrem toho, MSP z Trenčianskeho kraja vykázali za rok 2017 aj druhú najvyššiu rentabilitu tržieb na úrovni 7,6 %.

Podľa aktuálnych údajov za rok 2017 dosiahli MSP v Trenčianskom kraji podiel vývozu 25,1 % z celkového vývozu všetkých registrovaných podnikateľských subjektov v kraji. Z celkového dovozu podnikateľských subjektov v Trnavskom kraji, zrealizovali malé a stredné podniky 33,7 %.

Malé a stredné podniky evidované v Trenčianskom kraji vykazovali v roku 2018 podpriemerné zastúpenie v high-tech odvetviach. Podľa údajov z Registra organizácii ŠÚ SR dosiahol podiel počtu malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP evidovaných v odvetviach priemyselnej výroby a služieb na území kraja 4,2 %, pričom podiel za celé Slovensko predstavoval 5,3 %.

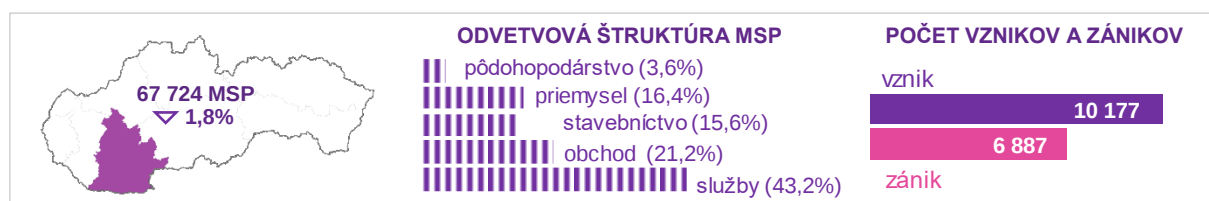

4.4 Nitriansky kraj

V Nitrianskom kraji bolo na konci roka 2018 evidovaných celkovo 67 724 aktívnych MSP. Z hľadiska veľkosti boli mikropodniky zastúpené podielom 97,0 %, podiel malých podnikov predstavoval 2,5 % a stredných podnikov 0,5 %. Veľkostná štruktúra MSP v kraji zodpovedá štruktúre MSP na celom Slovensku. Najviac MSP (26,4 %) uvádzalo svoje sídlo v okrese Nitra. Najmenej MSP bolo registrovaných v okrese Zlaté Moravce (5,7 %).

V štruktúre MSP podľa oblasti pôsobenia prevládali v Nitrianskom kraji subjekty podnikajúce v službách (43,2 %). Približne jedna štvrtina MSP pôsobila v odvetví obchodných služieb (24,3 %). Významný podiel aktívnych MSP uvádzalo v roku 2018 ako svoju hlavnú činnosť obchod (21,2 %). Atraktívnym odvetvím pre MSP v Nitrianskom kraji je tiež priemysel. Podiel uvedeného odvetvia predstavuje 16,0 % (podiel MSP v priemysle na Slovensku dosiahol v roku 2018 hodnotu 13,7 %). Zastúpenie MSP v ostatných odvetviach zodpovedá odvetvovej štruktúre MSP na celom území Slovenska (podrobnejšie v kapitole 2).

Počas roka 2018 vzniklo na území Nitrianskeho kraja 10 177 malých a stredných podnikov, čo predstavuje 13,0 % zo všetkých vzniknutých MSP na Slovensku v danom roku. Práve v Nitrianskom kraji bol evidovaný tretí najdynamickejší medziročný nárast novovzniknutých MSP o 22,6 %. Počet 6 887 zaniknutých podnikateľských subjektov v Nitrianskom kraji, predstavoval 12,9 % so všetkých zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku a čistý prírastok dosiahol v sledovanom roku úroveň 3 290.

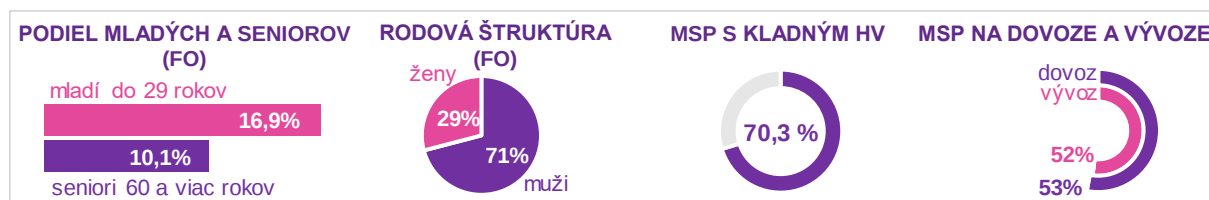

V rámci vekovej štruktúry FO – podnikateľov bolo v Nitrianskom kraji pozorované najvyššie zastúpenie podnikateľov vo vekovej kategórii 40 – 49 ročných (27,7 %). Pozitívnym prvkom je **vyššie zastúpenie mladých podnikateľov do 29 rokov na úrovni 16,9 %**, ktoré je tretie najvyššie medzi krajinami na Slovensku. Naopak, s podielom 10,1 % sú najmenej zastúpenou vekovou skupinou FO – podnikatelia vo veku viac ako 59 rokov. Z pohľadu rodovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov bolo na území Nitrianskeho kraja rozloženie podobné ako v prípade Trnavského a Trenčianskeho kraja, teda **prevažovali muži s podielom 71 % a ženy podnikateľky tvorili ďalších 29 %**.

Podľa údajov spracovaných z dostupných finančných výkazov **za rok 2017 dosiahol podiel MSP účtujúcich v podvojnom účtovníctve s kladným hospodárskym výsledkom** (vrátane nulového HV) **na celkovom počte MSP v Nitrianskom kraji 70,3 %**. Medziročne sa podiel MSP s kladným hospodárskym nezmenil. Mierne rástla rentabilita tržieb, ktorá v prípade MSP pôsobiacich na území kraja predstavovala 6,9 %.

Z definitívnych údajov ŠÚ SR o zahraničnom obchode za rok 2017 vyplýva, že proexportne orientované **malé a stredné podniky so sídlom v Nitrianskom kraji tvorili 52,3 % z celkového vývozu všetkých podnikateľských subjektov v kraji**. V sledovanom roku to znamená najvyšší podiel MSP spomedzi krajov SR. Dôležitá úloha MSP sa prejavila aj na celkovom dovoze podnikateľských subjektov v kraji, kde sa MSP podieľali 52,9 %.

Malé a stredné podniky so sídlom na území Nitrianskeho kraja sú tiež charakteristické nižším zastúpením v odvetviach s vysokou technologickou úrovňou. **Podľa údajov za rok 2018 predstavoval podiel MSP pôsobiacich v high-tech odvetviach 4,1 %** z celkového počtu MSP evidovaných v odvetviach priemyselnej výroby a služieb. Nižšie hodnoty uvedeného ukazovateľa (v komparácii s hodnotami za ostatné kraje SR a národnou úrovňou) môžu indikovať nižšiu úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky v kraji.

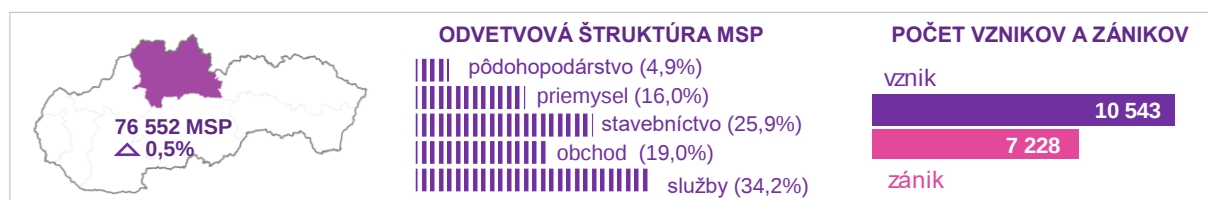

4.5 Žilinský kraj

V roku 2018 dosiahol celkový počet MSP v Žilinskom kraji 76 552. Pre Žilinský kraj je charakteristické početnejšie **zastúpenie mikropodnikov, ktoré v sledovanom roku predstavovalo 97,2 %**. Za vysokým podielom mikropodnikov stoja najmä FO – živnostníci, ktorí dosahujú v Žilinskom kraji najvyššiu početnosť spomedzi všetkých krajov. Vyšší podiel mikropodnikov sa prejavil na nižšom zastúpení subjektov spadajúcich do veľkostnej kategórie malých podnikov. Tie tvorili podiel 2,3 %, čo je najnižšia hodnota spomedzi všetkých krajov SR. **Za centrum podnikateľských aktivít v Žilinskom kraji možno považovať okres Žilina, ktorý v roku 2018 koncentroval 27,1 % MSP z celého kraja**. Najmenej MSP malo sídlo svojho podnikania umiestnené v okrese Turčianske Teplice (1,9 %) a Bytča (3,6 %).

Na základe údajov o odvetvovom členení MSP so sídlom v Žilinskom kraji, **možno pozorovať vysokú aktivitu MSP v oblasti služieb (34,2 %)**. Napriek tomu je pre MSP v Žilinskom kraji charakteristická najmä vysoká orientácia na stavebníctvo, o čom svedčia aj výsledky za rok 2018. **Až štvrtina všetkých MSP (25,9 %) v Žilinskom kraji uvádzala ako svoju hlavnú činnosť podnikania stavebníctvo**. Tento podiel predstavuje najvyššiu hodnotu so všetkých krajov Slovenska. Vysokú početnosť MSP v odvetví stavebníctva na území Žilinského kraja podporuje najmä výrazné zastúpenie živnostníkov. S podielom 16,0 % má nadpriemerné zastúpenie aj odvetvie priemyslu.

Na území Žilinského kraja vzniklo v roku 2018 celkovo **10 543 malých a stredných podnikov**. Oproti roku 2017 to predstavuje nárast o 24,8 %. V komparácii s ostatnými kraji možno hovoriť o druhom najvyššom medziročnom tempe rastu. Silné postavenie MSP v odvetví stavebníctva sa potvrdzuje aj v prípade vzniknutých podnikateľských subjektov, z ktorých tretina (32,5 %) uvádza svoju hlavnú činnosť práve v stavebníctve. **V roku 2018 zároveň zaniklo 7 228 podnikateľských subjektov**. Čistý prírastok predstavoval 3 315 podnikateľských subjektov.

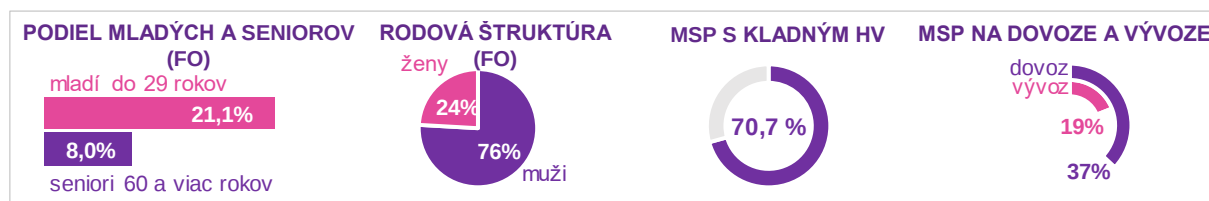

Spomedzi všetkých krajov SR sa **Žilinský kraj vyznačuje najvyšším zastúpením fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov (21,1 %)** a zároveň najnižším zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov (8,0 %). **Rodová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov sa v Žilinskom kraji dlhodobo prezentuje dominantným zastúpením mužov, ktoré v roku 2018 dosiahlo úroveň 76 %**. Ženy tvorili 24 % zo všetkých FO – podnikateľov registrovaných v kraji, čo je rozdiel 5 p. b. v porovnaní so štruktúrou FO – podnikateľov na národnej úrovni.

Z dostupných finančných výkazov za rok 2017 vyplýva, že podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom (vrátane nulového HV) na celkovom počte MSP v Žilinskom kraji predstavoval 70,7 %, teda o 1,7 p. b. viac ako podiel na národnej úrovni. V medziročnom porovnaní sa však podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom mierne znížil o 0,1 p. b. Aj v roku 2018 sa potvrdilo, že **MSP pôsobiace v Žilinskom kraji sú s hodnotou rentability tržieb 7,6 % najrentabilnejšie v rámci celej republiky**.

Podiel vývozu a dovozu malých a stredných podnikov na celkovej hodnote vyvezených, resp. dovezených tovarov v Žilinskom kraji predstavoval nižšie hodnoty v porovnaní s ostatnými analyzovanými kraji SR. **V roku 2017 sa MSP na celkovom vývoze z kraja podieľali 19,3 %**. Podiel MSP na celkovom dovoze predstavoval 37,3 %. K nižšiemu zastúpeniu MSP na zahranično-obchodných aktivitách prispieva silné postavenie etablovaných veľkých podnikov v odvetví strojárkeho a automobilového priemyslu.

Zastúpenie malých a stredných podnikov Žilinského kraja v high-tech odvetviach sa v roku 2018 pohybovalo na úrovni 4,4 % z celkového počtu MSP pôsobiacich v odvetviach priemyselnej výroby a službách. Z výsledkov vyplýva, že podiel MSP v high-tech odvetviach mierne zaostáva za celonárodným podielom o 0,9 p. b.

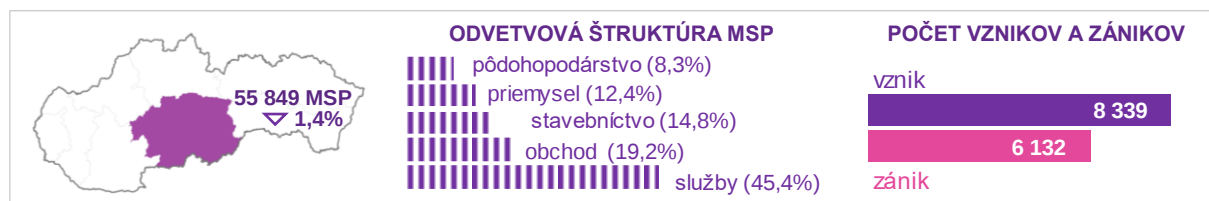

4.6 Banskobystrický kraj

Počet aktívnych malých a stredných podnikov sa v Banskobystrickom kraji medziročne znížil o 1,4 %, čím v roku 2018 dosiahol úroveň 55 849. Veľkostná štruktúra MSP je typická **nadpriemerným podielom mikropodnikov (97,2 %)** a nižším podielom veľkostnej kategórie malých (2,4 %) a stredných podnikov (0,5 %). Na základe početnosti MSP možno v rámci kraja identifikovať **dva okresy s vyššou koncentráciou podnikateľských subjektov – okres Banská Bystrica**, kde bolo evidovaných 26,5 % zo všetkých aktívnych MSP na území Banskobystrického kraja **a okres Zvolen** s podielom 12,0 %. Medzi okresy s najnižším podielom MSP v kraji patria Poltár (2,3 %), Krupina (3,0 %), Banská Štiavnica (3,3 %) a Revúca (3,5 %).

V odvetvovej štruktúre malých a stredných podnikov v Banskobystrickom kraji **prevládajú MSP pôsobiace v sektore služieb (45,4 %)**. Banskobystrický kraj sa vyznačuje **nadpriemerným zastúpením MSP v odvetví poľnohospodárstva**. V roku 2018 dosiahli najvyšší podiel (8,3 %) spomedzi všetkých krajov na Slovensku. Zastúpenie MSP v ostatných odvetviach sa výraznejšie nevymyká celkovej odvetvovej štruktúre MSP na Slovensku.

Počas roka 2018 vzniklo na území Banskobystrického kraja 8 339 MSP. Počet novo registrovaných MSP v kraji vzrástol oproti predchádzajúcemu roku o 18,9 %. Podľa údajov z Registra organizácií ŠÚ SR, takmer tretina vzniknutých MSP (29,0 %) vykonávala hlavnú činnosť podnikania v odvetví obchodných služieb. **V tom istom roku bolo zároveň evidovaných 6 132 zánikov podnikateľských subjektov.** Čistý prírastok podnikateľských subjektov v sledovanom roku činil 2 207.

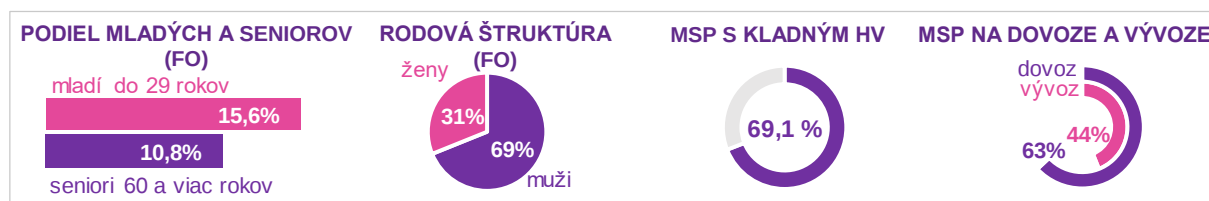
Veková štruktúra FO – podnikateľov registrovaných v Banskobystrickom kraji zodpovedá štruktúre za celé Slovensko, pričom najväčšie zastúpenie je pozorované vo vekovej kategórii 40 – 49 rokov (27,2 %) a najnižšie v kategórii 60 a viac rokov (10,8 %). Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov evidovaných v Banskobystrickom kraji bolo 69 % mužov

a 31 % žien. Zastúpenie žien na celkovom počte FO – podnikateľov v kraji prevýšilo podiel žien na národnej úrovni o 2 p. b.

V roku 2017 tvoril **podiel MSP** (účtujúcich v podvojnom účtovníctve) **s kladným hospodárskym výsledkom** (vrátane nulového HV) **na celkovom počte MSP v Banskobystrickom kraji 69,1 %**. V medziročnom porovnaní sa podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom zvýšil len veľmi mierne o 0,1 p. b. Opačný trend zaznamenal ukazovateľ rentability tržieb MSP. Tá medziročne poklesla o 0,2 p. b., čím v roku 2017 dosiahla úroveň 7,0 %.

Z údajov ŠÚ SR o zahraničnom obchode za rok 2017 vyplýva, že proexportne orientované **malé a stredné podniky so sídlom v Banskobystrickom kraji tvorili viac ako dve pätiny (43,6 %) z celkového vývozu všetkých podnikateľských subjektov v kraji**. Ešte dôležitejšiu úlohu zohrávajú MSP pri dovoze, kde tvorili 62,9 % z celkovej hodnoty dovezených tovarov v kraji. V sledovanom roku to znamená najvyšší podiel MSP na dovoze spomedzi všetkých krajov SR.

Podiel malých a stredných podnikov pôsobiach v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP evidovaných v odvetviach priemyselnej výroby a služieb na území kraja **predstavoval 4,7 %**, čím sa priblížil podielu za celé Slovensko 5,3 %.

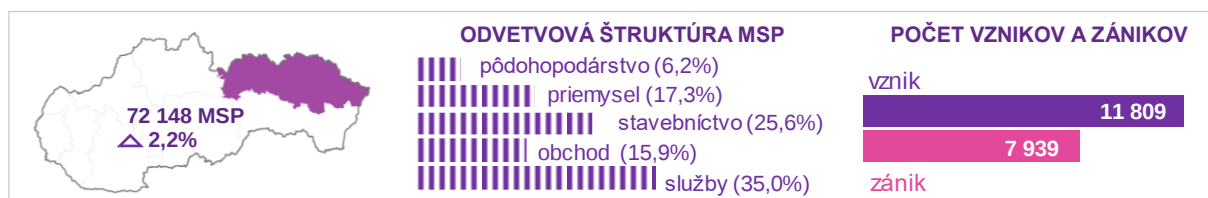
4.7 Prešovský kraj

Podľa údajov z Registra organizácii ŠÚ SR bolo k 31. decembru 2018 **v Prešovskom kraji registrovaných 72 148 aktívnych podnikateľských subjektov patriacich do kategórie malých a stredných podnikov**. Práve v tomto kraji došlo k najdynamickejšiemu nárastu počtu MSP, medziročne o 2,2 %. Veľkostná kategória mikropodnikov predstavovala najpočetnejšiu skupinu, ktorá tvorila 97,2 % z celkového počtu aktívnych MSP so sídlom v Prešovskom kraji. **Na základe početnosti aktívnych podnikateľských subjektov, možno za centrá podnikateľskej aktivity v regióne označiť okresy Prešov a Poprad**, ktoré koncentrujú 22,1 %, resp. 13,5 % všetkých MPS v kraji. Nízky počet MSP je dlhodobo evidovaný v okresoch Medzilaborce (1,0 %), Stropkov (2,5 %) a Levoča (3,5 %).

Viac ako tretina MSP v Prešovskom kraji (35,0 %) vykonáva svoju hlavnú činnosť podnikania v službách. Významným odvetvím je pre MSP najmä stavebníctvo, kde v roku 2018 pôsobilo až 25,6 % MSP z celého kraja. Po Žilinskom kraji to predstavuje druhý najvyšší podiel medzi kraji SR, pričom o 8,6 p. b. prevyšuje hodnotu za celé územie Slovenska. Nad hodnotou celonárodných priemerov sa v roku 2018 pohybovalo aj zastúpenie odvetvia priemyslu (17,3 %) a pôdohospodárstva s podielom 6,2 %.

Zo všetkých krajov na Slovensku bol v roku 2018 evidovaný druhý najvyšší počet vzniknutých MSP na území Prešovského kraja (11 809), čo predstavuje 15,1 % so všetkých

novu registrovaných MSP na Slovensku. Početnosť vzniknutých MSP medziročne rástla najdynamickejšie zo všetkých krajov o 26,9 %. Až 40,0 % novo vzniknutých MSP pôsobilo v odvetví stavebníctva. **Počas roka 2018 bolo zdokumentovaných aj 7 939 zaniknutých podnikateľských subjektov** so sídlom v Prešovskom kraji, čo je po Bratislavskom kraji druhý najvyšší počet. Napriek tomu dosiahli podnikateľské subjekty v kraji druhý najvyšší čistý prírastok na úrovni 3 870.

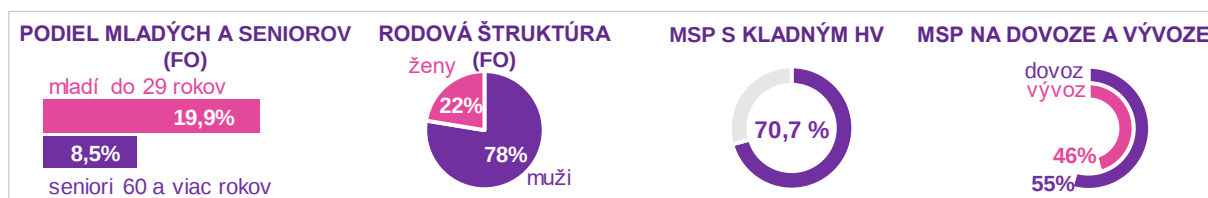

Prešovský kraj je, podobne ako Žilinský, **charakteristický vysokým podielom fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov (19,9 %) a nízkym zastúpením podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov (8,5 %).** **Rodová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov sa v Prešovskom kraji vyznačuje dominantným zastúpením mužov.** V roku 2018 sa ich podiel pohyboval na úrovni 78 %, čo je najviac medzi krajinami SR. Ženy tvorili 22 % zo všetkých FO – podnikateľov registrovaných v kraji.

Podľa údajov spracovaných z dostupných finančných výkazov za rok 2017 dosiahol **podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom (vrátane nulového HV) na celkovej počte MSP v Prešovskom kraji 70,7 %** (o 1,7 p. b. viac ako SR). Medziročne sa podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom takmer nezmenil (nárast o 0,1 p. b.). Mierne sa zvýšila aj rentabilita tržieb MSP, ktorá dosiahla 7,1 %.

Prešovský kraj sa zároveň vyznačuje vysokou participáciou MSP na zahraničnom obchode, pričom v roku 2017 realizovali 45,8 % **z celkového vývozu v rámci kraja**. Na celkovom dovoze bol podiel MSP ešte vyšší – 54,5 %. K vysokej participácii MSP na zahranično-obchodných aktivitách v kraji prispieva najmä nižšie zastúpenie proexportne orientovaných veľkých podnikov.

Malé a stredné podniky so sídlom v Prešovskom kraji dlhodobo vykazujú podpriemerné zastúpenie v high-tech odvetviach. V roku 2018 dosiahol **podiel malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach na celkovej počte MSP evidovaných v odvetviach priemyselnej výroby a služieb 3,7 %**. V komparácii s ostatnými krajinami to znamená najnižšie zastúpenie v SR, čo môže negatívne ovplyvňovať úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky v kraji.

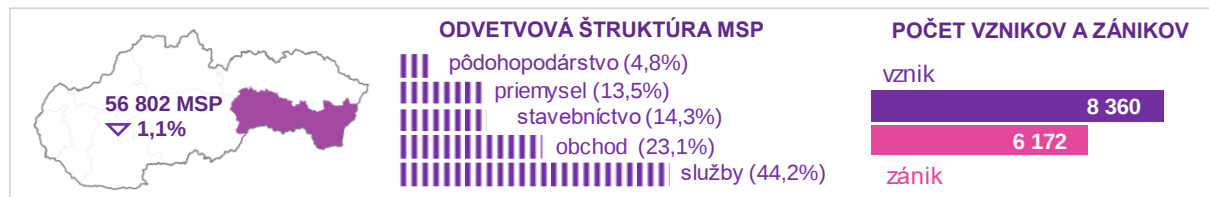

4.8 Košický kraj

Podobne ako vo väčšine krajov Slovenska aj v Košickom kraji došlo v porovnaní s predchádzajúcim rokom k zníženiu počtu MSP. **V roku 2018 bolo na území Košického kraja evidovaných spolu 56 802 aktívnych malých a stredných podnikov.** Najpočetnejšou veľkostnou kategóriou boli **mikropodniky s podielom 96,9 %**. Priestorové rozmiestnenie MSP na úrovni okresov je v prípade Košického kraja najrovnomernejšie zo všetkých krajov Slovenska. **V Registri organizácii ŠÚ SR uvádzalo najviac MSP svoje sídlo v okrese Košice I.** Do skupiny okresov s najnižším zastúpením MSP v kraji patria okresy: Sobrance (2,2 %), Gelnica (2,9 %) a Košice III (3,5 %).

Z odvetví sú medzi MSP najpočetnejšie zastúpenie služby s podielom 44,2 %. Z údajov ďalej vyplýva, že pre malé a stredné podniky v Košickom kraji je strategické aj odvetvie obchodu. **Práve v odvetví obchodu pôsobila v roku 2018 takmer štvrtina všetkých MSP registrovaných na území kraja,** čo je o 4,1 p. b. viac ako na celom Slovensku. Najmä vďaka vhodným pôdnym a klimatickým predpokladom regiónu dosahujú MSP nadpriemerné zastúpenie (4,8 %) aj v odvetví pôdohospodárstva.

Počas roku 2018 v Košickom kraji vzniklo 8 360 malých a stredných podnikov. V medziročnom porovnaní sa zvýšila početnosť novo registrovaných MSP o 14,7 %. Štvrtina novo registrovaných MSP v roku 2018 pôsobila v obchodných službách. V rovnakom období **v kraji zaniklo 6 172 podnikateľských subjektov.** Z početnosti vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov vyplýva čistý prírastok, ktorý v Košickom kraji predstavoval 2 188 subjektov.

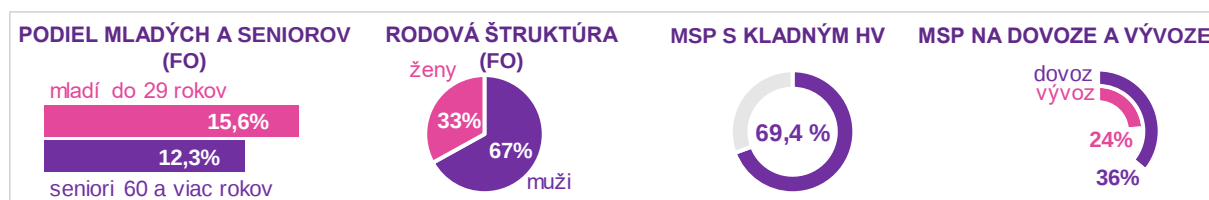

Rodová a veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov sa v Košickom kraji mierne odkláňa od hodnôt na národnej úrovni a s menším odstupom kopíruje tendencie pozorované v Bratislavskom kraji. Pre Košický kraj je príznačná **vyváženejšia veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov.** Najpočetnejšou je skupina FO – podnikateľov vo veku 40 až 49 rokov, ktorí tvoria 26,1 %. Podiel mladých podnikateľov do 29 rokov reflektuje zastúpenie tejto vekovej kategórie na celom Slovensku. Košický kraj sa spolu s Bratislavským krajom vyznačuje **nadpriemerným zastúpením (12,3 %) starších podnikateľov vo veku viac ako 59 rokov.** Aj v Košickom kraji **prevládali v rodovej štruktúre fyzických osôb – podnikateľov muži s podielom 67 %.** O nadpriemernej aktivite žien (FO – podnikateľiek) v kraji svedčí ich tretinové zastúpenie na všetkých aktívnych FO – podnikateľoch v kraji.

Z pohľadu hospodárskych výsledkov MSP patrí Košický kraj medzi kraje priemernými výsledkami. V roku 2017 predstavoval **podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom (vrátane nulového HV) na celkovom počte MSP v Košickom kraji 69,4 %.** Napriek medziročnému zlepšeniu, MSP aj v roku 2017 vykázali najnižšiu rentabilitu tržieb spomedzi všetkých analyzovaných krajov (6,2 %).

MSP so sídlom na území Košického kraja patria medzi menej aktívne v oblasti zahraničného obchodu. V roku 2017 **sa na celkovom vývoze z kraja podieľali takmer jednou štvrtinou (24,4 %)**. Významnejšou mierou (36,2 %) sa MSP podieľali na celkovom dovoze.

Zastúpenie malých a stredných podnikov Košického kraja v high-tech odvetviach dosiahlo 4,5 % na celkovom počte MSP pôsobiacich v odvetviach priemyselnej výroby a službách. Na základe uvedeného podielu možno Košický kraj začleniť medzi skupinu krajov s nižšou úrovňou rozvoja znalostnej ekonomiky.

5 Charakteristika zamestnanosti v MSP

Malé a stredné podniky sú hlavnými tvorcami pracovných miest tak na Slovensku, ako aj v Európskej únii. Systémové zlepšovanie podmienok na podnikanie malých a stredných podnikov je preto kľúčové pri vytváraní nových pracovných miest a znižovaní miery nezamestnanosti.

Pozitívne tendencie na slovenskom trhu práce pretrvávali aj v roku 2018. Priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve sa medziročne zvýšil o 1,9 % na 2 392,8 tisíc (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR). Dosiahnutý rast zamestnanosti bol takmer totožný ako v predchádzajúcom roku (v roku 2017 sa zamestnanosť zvýšila o 1,8 %). V tejto súvislosti možno považovať za limitujúci faktor ďalšieho rastu zamestnanosti nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, ako aj spomalenie externého dopytu, ktoré sa bude prejavovať nižšou tvorbou nových pracovných miest zo strany zamestnávateľov.

Z celkového počtu zamestnaných osôb v národnom hospodárstve SR (2 392,8 tisíc) bolo 1 921,4 (80,3 %) tis. osôb zamestnaných v ziskovo orientovanom podnikovom sektore. V medziročnom porovnaní sa zamestnanosť v ziskovo orientovanom podnikovom sektore zvýšila o 2,1 % (o 39,9 tis. osôb).

V roku 2018 dosiahli malé a stredné podniky 73,2 % podiel na zamestnanosti v podnikovej ekonomike a 58,8 % podiel na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR).

V porovnaní s rokom 2017 sa podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti v podnikovej ekonomike znížil o 0,5 p. b. hlavne vplyvom výraznejšieho medziročného rastu zamestnanosti veľkých podnikov (o 4,1 %) ako MSP (o 1,4 %).

Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií a právnych foriem sa na celkovom počte zamestnaných osôb v podnikovom sektore podieľali viac ako jednou tretinou (33,2 %) FO – podnikatelia (FO – podnikatelia a nimi zamestnávané osoby). Podiel mikropodnikov predstavoval 13,1 %, malých podnikov 12,5 % a stredných podnikov 14,5 %. Viac ako jednou štvrtinou (26,7 %) sa na celkovom počte zamestnaných osôb podieľali veľké podniky.

Tab. č. 19: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie

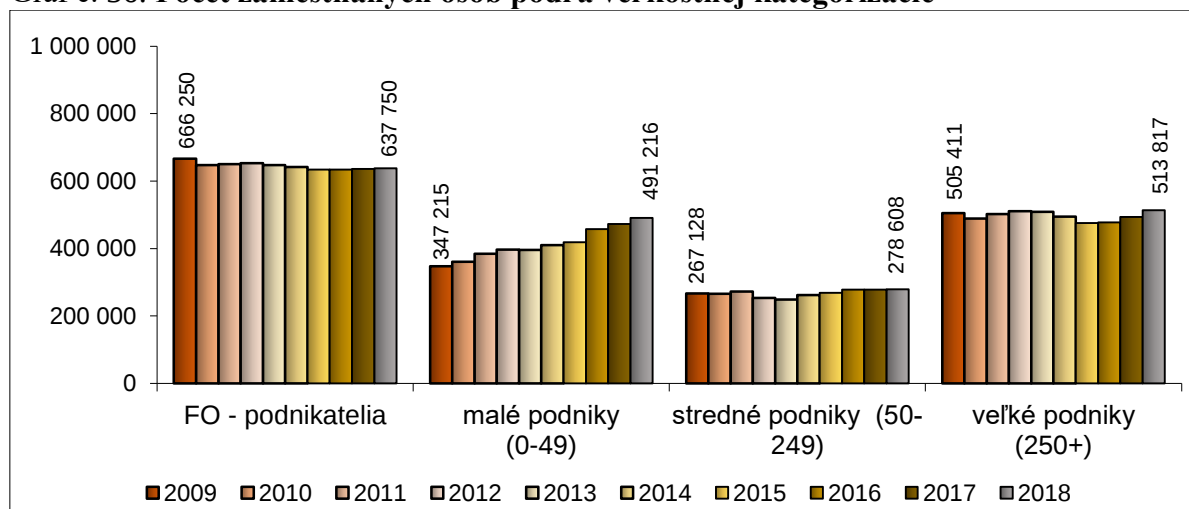
Právne formy a veľkostné kategórie	2017	2018		rozdiel 2018 a 2017	index 2018/2017
		abs.	v %		
FO - podnikatelia (odhad)	636 500	637 750	33,2%	1 250	↑ 100,2
Mikropodniky (0-9)	252 385	251 228	13,1%	-1 157	↓ 99,5
Malé podniky (10-49)	220 700	239 988	12,5%	19 288	↑ 108,7
Stredné podniky (50-249)	278 263	278 608	14,5%	345	↑ 100,1
Veľké podniky (250 a viac)	493 682	513 817	26,7%	20 135	↑ 104,1
Spolu MSP (0-249)	1 387 598	1 407 324	73,2%	19 726	↑ 101,4
Spolu podnikateľské subjekty	1 881 280	1 921 391	100,0%	40 111	↑ 102,1

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR. Pozn.: v kategórii Spolu MSP (0-249) je započítaný počet zamestnaných osôb FO - podnikateľov po vylúčení subjektu s počtom zamestnancov 250 a viac.

V kategórii malých a stredných podnikov (vrátane FO – podnikateľov) sa zamestnanosť medziročne zvýšila o 1,4 % (o 19,7 tis. osôb) na 1 407 324 zamestnaných osôb. Dosiahnutý medziročný rast zamestnanosti v sektore MSP (1,4 %) bol identický ako v roku 2017.

Zamestnanosť sa v medziročnom porovnaní zvýšila vo všetkých veľkostných kategóriách a právnych formách okrem mikropodnikov, v rámci ktorých bol zaznamenaný pokles počtu zamestnaných osôb o 0,5 %. V relatívnom vyjadrení sa najvýznamnejšie zamestnanosť zvýšila v rámci malých podnikov (o 8,7 %). Stagnáciu zaznamenala zamestnanosť u stredných podnikov a fyzických osôb – podnikateľov (nárast o 0,1 %, resp. o 0,2 %). Na porovnanie, priemerný počet zamestnaných osôb u veľkých podnikov medziročne vzrástol až o 4,1 %, pričom dosiahnutý dynamický rast zamestnanosti v sektore veľkých podnikov bol najvýznamnejší za poslednú dekádu.

Graf č. 36: Počet zamestnaných osôb podľa veľkostnej kategorizácie

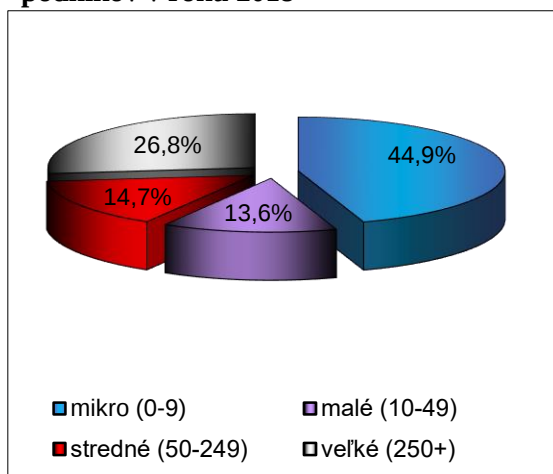
Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

V grafe č. 37 je znázornená celková štruktúra zamestnanosti v podnikovej ekonomike v roku 2018 podľa veľkostných kategórií podnikov (vrátane FO – podnikateľov), ktorá bola spracovaná na základe údajov ŠÚ SR a odhadu SBA.

Najvýznamnejšie zastúpenie na zamestnanosti naďalej dosahujú mikropodniky (vrátane FO – podnikateľov), ktorých podiel v roku 2018 predstavoval 44,9 %. Podstatne nižší podiel dosahujú malé (13,6 %) a stredné podniky (14,7 %). Podiel veľkých podnikov na zamestnanosti v podnikovej ekonomike predstavoval viac ako jednu štvrtinu (26,8 %).

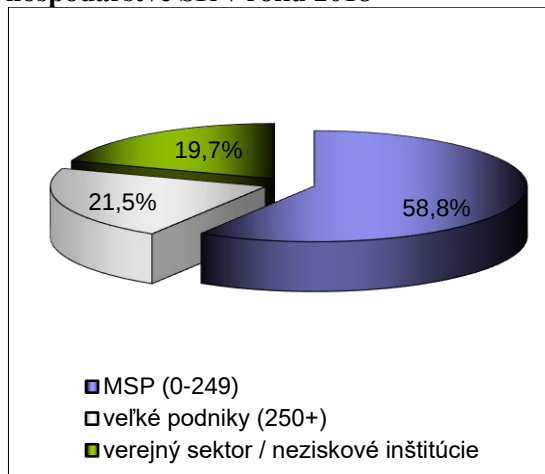
Postavenie malých a stredných podnikov na celkovej zamestnanosti v národnom hospodárstve SR podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR je prezentované v grafe č. 38. Z uvedeného grafu vyplýva, že malé a stredné podniky si naďalej udržiavajú pozíciu najvýznamnejšieho zamestnávateľa v národnom hospodárstve SR. Podiel MSP v národnom hospodárstve v roku 2018 dosiahol 58,8 %. Približne jednou pätinou sa na celkovej zamestnanosti podieľali veľké podniky (21,5 %) a verejný/neziskový sektor (19,7 %).

Graf č. 37: Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Graf č. 38: Podiel MSP (vrátane FO - podnikateľov) na zamestnanosti v národnom hospodárstve SR v roku 2018

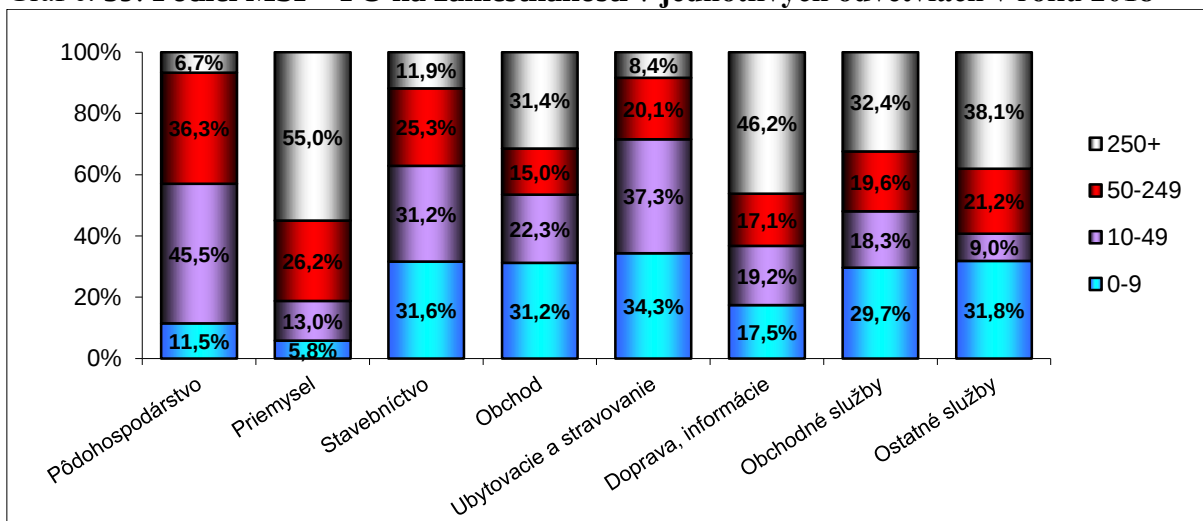

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Z odvetvového hľadiska je možné monitorovať stav a vývoj zamestnanosti podľa veľkostných kategórií za skupinu podnikov – právnických osôb. Najvyšší podiel dosahujú MSP-PO na zamestnanosti v odvetví pôdohospodárstva (93,3 %), ubytovania a stravovania (91,6 %) a stavebníctva (88,1 %).

Približne dve tretiny pracovných miest vytvárajú MSP-PO v odvetví obchodu (68,6 %), obchodných služieb (67,6 %) a ostatných služieb (61,9 %). Viac ako polovicu (53,8 %) dosahuje podiel MSP-PO v doprave a informačných a komunikačných činnostiach. Jediným odvetvím, v rámci ktorého sa prejavuje dominancia veľkých podnikov (PO) na zamestnanosti je priemysel (podiel MSP-PO predstavuje 45,0 %).

Graf č. 39: Podiel MSP - PO na zamestnanosti v jednotlivých odvetviach v roku 2018

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR. Poznámka: V odvetviach pôdohospodárstva a ubytovania a stravovania, pri veľkostnej kategórii stredných a veľkých podnikov bol použitý odhadovaný počet zamestnancov. Presný počet zamestnancov nebolo možné použiť/zverejniť pre dôverný charakter týchto údajov.

Porovnanie zamestnanosti MSP v SR a v krajinách EÚ

Podľa údajov a metodiky Eurostatu sa malé a stredné podniky v roku 2016 podieľali dvoma tretinami (66,7 %) na celkovom počte zamestnaných osôb v odvetviach nefinančnej podnikovej ekonomiky v rámci krajín EÚ-28. Podiel mikropodnikov na celkovom počte zamestnaných osôb v krajinách EÚ predstavoval takmer jednu tretinu (29,5 %). Malé podniky sa na zamestnanosti v podnikovej ekonomike EÚ podieľali jednou pätinou (20,2 %) a podiel stredných podnikov predstavoval 17,0 %.

Dosiahnutý podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti v podnikovej ekonomike na Slovensku bol podľa údajov Eurostatu o 5,0 p. b. vyšší ako v krajinách EÚ-28. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií majú na Slovensku v porovnaní s krajinami EÚ-28 dominantnejšie postavenie mikropodniky (podiel vyšší o 11,9 p. b.).

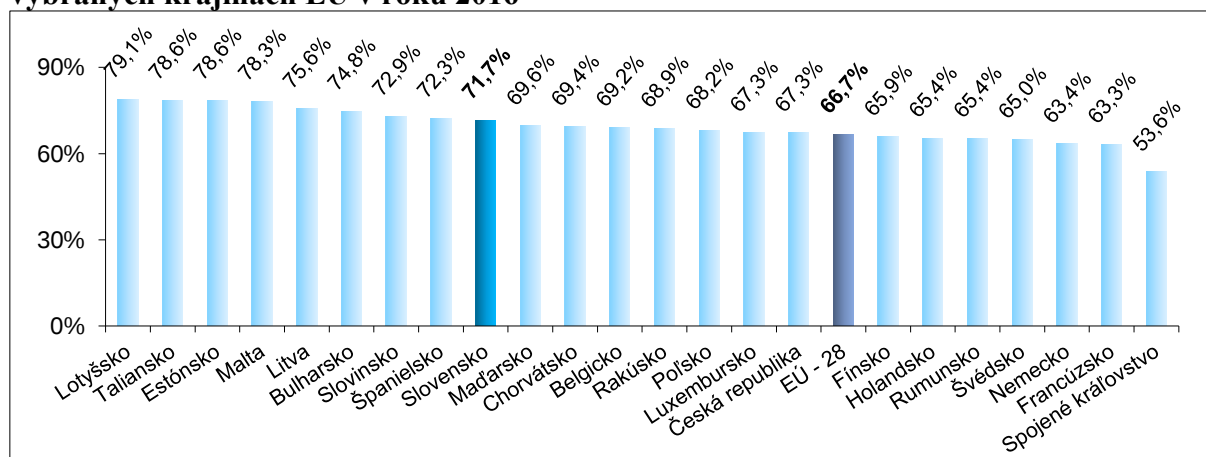
Tab. č. 20: Porovnanie zamestnanosti podľa veľkostných kategórií podnikov v SR a EÚ v roku 2016

		Veľkosť podniku				MSP	Spolu
		Mikro (0 – 9)	Malý (10 – 49)	Stredný (50 – 249)	Veľký (250+)		
EÚ-28	počet zamestnaných osôb v nefinan. podnikovej ekonomike (v tis.)	42 000,0	28 760,6	24 181,2	47 495,4	94 941,8	142 437,2
	podiel na zamestnanosti	29,5%	20,2%	17,0%	33,3%	66,7%	100,0%
Slovensko	počet zamestnaných osôb v nefinan. podnikovej ekonomike (v tis.)	631,6	211,7	251,4	431,9	1 094,7	1 526,6
	podiel na zamestnanosti	41,4%	13,9%	16,5%	28,3%	71,7%	100,0%

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Údaje pokrývajú odvetvia SK NACE B až N a divíziu 95. V čase spracovania materiálu dostupné za rok 2016.

V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko aj naďalej zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerným podielom malých a stredných podnikov na zamestnanosti. Významnejší podiel na zamestnanosti ako v celej EÚ dosahujú malé a stredné podniky aj v rámci ostatných krajín V4. Najvyšší podiel dosahujú MSP na zamestnanosti v krajinách ako Lotyšsko (79,1 %), Taliansko (78,6 %) a Estónsko (78,6 %). Naopak na posledných priečkach sa umiestňujú krajiny ako Spojené kráľovstvo (53,6 %), Francúzsko (63,3 %) a Nemecko (63,4 %).

Graf č. 40: Podiel MSP na zamestnanosti v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2016

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Výška priemernej mzdy vo vybraných odvetviach hospodárstva podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2018

Pre slovenský trh práce je v posledných rokoch príznačná klesajúca nezamestnanosť a nedostatok voľných pracovných síl. Narastajúce nároky zamestnávateľov na voľnú pracovnú silu vytvárajú tlak na rast miezd zamestnancov. S rýchlo rastúcimi mzdovými nákladmi sa musia vysporiadať aj malé a stredné podniky.

Výška priemernej mzdy vo vybraných odvetviach hospodárstva, za ktoré sú dostupné údaje podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2018 je prezentovaná v nižšie uvedenej tabuľke. Z uvedených údajov vyplýva, že k rastu priemernej mzdy dochádza v rámci všetkých veľkostných kategórií malých a stredných podnikov a právnych formách. V odvetví priemyslu sa v roku 2018 najvýznamnejšie zvýšili mzdy v rámci MSP malým (20 – 49) a stredným podnikom (50 -249), pričom rast miezd prekročil úroveň 6 %. Nižší rast zaznamenali mikropodniky/malé podniky s počtom zamestnancov menším ako 19 a živnostníci (5,6 %, resp. 4,3 %). Obdobne aj v odvetví stavebníctva zaznamenali najvyšší rast priemernej mzdy v rámci MSP stredné podniky (10,9 %).

Pri pohľade na výšku priemernej mzdy podľa veľkostných kategórií podnikov je možné skonštatovať, že čím väčšia veľkostná kategória podnikov, tým je vyššia úroveň priemernej mzdy. Najnižšiu úroveň priemernej mzdy dosahujú v oboch odvetviach zamestnanci zamestnávaní živnostníkmi (724 Eur, resp. 428 Eur). Naopak, najvyššiu dosahujú zamestnanci stredných podnikov (1 089 Eur, resp. 1 184 Eur). Nízka mzda zamestnancov u živnostníkov v stavebníctve zároveň naznačuje možné vyplácanie časti mzdy „priamo na ruku“.

Tab. č. 21: Výška priemernej mzdy vo vybraných odvetviach hospodárstva podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2018

Priemerná mesačná mzda	Priemysel		Stavebníctvo	
	(EUR)	Index nominálnej mzdy 2018/2017	(EUR)	Index nominálnej mzdy 2018/2017
Živnostníci	724	↑ 104,3	428	↑ 105,3
Mikropodniky / Malé podniky (0 - 19)	733	↑ 105,6	617	↑ 104,6
Malé podniky (20 - 49)	963	↑ 106,4	965	↑ 105,0
Stredné podniky (50 - 249)	1 089	↑ 106,3	1 184	↑ 110,9
Veľké podniky (250 - 499)	1 189	↑ 108,1	1 542	↓ 96,9
Veľké podniky (500 - 999)	1 263	↑ 108,2	1 648	↑ 110,0
Veľké podniky (1000 a viac)	1 453	↑ 106,2		
Spolu podnikateľské subjekty	1 119	↑ 107,0	713	↑ 106,4

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Na vysoko rastúce mzdové náklady slovenských podnikateľov poukazujú aj údaje Eurostatu, podľa ktorých sa na konci roka 2018 zvýšili slovenským podnikateľom náklady na mzdy svojim zamestnancom o 7 %, čím sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny s najvyšším nárastom pracovných nákladov podnikateľov.

6 Ekonomické ukazovatele MSP

Slovenskej ekonomike sa darilo aj v roku 2018. Podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR sa v roku 2018 vytvoril hrubý domáci produkt v objeme 90 201,8 mil. Eur.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2017 došlo k zvýšeniu hrubého domáceho produktu v stálych cenách o 4,1 %, čo bolo o 0,9 p. b. viac ako v predchádzajúcom roku 2017. V bežných cenách sa hrubý domáci produkt zvýšil o 6,3 %.

Z hľadiska jednotlivých položiek produkčnej metódy zostavovania hrubého domáceho produktu ovplyvnil jeho tvorbu medziročný rast hrubej produkcie o 5,1 %, medzispotreby o 5,8 % a pridanej hodnoty o 3,8 %. Čisté dane z produktov medziročne vzrástli o 6,6 % (v stálych cenách). V rámci položiek výdavkovej metódy zostavovania súvisel rast HDP s nárastom zahraničného dopytu (o 4,8 %). Rast domáceho dopytu v roku 2018 predstavoval 4,2 %, v dôsledku rastu konečnej spotreby domácností o 3,0 %, tvorby hrubého kapitálu o 8,9 % (z toho tvorby hrubého fixného kapitálu o 6,8 %) a konečnej spotreby verejnej správy o 1,9 %. Konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam vzrástla o 1,4 %.

V bežných cenách sa hrubá produkcia v roku 2018 v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila na úroveň 218 203,5 mil. Eur a pridaná hodnota na 81 034,7 mil. Eur. Medzispotreba dosiahla úroveň 137 168,8 Eur a čisté dane z produktov sa zvýšili na 9 167,0 mil. Eur.

Takmer jednu štvrtinu (23,5 %) celkového hrubého domáceho produktu tvoril v roku 2018 priemysel. Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov, doprava a skladovanie, ubytovacie a stravovacie služby tvorili takmer jednu pätinu (18,1 %) hrubého domáceho produktu, verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie, vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálna pomoc 13,3 %, odborné, vedecké a technické činnosti (administratívne služby) 8,1 %, stavebníctvo 7,8 %, činnosti v oblasti nehnuteľností 6,4 %. Zastúpenie ostatných odvetví nepresiahlo 4,0 %. Podiel čistých daní z produktov predstavoval 10,2 % HDP Slovenska.

6.1 Tržby vo vybraných odvetviach

V nasledujúcej časti podkapitoly sú prezentované spracované ukazovatele dokumentujúce postavenie malých a stredných podnikov vo vybraných najvýznamnejších sektoroch nefinančnej podnikovej ekonomiky, za ktoré sú zo strany ŠÚ SR publikované údaje podľa veľkostných kategórií podnikov. Prezentované sú tržby za vlastné výkony a tovar (v prípade stavebníctva stavebná produkcia) podľa klasifikácie SK NACE v priemysle (sekcia B, C, D, E), v stavebníctve (sekcia F) a v službách (vrátane obchodu). Služby pokrývajúce nasledovné ekonomické činnosti: veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov (45 až 47); doprava a skladovanie (49 až 53); informácie a komunikácia (58 až 63); činnosti v oblasti nehnuteľností (68); odborné, vedecké a technické činnosti (69 až 71, 73, 74); administratívne a podporné služby (77 až 82); vzdelávanie (85.5; 85.6); umenie, zábava a rekreácia (92, 93); ostatné činnosti (95, 96).

Priemysel

Priemyselná produkcia na Slovensku v roku 2018 zvýšila dynamiku svojho rastu na 4,5 % a tržby subjektov vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť v priemysle medziročne reálne vzrástli o 6,7 %. Priemyselná produkcia bola ťahaná predovšetkým najvýznamnejším sektorom - výrobou dopravných prostriedkov. V rámci uvedeného sektora došlo v závere roka 2018 k očakávanému spusteniu výroby štvrtej automobilky Jaguar Land Rover. Naopak, poklesom produkcie sa opätovne vyznačoval sektor výroby počítačových, elektronických a optických výrobkov.

V roku 2018 sa celkovo zrealizovali tržby za vlastné výkony a tovar v odvetví priemyslu v hodnote 99 914,4 mil. Eur. Dominantné zastúpenie na realizovaných tržbách za vlastné výkony a tovar v priemysle si naďalej udržiavajú veľké podniky. V roku 2018 sa podieľali na celkových tržbách dvoma tretinami (66,6 %). **Podiel malých a stredných podnikov na celkových tržbách v priemysle v roku 2018 predstavoval jednu tretinu (33,4 %)**, čo predstavuje o 1 p. b. nižší podiel ako v roku 2017. Medziročný pokles podielu malých a stredných podnikov na tržbách v odvetví priemyslu nastal po prvý krát od roku 2009. V súvislosti s postupným nábehom výroby vo štvrtej automobilke možno predpokladať oslabovanie postavenia MSP v priemysle aj v nasledujúcich rokoch.

Tab. č. 22: Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovar v priemysle podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

	2016	2017	2018	Podiel v roku 2018 v %	Index 2018/2017 v b.c
Živnostníci	5 321,6	5 650,4	9 444,3	9,5%	↑ 167,1
Malé podniky (0-49)	9 342,3	10 243,1	10 872,5	10,9%	↑ 106,1
Stredné podniky (50-249)	15 520,7	16 100,3	16 085,4	16,1%	↓ 99,9
Veľké podniky (250 a viac)	58 145,3	61 042,5	66 512,2	66,6%	↑ 109,0
MSP	30 184,6	31 993,9	33 402,2	33,4%	↑ 104,4
Spolu	88 329,9	93 036,4	99 914,4	100,0%	↑ 107,4

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

V rámci segmentu MSP sa na tvorbe tržieb v roku 2018 najväčšou mierou podieľali stredné podniky (50-249) s podielom 16,1 %. Podstatne nižší podiel dosiahli malé podniky s počtom zamestnancov do 49 (10,9 %) a živnostníci (6,4 %). Z hľadiska dynamiky vývoja došlo k zvýšeniu tržieb vo všetkých veľkostných kategóriách podnikateľských subjektov, okrem stredných podnikov, v rámci ktorých sa tržby v medziročnom porovnaní mierne znížili (o 0,1 %). Najvýraznejší rast tržieb zaznamenali živnostníci (o 14,0 %). Tržby malým podnikom (0-49) sa zvýšili o 6,1 %. **Tržby celého sektora MSP vrátane živnostníkov medziročne vzrástli (v bežných cenách) o 4,4 %**. Na porovnanie, veľké priemyselné podniky zaznamenali v roku 2018 medziročný rast tržieb až o 9,0 %.

Stavebníctvo

Stavebná produkcia v roku 2018 zvýšila svoju dynamiku, v medziročnom porovnaní narástla o 8,5 % (v roku 2017 o 3,0 %). Tržby za vlastné výkony a tovar v stavebníctve sa oproti roku 2017 zvýšili v stálych cenách o 11 %. Rast sektora stavebníctva v roku 2018 pozitívne ovplyvňovalo dokončovanie výstavby výrobného závodu Jaguar Land Rover a najmä začatie stavebných prác na výstavbe obchvatu Bratislavy. V posledných rokoch bola výkonnosť

stavebného sektora ovplyvňovaná aj výraznejším rozvojom bytovej výstavby, ktorý ťahali prístupnejšie hypotéky a rastúce príjmy obyvateľstva.

Na celkovom objeme stavebnej produkcie (5 758,1 mil. Eur, bez započítania stavebných závodov nestavebných podnikov) sa najvyššou mierou podieľali malé podniky, ktorých podiel dosiahol viac ako jednu tretinu (35,1 %). Podiel živnostníkov na vytvorenej stavebnej produkcii dosiahol viac ako jednu štvrtinu (26,2 %). Podiel stredných podnikov predstavoval 17,4 %. **Malé a stredné podniky (vrátane živnostníkov) súhrnne tvorili takmer štyri pätiny (78,7 %) z celkovej stavebnej produkcie v roku 2018.** Podiel veľkých podnikov predstavoval 21,3 %. Vývoj stavebnej produkcie jednotlivých kategórií podnikateľských subjektov znázorňuje nasledujúca tabuľka.

Tab. č. 23: Vývoj stavebnej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

Kategória podnikateľských subjektov	2016	2017	2018	Podiel v roku 2018 v %	Index 2018/2017 v b.c
Živnostníci	1 485,3	1 476,3	1 510,4	26,2%	↑ 102,3
Malé podniky (0-49)	1 508,7	1 706,8	2 018,6	35,1%	↑ 118,3
Stredné podniky (50-249)	804,6	832,5	1 001,1	17,4%	↑ 120,3
Veľké podniky (250 a viac)	1 035,5	1 121,2	1 227,9	21,3%	↑ 109,5
MSP	3 798,6	4 015,6	4 530,1	78,7%	↑ 112,8
Spolu	4 834,1	5 136,9	5 758,1	100,0%	↑ 112,1

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA. Údaje nezahŕňajú produkciu stavebných závodov nestavebných podnikov.

V medziročnom porovnaní sa **stavebná produkcia malých a stredných podnikov (vrátane živnostníkov) v bežných cenách súhrnne zvýšila až o 12,8 %, čo predstavuje najvýznamnejší rast MSP dosiahnutý za poslednú dekádu.**

Stavebná produkcia živnostníkov sa v porovnaní s rokom 2017 zvýšila len veľmi mierne (o 2,3 %). Naopak vysokú dynamiku rastu zaznamenala stavebná produkcia malých podnikov (0-49) a stredných podnikov (50-249), v prípade ktorých sa zvýšila o jednu pätinu (o 18,3 %, resp. o 20,3 %). V rámci veľkých podnikov (250 a viac) dosiahol rast stavebnej produkcie 9,5 %.

Služby (vrátane obchodu)

V roku 2018 došlo zo strany Štatistického úradu SR k zmene publikovania údajov tržieb za sektor služieb podľa veľkostných kategórií podnikov. Publikované údaje tržieb za rok 2018 súhrnne pokrývajú jednotlivé sektory služieb vrátane obchodu. V sektore služieb (vrátane obchodu) sa v roku 2018 zrealizovali tržby za vlastné výkony a tovar v hodnote 96 335,2 mil. Eur. V medziročnom porovnaní sa celkový objem tržieb zvýšil o 8,2 %. Tržby v roku 2018 rástli hlavne vplyvom rastúceho dopytu po službách v dôsledku nárastu reálnych príjmov obyvateľstva.

Na celkovom objeme tržieb v službách sa najväčšou mierou podieľali malé podniky, ktorých podiel na celkových tržbách v roku 2018 predstavoval 44,0 %. Podiel tržieb živnostníkov na celkovom objeme tržieb dosiahol 8,7 %, stredných podnikov 22,5 %. Takmer jednou štvrtinou sa na celkových tržbách v sektore služieb podieľali veľké podniky (24,8 %).

V roku 2017 tvoril podiel všetkých malých a stredných podnikov (vrátane živnostníkov) na tržbách v sektore služieb (vrátane obchodu) tri štvrtiny (75,2 %).

Tab. č. 24: Tržby za vlastné výkony a tovar v službách (vrátane obchodu) podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

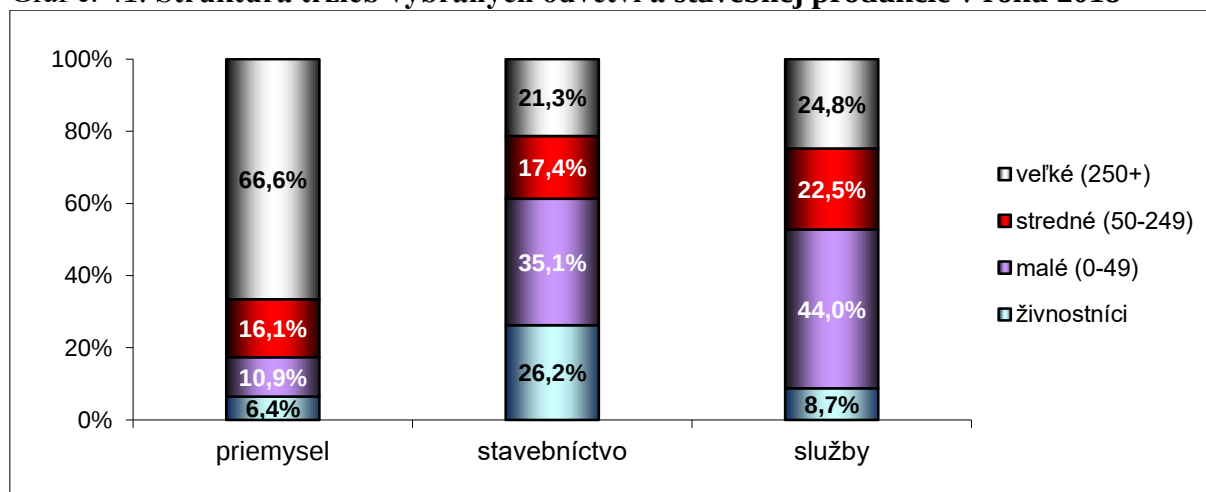
Kategória podnikateľských subjektov	2018	Podiel v roku 2018 v %
Živnostníci	8 408,6	8,7%
Malé podniky (0-49)	42 420,2	44,0%
Stredné podniky (50-249)	21 651,2	22,5%
Veľké podniky (250 a viac)	23 855,2	24,8%
MSP	72 480,0	75,2%
Spolu	96 335,2	100,0%

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Podľa nižšie uvedeného grafu sa malé a stredné podniky významnou mierou podieľajú na celkovom objeme stavebnej produkcie a realizovaných tržieb za vlastné výkony a tovar v jednotlivých odvetviach národného hospodárstva.

Najvyšší podiel na celkovom objeme tržieb dosiahli MSP v odvetví stavebníctva, kde tvorili v roku 2018 až 78,7 % celkového objemu zrealizovaných tržieb. Mierne nižší podiel na celkovom objeme tržieb dosahovali MSP aj v oblasti služieb (vrátane obchodu, 75,2 %). V odvetví priemyslu sú etablovaní významní veľkí výrobcovia. Podiel malých a stredných podnikov je v priemysle prirodzene podstatne nižší, v roku 2018 dosiahol jednu tretinu (33,4 %). Podiel MSP na kumulatívnej hodnote tržieb a stavebnej produkcii všetkých hodnotených odvetví dosiahol 54,7 %.

Graf č. 41: Štruktúra tržieb vybraných odvetví a stavebnej produkcie v roku 2018

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

Malé a stredné podniky zaznamenali medziročný nárast tržieb (v bežných cenách) vo všetkých analyzovaných odvetviach. Napriek tomu, že vo všetkých odvetviach po uplynulej kríze (v roku 2009) došlo k oživeniu, úroveň stavebnej produkcie v roku 2018 stále nedosiahla hodnotu predkrízového roka 2008, čo poukazuje na skutočnosť, že malým a stredným podnikom sa darí vyrovnávať s následkami hospodárskej krízy v stavebníctve len veľmi pomaly.

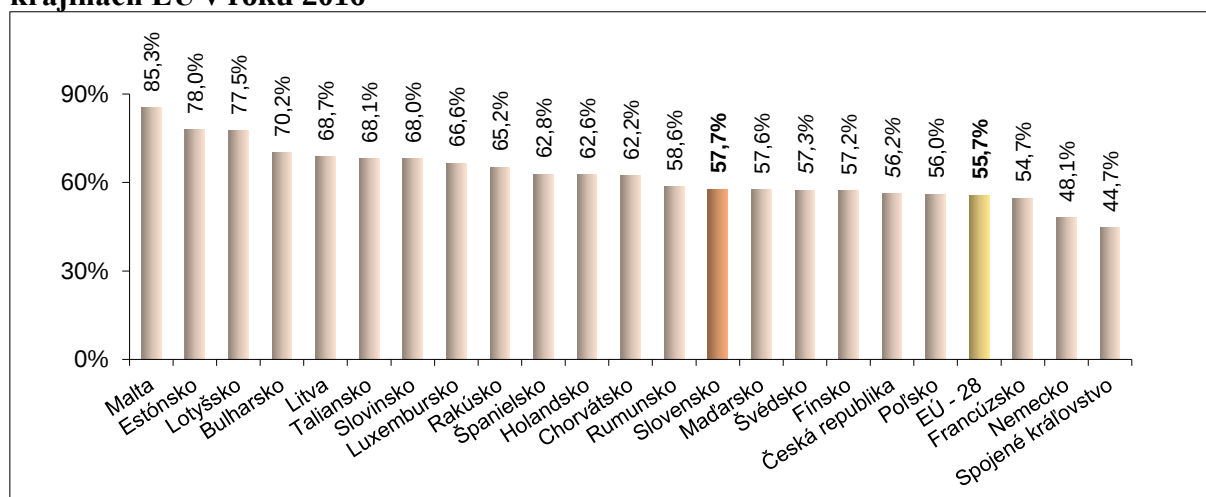
Porovnanie podielu MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike v SR a v krajinách EÚ

Podľa údajov a metodiky Eurostatu dosiahli slovenské malé a stredné podniky v roku 2016 v nefinančnej podnikovej ekonomike 57,7 % podiel na tržbách za vlastné výkony a tovar. V porovnaní s predchádzajúcim hodnotením sa podiel slovenských MSP medziročne znížil o 1 p. b. Dosiahnutý podiel MSP na tržbách na Slovensku je vyšší ako v rámci celej EÚ (55,7 %). V rámci poradia zostaveného podľa výšky podielu v jednotlivých krajinách sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny s podpriemerným podielom.

Najvyšší podiel na tržbách dosiahli MSP pôsobiace na Malte (85,3 %), v Estónsku (78,0 %) a v Lotyšsku (77,5 %). Medzi krajiny s najnižším podielom MSP na objeme tržieb možno zaradiť Spojené kráľovstvo (44,7 %), Nemecko (48,1 %) a Francúzsko (54,7 %).

V rámci krajín V4 nie sú medzi jednotlivými krajinami zaznamenané významnejšie rozdiely. V poradí za Slovenskom sa umiestnilo Maďarsko (57,6 %), Česká republika (56,2 %) a Poľsko (56,0 %). Podiel MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2016 znázorňuje graf č. 42.

Graf č. 42: Podiel MSP na tržbách v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2016

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

6.2 Hrubá produkcia

Hrubá produkcia MSP – právnických osôb sa v roku 2018 zvýšila v bežných cenách o 7,8 %, čo predstavuje najvyšší rast za posledných sedem rokov. V absolútnom vyjadrení dosiahla úroveň 63 374,8 mil. Eur.

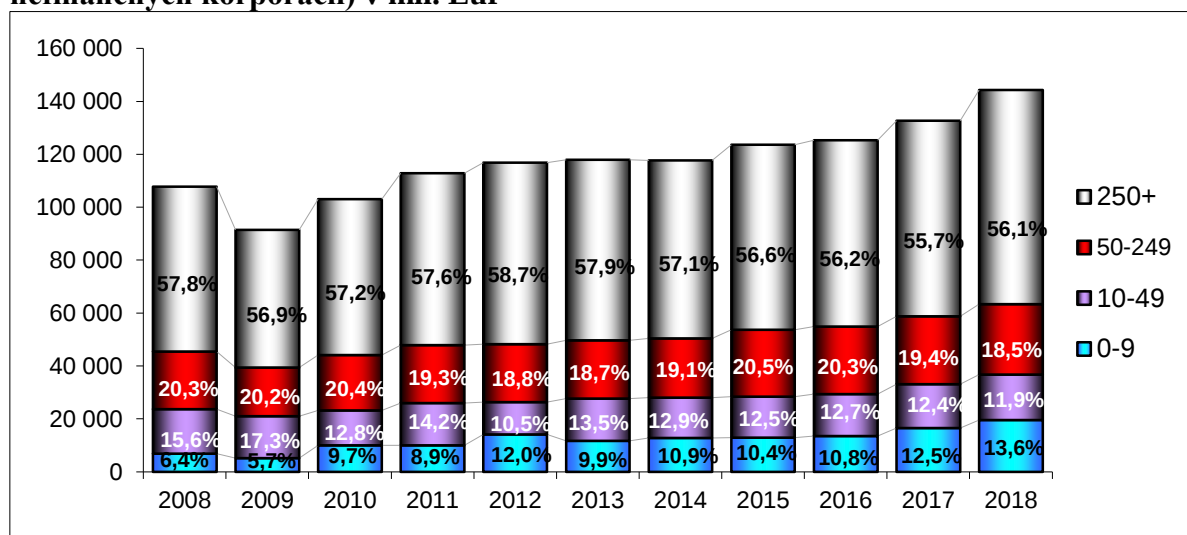
Dosiahnutý rast hrubej produkcie MSP súvisel predovšetkým s dynamickým rastom hrubej produkcie mikropodnikov (0-9), ktorým sa zvýšila hrubá produkcia o 18,1 % na úroveň 19 596,4 mil. Eur. Na celkovom prírastku hrubej produkcie v roku 2018 sa mikropodniky (0-9) podieľali viac ako jednou štvrtinou (26,0 %). Hrubá produkcia malých podnikov

(10-49) v roku 2018 vzrástla o 3,8 % na 17 115,0 mil. Eur a hrubá produkcia stredných podnikov (50-249) sa zvýšila o 3,7 % na 26 663,3 mil. Eur¹⁰.

V roku 2018 dosiahol podiel MSP – právnických osôb na hrubej produkcii v nefinančnom podnikovom sektore 43,9 %, pričom sa oproti predchádzajúcemu roku znížil o 0,4 p. b. Z hľadiska dlhodobého časového horizontu (2008-2018) predstavuje dosiahnutý podiel v roku 2018 druhú najvyššiu hodnotu.

V rámci jednotlivých veľkostných kategórií MSP sa medziročný podiel na hrubej produkcii zvýšil len v prípade mikropodnikov (0-9) na 13,6 % (o 1,1 p. b.). Podiel malých podnikov (10-49) poklesol na 11,9 % (o 0,5 p. b.) z celkovej hrubej produkcie nefinančnej podnikovej ekonomiky a podiel stredných podnikov (50-249) sa znížil na 18,5 % (pokles o 0,9 p. b.). Podiel veľkých podnikov – právnických osôb (250+) na hrubej produkcii predstavoval 56,1 %, pričom sa medziročne zvýšil o 0,4 p. b.

Graf č. 43: Vývoj hrubej produkcie podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

6.3 Pridaná hodnota

Pridaná hodnota patrí medzi najdôležitejšie kvantitatívne ukazovatele, prostredníctvom ktorých sa hodnotí dosiahnutá výkonnosť sektora malých a stredných podnikov.

Vysoká dynamika rastu pridanej hodnoty MSP – právnickým osôb pokračovala aj v roku 2018. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa vytvorená pridaná hodnota MSP zvýšila o 11,0 %, pričom dosiahnutý rast bol najvýznamnejší za posledných osem rokov. V absolútnom vyjadrení dosiahla pridaná hodnota MSP úroveň 24 179,0 mil. Eur.

V medziročnom porovnaní sa pridaná hodnota zvýšila v rámci všetkých veľkostných kategórií podnikov. Najvýznamnejší nárast pridanej hodnoty bol obdobne ako v prípade hrubej

¹⁰ Podľa metodiky ŠÚ SR sú za nefinančné korporácie považované ziskovo orientované podnikateľské subjekty zapísané v Obchodnom registri vo všetkých oblastiach činnosti, okrem finančných činností. Patria sem tiež príspevkové organizácie, ktoré svoje výdavky kryjú z viac ako 50 % tržbami.

produkcie zaznamenaný u mikropodnikov. Pridaná hodnota mikropodnikov (0-9) medziročne vzrástla o 17,7 % na úroveň 8 966,4 mil. Eur. Pridaná hodnota malých podnikov (10-49) sa zvýšila o 11,3 % na úroveň 6 811,2 mil. Eur a stredných podnikov o 4,6 % na úroveň 8 401,4 mil. Eur. Pridaná hodnota veľkých podnikov vykázala medziročný nárast 6,5 % a dosiahla úroveň 20 095,0 mil. Eur.

Tab. č. 25: Vývoj pridanej hodnoty právnických osôb – nefinančných korporácií podľa veľkostných kategórií podnikov a právnych foriem (v mil. Eur)

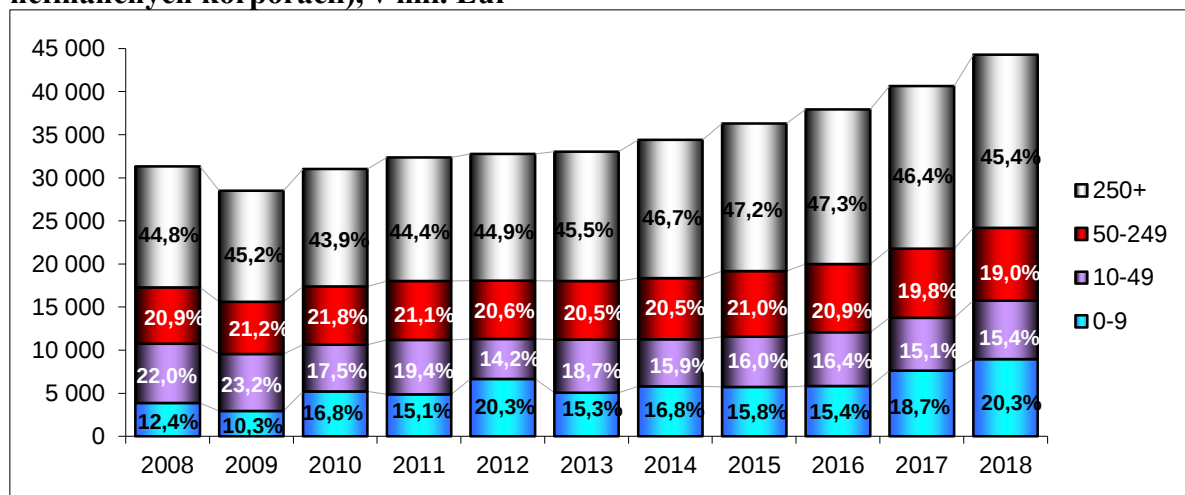
Kategória podnikateľských subjektov	2016	2017	2018	Podiel v roku 2018 v %	Index 2018/2017 v b.c
Živnostníci	5 847,6	7 618,6	8 966,4	20,3%	↑ 117,7
Malé podniky (0-49)	6 215,5	6 121,6	6 811,2	15,4%	↑ 111,3
Stredné podniky (50-249)	7 936,2	8 034,4	8 401,4	19,0%	↑ 104,6
Veľké podniky (250 a viac)	17 929,6	18 875,9	20 096,0	45,4%	↑ 106,5
MSP	19 999,3	21 774,6	24 179,0	54,6%	↑ 111,0
Spolu	37 928,9	40 650,5	44 275,0	100,0%	↑ 108,9

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

Z odvetvového hľadiska súvisel rast vytvorenej pridanej hodnoty MSP predovšetkým s rastom pridanej hodnoty MSP v priemysle, v stavebníctve, v obchode, v doprave, informačných a komunikačných činnostiach a v obchodných službách.

Podiel MSP – právnických osôb na vytvorenej pridanej hodnote v nefinančnom podnikovom sektore dosiahol v roku 2018 úroveň 54,6 %. V medziročnom porovnaní sa dosiahnutý podiel zvýšil o 1,0 p. b. Aktuálne dosiahnutá úroveň podielu MSP je najvyššia za posledných šesť rokov.

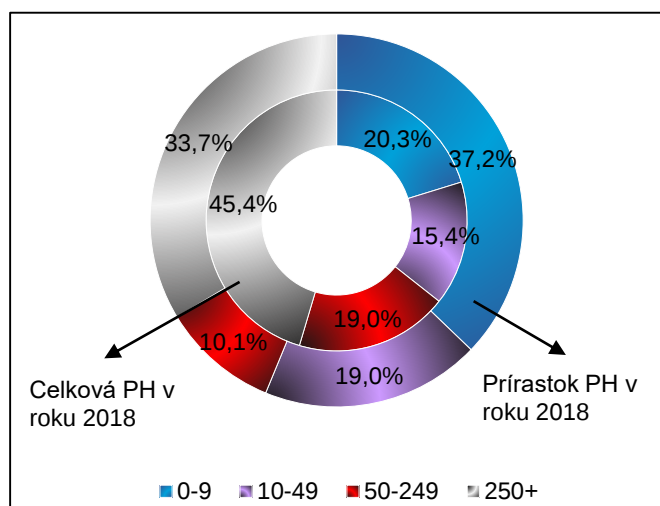
Graf č. 44: Vývoj pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (PO - nefinančných korporácií), v mil. Eur

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

V rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikov dosiahol podiel mikropodnikov (0-9) na pridanej hodnote 20,3 % (nárast o 1,6 p. b.). Podiel malých podnikov (10 – 49) predstavoval 15,4 % (nárast o 0,3 p. b.) a podiel stredných podnikov (50-249) 19,0 % (pokles o 0,8 p. b.). Na porovnanie podiel veľkých podnikov dosiahol 45,4 %, pri medziročnom znížení o 1,0 p. b.

Graf č. 45: Porovnanie štruktúry prírastku pridanej hodnoty a celkovej pridanej hodnoty v roku 2018

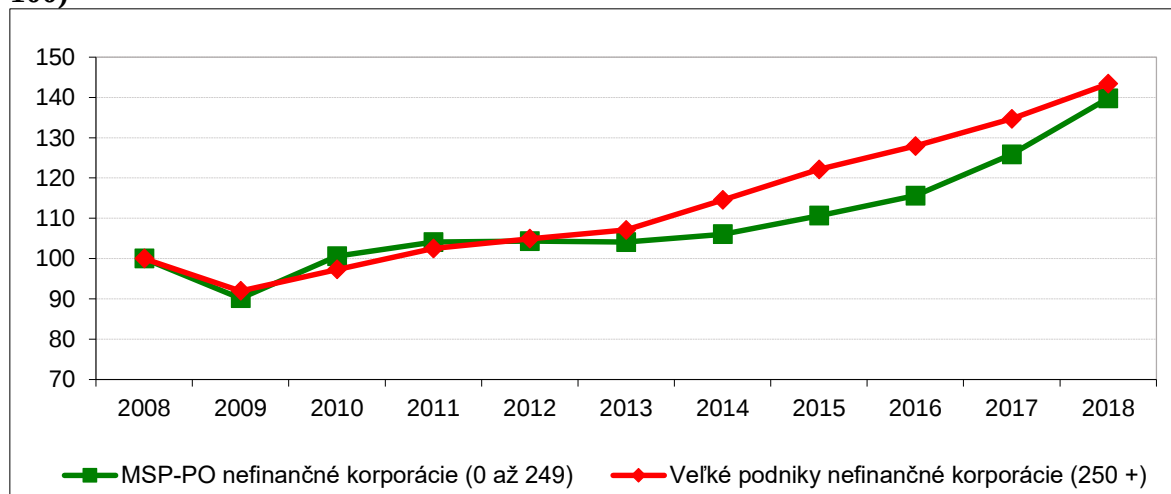

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

V grafe č. 45 je prezentované porovnanie štruktúry prírastku pridanej hodnoty a celkovej pridanej hodnoty v roku 2018 podľa veľkostných kategórií podnikov. Z uvedených údajov vyplýva, že v roku 2018 dosiahli najvýznamnejší podiel na prírastku pridanej hodnoty mikropodniky (0-9). Podiel mikropodnikov (37,2 %) na prírastku pridanej hodnoty bol takmer dvojnásobne vyšší ako na celkovej pridanej hodnote (20,3 %) a zároveň bol vyšší aj ako podiel veľkých podnikov (33,7 %). Malé podniky sa na prírastku pridanej hodnoty podieľali takmer jednou pätinou (19,0 %) a stredné podniky jednou desatinou (10,1 %).

V grafe č. 46 je znázornený trend vývoja pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov od predkrízového roku 2008. Po hospodárskom poklese v roku 2009 si udržiavali malé a stredné podniky vyššiu dynamiku rastu pridanej hodnoty v porovnaní s veľkými podnikmi. Po roku 2012 sa však trend nárastu pridanej hodnoty malých a stredných podnikov nevyrovnal pomerne významnej akcelerácii rastu pridanej hodnoty veľkých podnikov. V období posledných dvoch rokov však pridaná hodnota MSP rástla dynamickejšie ako v prípade veľkých podnikov, čo sa odrazilo na znižovaní rozdielu v trende vývoja medzi MSP a veľkými podnikmi.

Graf č. 46: Trend vývoja pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií podnikov (2008 = 100)

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

V rámci hlavných zložiek HDP bol nárast pridanej hodnoty malých a stredných podnikov, ktoré sa vo väčšej miere orientujú na domáci trh, v posledných rokoch podporovaný predovšetkým pozitívnym vývojom domáceho dopytu.

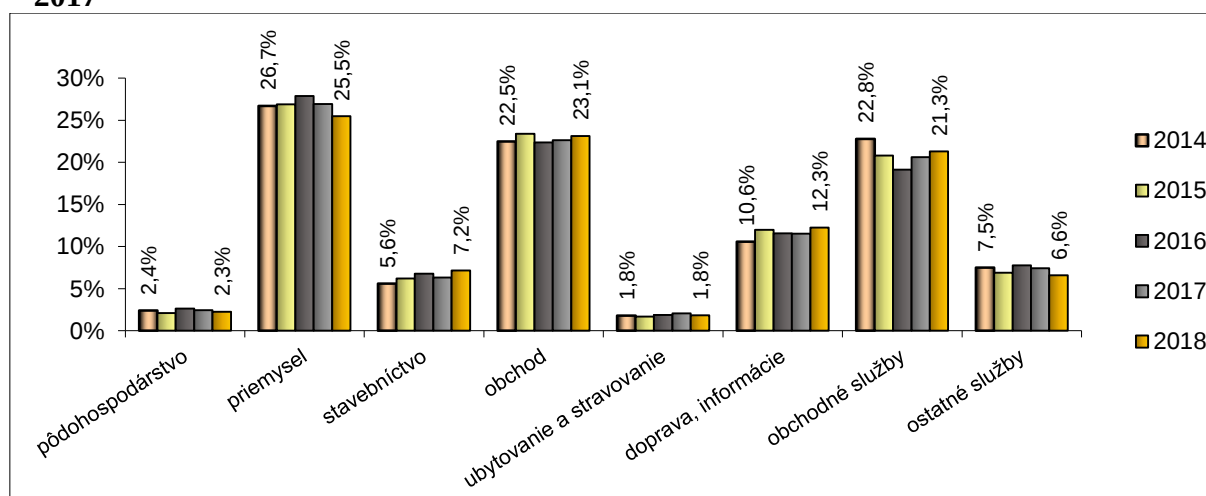
Odvetvová štruktúra pridanej hodnoty MSP

Najvýznamnejším sektorom z pohľadu tvorby pridanej hodnoty MSP zostáva priemysel. V roku 2018 viac ako jednu štvrtinu (25,5 %) z celkovej pridanej hodnoty MSP – právnických osôb vytvorili MSP v oblasti priemyslu. Postavenie priemyslu z pohľadu tvorby pridanej hodnoty MSP sa však v posledných rokoch oslabuje.

Podiel obchodu na celkovej vytvorenej hodnote MSP dosiahol takmer jednu štvrtinu (23,1 %), pričom sa v medziročnom porovnaní zvýšil. Podiel viac ako jednu pätinu (21,3 %) dosiahli obchodné služby, ktorých podiel sa v posledných rokoch signifikantne zvyšuje. Podiel dopravy, informačných a komunikačných činností sa v medziročnom porovnaní zvýšil na 12,3 %.

Podiel ostatných odvetví bol na podstatne nižšej úrovni, čo poukazuje na menšiu významnosť uvedených odvetví na tvorbe pridanej hodnoty MSP. Podiel stavebníctva na tvorbe pridanej hodnoty MSP sa zvýšil na 7,2 %, ostatných služieb sa znížil na 6,6 %, pôdohospodárstva dosiahol 2,3 % a ubytovania a stravovania 1,8 %.

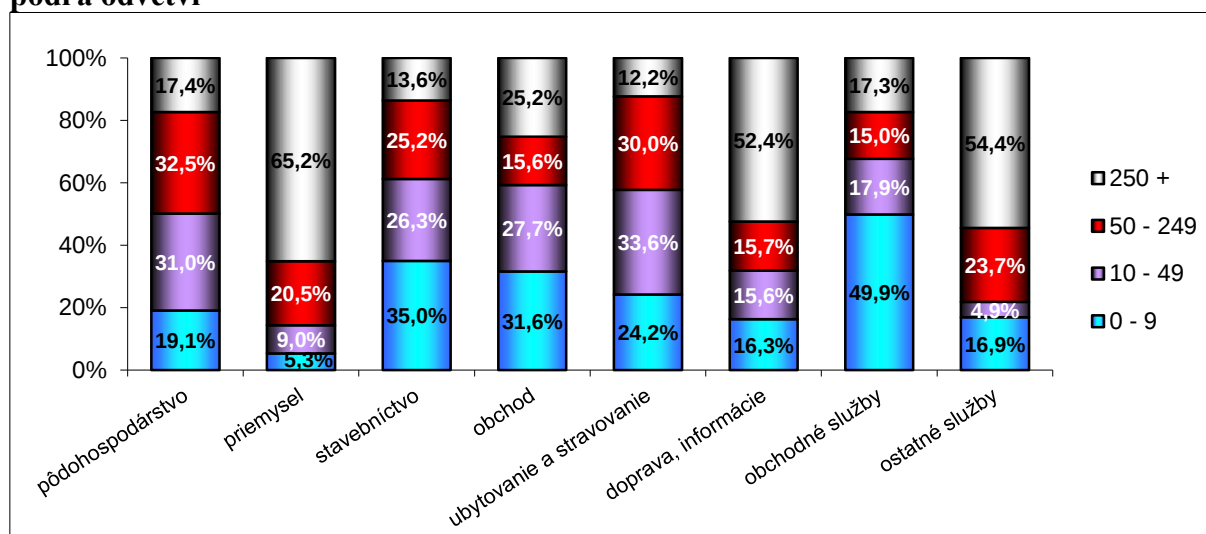
Graf č. 47: Odvetvová štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v rokoch 2013 – 2017

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

Najvyšší podiel na vytvorenej pridanej hodnote dosahujú malé a stredné podniky – právnické osoby v odvetví ubytovania a stravovania (87,8 %), v stavebníctve (86,4 %), v pôdohospodárstve (82,6 %) a v obchodných službách (82,7 %). V obchode predstavoval podiel malých a stredných podnikov na vytvorenej pridanej hodnote tri štvrtiny (74,8 %).

V ostatných odvetviach sa prejavovala výraznejšia dominancia veľkých podnikov na vytvorenej pridanej hodnote. Menej ako polovicu predstavoval podiel MSP na vytvorenej pridanej hodnote v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (47,6 %) a v ostatných službách (45,6 %). Viac ako jednu tretinu dosiahol podiel MSP na vytvorenej pridanej hodnote v priemysle (34,8 %).

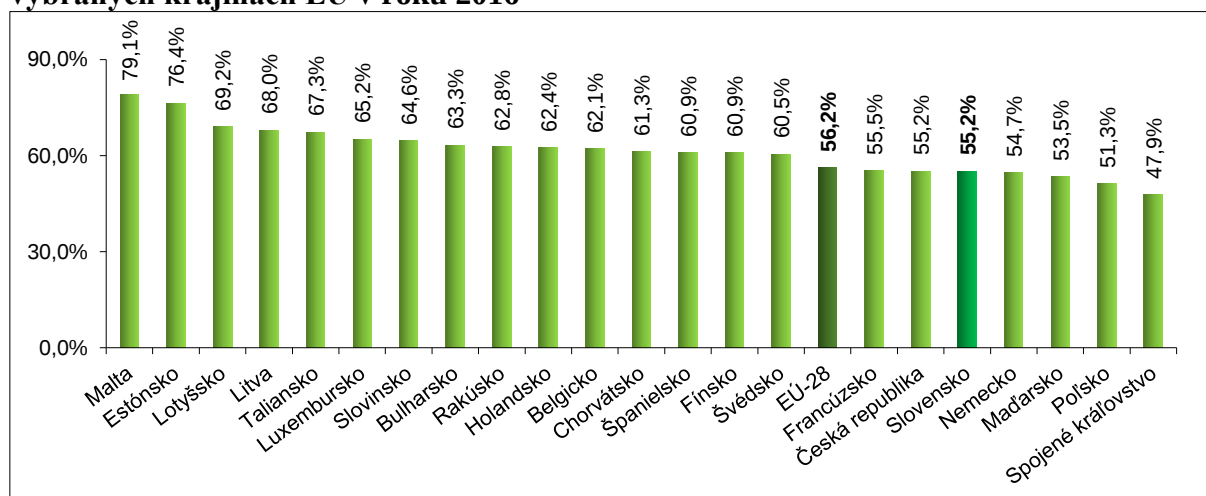
Graf č. 48: Veľkostná štruktúra pridanej hodnoty nefinančných MSP – PO v roku 2018 podľa odvetví

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

Porovnanie tvorby pridanej hodnoty MSP v SR a v krajinách EÚ

Podľa údajov a metodiky Eurostatu dosahuje podiel malých a stredných podnikov na vytvorenej pridanej hodnote na Slovensku (55,2 %) naďalej nižšiu úroveň ako v krajinách EÚ-28 (56,2 %).

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa na podpriemernej úrovni v danom porovnaní nachádzajú aj ostatné krajiny V4: Česká republika (55,2 %), Maďarsko (53,5 %) a Poľsko (51,3 %). Najvyšší podiel na vytvorenej pridanej hodnote dosahujú malé a stredné podniky na Malte (79,1 %), v Estónsku (76,4 %) a v Lotyšsku (69,2 %). Naopak najnižší podiel bol zaznamenaný v Spojenom kráľovstve (47,9 %), Poľsku (51,3 %) a v Maďarsku (53,5 %).

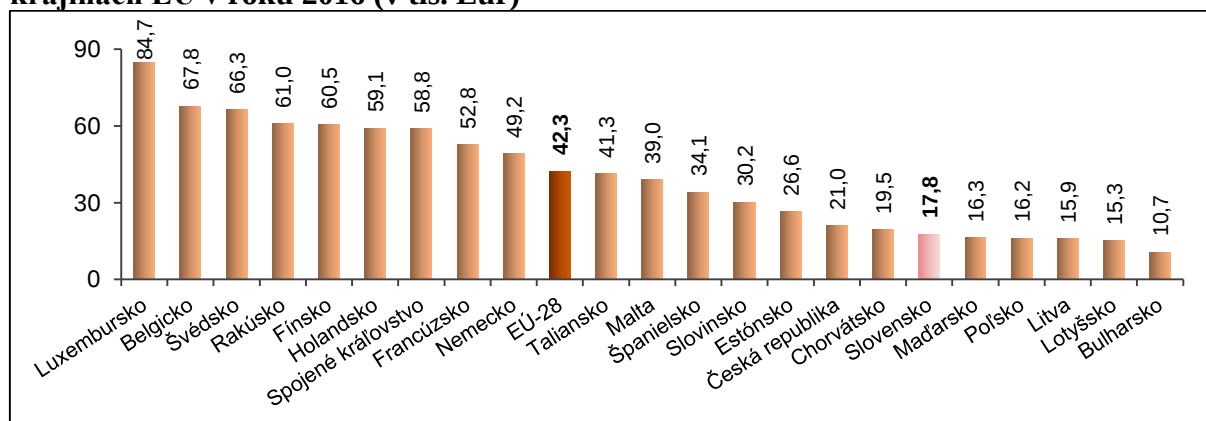
Graf č. 49: Podiel MSP na pridanej hodnote v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2016

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

6.4 Produktivita práce

Produktivita práce je dôležitý ukazovateľ, ktorý odzrkadľuje úroveň konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti sektora MSP. Podľa údajov Eurostatu **malé a stredné podniky na Slovensku zaostávajú v dosiahnutej úrovni produktivity práce** za svojimi konkurentami v krajinách EÚ. V roku 2016 dosahovali MSP na Slovensku produktivitu práce na úrovni 17,8 tisíc Eur (objem vytvorenej pridanej hodnoty na jednu zamestnanú osobu). **V krajinách EÚ-28 dosahuje produktivita práce MSP takmer dva a pol násobne vyššiu úroveň (42,3 tisíc Eur) ako na Slovensku.** Podpriemernou úrovňou dosiahnutej produktivity práce sa vyznačujú aj ostatné krajiny V4. Najvyššiu produktivitu práce dosahujú malé a stredné podniky v krajinách ako Luxembursko (84,7 tisíc Eur), Belgicko (67,8 tisíc Eur) a Švédsko (66,3 %). Naopak najnižšia je zaznamenaná v Bulharsku (10,7 tisíc Eur), v Lotyšsku (15,3 %) a v Litve (15,9 %).

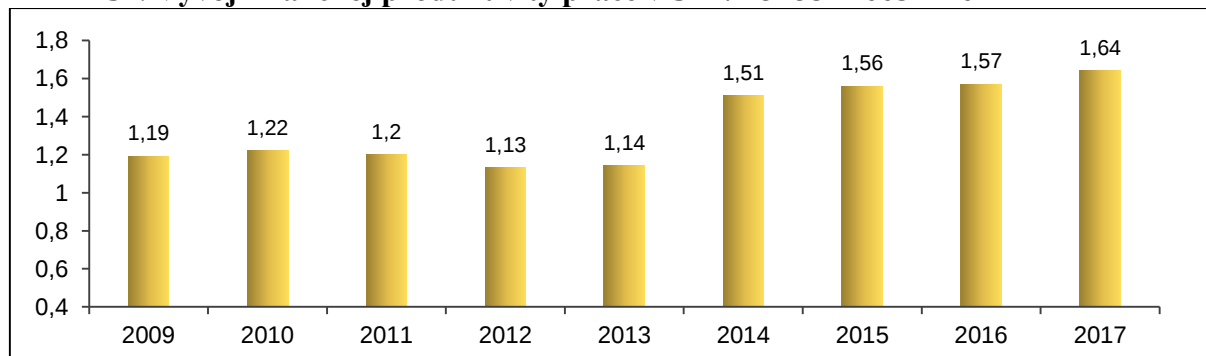
Graf č. 50: Produktivita práce MSP v nefinančnej podnikovej ekonomike vo vybraných krajinách EÚ v roku 2016 (v tis. Eur)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Produktivita práce bola kalkulovaná ako celkový objem pridanej hodnoty na počet zamestnaných osôb.

Úroveň výkonnosti malých a stredných podnikov je možné posudzovať aj prostredníctvom vývoja finančnej produktivity práce, spracovanej z finančných výkazov podnikateľských subjektov. Finančná produktivita práce vyjadruje koľko eur pridanej hodnoty je vyprodukovaných z eura osobných nákladov. V roku 2017 dosiahol medián finančnej produktivity práce MSP 1,64 Eura. V rámci posudzovaného obdobia dochádza k nárastu mediánu finančnej produktivity práce MSP. V roku 2017 sa medziročne zvýšil medián finančnej produktivity práce MSP o 0,07 Eura.

Graf č. 51: Vývoj finančnej produktivity práce v SR v rokoch 2009 – 2017

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA. Ukazovateľ vyjadruje koľko € pridanej hodnoty vyprodukuje 1 € osobných nákladov.

6.5 Zisk pred zdanením

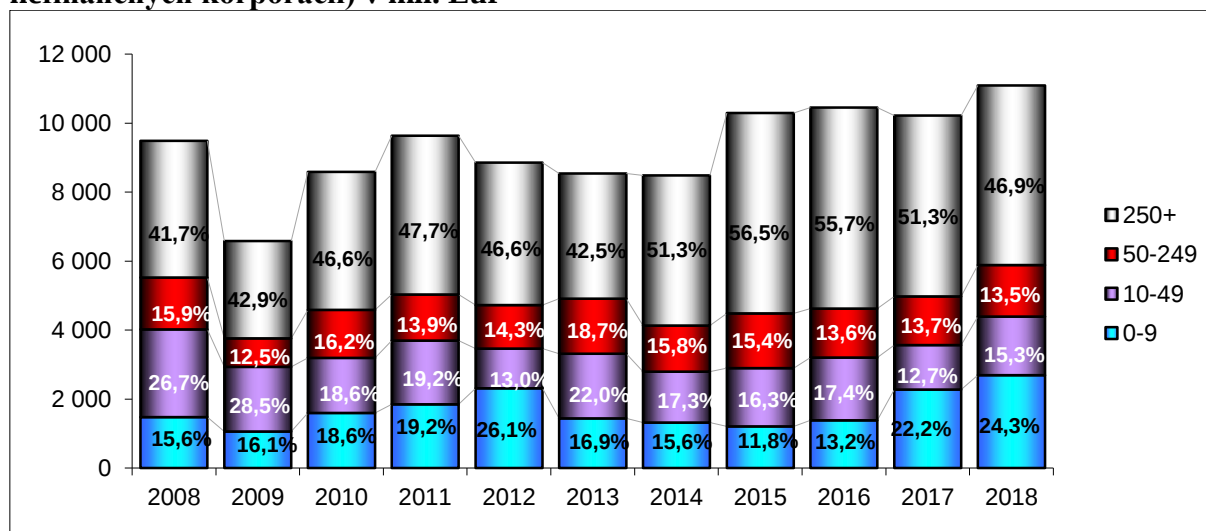
V podnikateľskej praxi patrí zisk medzi najčastejšie používané absolútne ukazovatele finančnej výkonnosti.

V roku 2018 zaznamenali MSP – právnické osoby v nefinančnom podnikovom sektore zisk pred zdanením vo výške 5 890,4 mil. Eur. **V porovnaní s rokom 2017 sa zisk MSP – právnických osôb zvýšil o 18,4 %**, pričom dosiahnutý rast zisku bol najvyšší za posledných osem rokov.

Z pohľadu jednotlivých veľkostných kategórií MSP sa medziročná tvorba zisku zvýšila v rámci všetkých kategórií podnikov. Zisk pred zdanením mikropodnikov (0-9) sa medziročne zvýšil o 18,5 % na úroveň 2 692,0 mil. Eur, zisk pred zdanením malých podnikov (10-49) medziročne vzrástol o takmer jednu tretinu (o 31,0 %) na úroveň 1 699,4 mil. Eur a zisk stredných podnikov (50-249) sa zvýšil o 6,7 % na úroveň 1 499,0 mil. Eur. Na porovnanie, zisk pred zdanením veľkých podnikov (250+) v medziročnom porovnaní mierne poklesol (o 0,7 %) na hodnotu 5 206,2 mil. Eur.

Podiel MSP – právnických osôb na zisku pred zdanením v nefinančnom sektore sa v roku 2018 zvýšil na 53,1 % z úrovne 48,7 % v roku 2017. Dosiahnutý podiel MSP bol najvyšší od roku 2013. Na celkovej tvorbe zisku v nefinančnom podnikovom sektore sa v roku 2018 podieľali mikropodniky takmer jednou štvrtinou (24,3 %), pričom podiel mikropodnikov na zisku pred zdanením rastie tretí rok za sebou. Podiel malých podnikov sa zvýšil na 15,3 % a podiel stredných podnikov naopak poklesol na 13,5 %. Podiel veľkých podnikov sa medziročne znížil na 46,9 %.

Graf č. 52: Vývoj zisku pred zdanením podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur

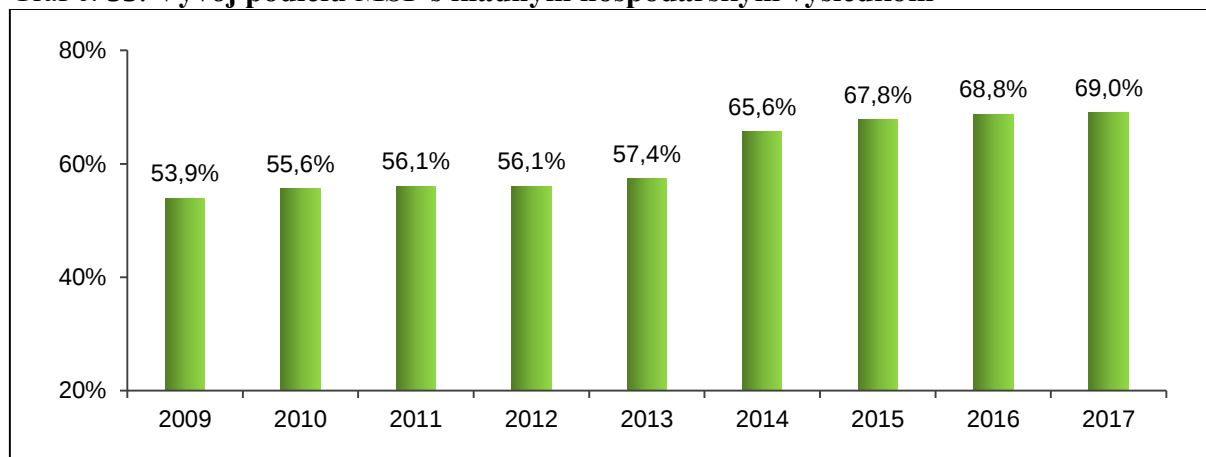

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Pozitívny vývoj v oblasti tvorby zisku MSP je možné dokumentovať aj na nižšie uvedenom grafe, na ktorom je znázornený podiel malých a stredných podnikov s dosiahnutým kladným hospodárskym výsledkom od roku 2009. V roku 2017 dosahovali na Slovensku viac ako dve tretiny (69,0 %) malých a stredných podnikov kladný hospodársky výsledok (vrátane nulového hospodárskeho výsledku), pričom uvedený podiel sa v predchádzajúcom období každoročne mierne zvyšuje.

Najnižší podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom je dosahovaný v rámci kategórie mikropodnikov (68,1 %), najvyšší zaznamenávajú stredné podniky (81,3 %). Medzi odvetvia s najvyšším podielom MSP s kladným hospodárskym výsledkom je možné zaradiť pôdohospodárstvo (72,2 %) a stavebníctvo (70,5 %). Z regionálneho hľadiska patria Trenčiansky (71,0 %), Žilinský a Prešovský kraj (zhodne po 70,7 %) medzi regióny s najvyšším podielom MSP s kladným hospodárskym výsledkom. Najnižší podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom bol v poslednom dostupnom roku zaznamenaný v Bratislavskom kraji (67,0 %).

Graf č. 53: Vývoj podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

6.6 Tvorba hrubého fixného kapitálu

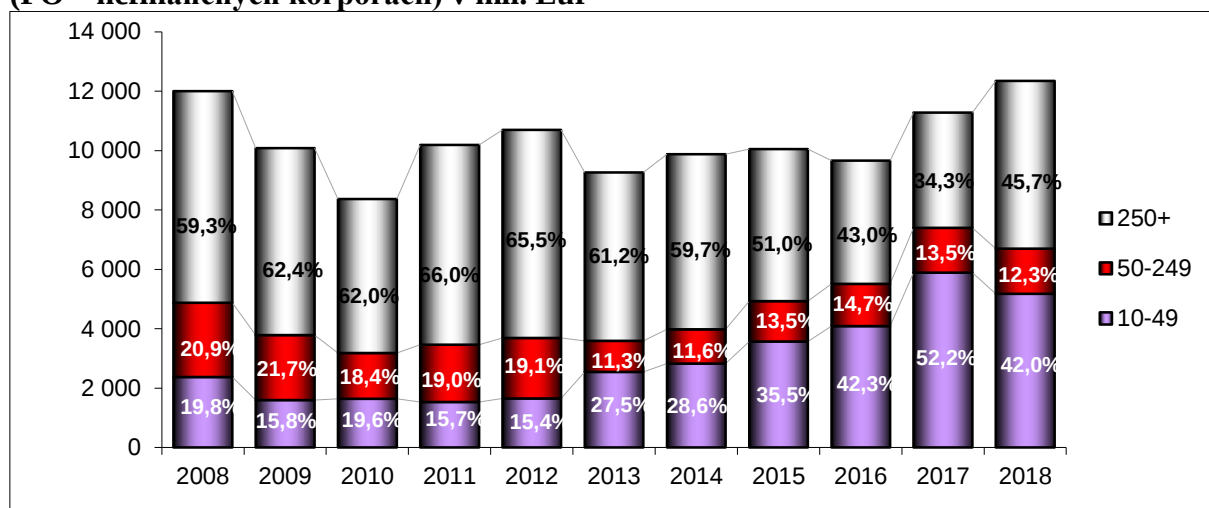
Investičnú aktivitu podnikov je možné hodnotiť prostredníctvom tvorby hrubého fixného kapitálu. Podľa metodiky ŠÚ SR zahŕňa tvorba hrubého fixného kapitálu nadobudnutie dlhodobého majetku zníženého o úbytok (resp. predaj) dlhodobého majetku výrobcami – rezidentmi v priebehu daného obdobia, pričom pod dlhodobým majetkom sa rozumejú hmotné a nehmotné aktíva, ktoré boli vyrobené ako produkcia vo výrobnom procese a budú sa používať opakovane alebo trvalo po dobu dlhšiu ako 1 rok.

Investičná aktivita malých a stredných podnikov v roku 2018 nenadviazala na pozitívny vývoj zaznamenaný v predchádzajúcich rokoch. Tvorba hrubého fixného kapitálu MSP sa v medziročnom porovnaní znížila o 9,5 %. V absolútnom vyjadrení dosiahla tvorba hrubého fixného kapitálu MSP objem 6 590,7 mil. Eur.

Prepad investičnej aktivity malých a stredných podnikov bol predovšetkým ovplyvnený zníženou tvorbou hrubého fixného kapitálu na strane malých podnikov (0-49). V porovnaní s rokom 2017 tvorba hrubého fixného kapitálu malých podnikov poklesla o 12 % na úroveň 5 177,4 mil. Eur. Tvorba hrubého fixného kapitálu stredných podnikov zostala v medziročnom porovnaní na nezmennej úrovni a obdobne ako v roku 2017 dosiahla objem 1 518,2 mil. Eur. Na porovnanie, tvorba hrubého fixného kapitálu veľkých podnikov vzrástla až o 45,8 % a dosiahla úroveň 5 645,2 mil. Eur.

Podiel MSP – právnických osôb na tvorbe hrubého fixného kapitálu sa znížil z 65,7 % v roku 2017 na 54,3 % v roku 2018. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií MSP sa na tvorbe hrubého fixného kapitálu v roku 2018 najväčšou mierou podieľali malé podniky, ktorých podiel predstavoval 42,0 %, čo bolo o 10,2 p. b. menej ako v predchádzajúcom roku. Podiel stredných podnikov v medziročnom porovnaní mierne poklesol (o 1,2 p. b.) na 12,3 %. Podiel veľkých podnikov sa v roku 2018 zvýšil na 45,7 %.

Graf č. 54: Vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu podľa veľkostných kategórií podnikov (PO – nefinančných korporácií) v mil. Eur

Zdroj: SBA, na základe údajov ŠÚ SR

7 Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR

Podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR a NBS sa zo Slovenska v roku 2018 sumárne vyviezli **tovary a služby v celkovej hodnote 86 849,3 mil. Eur** pri medziročnom raste v bežných cenách o 6,7 %. **Dovoz tovarov a služieb** sa medziročne zvýšil o 7,8 % a **dosiahol úroveň 85 777,0 mil. Eur**.

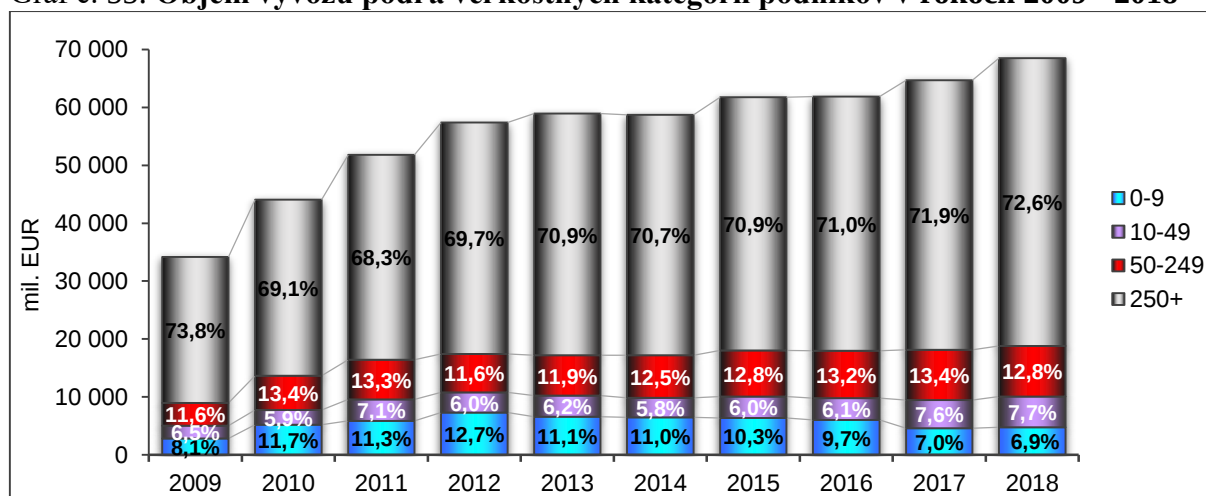
Vývoz tovarov zo Slovenska sa medziročne zvýšil o 6,2 % na úroveň 77 891,8 mil. Eur. V porovnaní s rokom 2017 vzrástol aj dovoz tovarov o 6,9 % a dosiahol hodnotu 76 604,2 mil. Eur. **Exportná výkonnosť** ekonomiky, ktorá vyjadruje podiel vývozu výrobkov a služieb na HDP, **dosiahla v roku 2017 hodnotu 97,3 %**. **Dovozná náročnosť** vyjadrujúca podiel dovozu výrobkov a služieb na HDP **predstavovala 95,1 %**.

7.1 Vývoz MSP

Predbežné výsledky zahraničného obchodu SR za rok 2018 naznačujú medziročný nárast vývozu malých a stredných podnikov o 3,6 %. V absolútnom vyjadrení dosiahol vývoz MSP 18 795,6 mil. Eur (do údajov neboli započítané operácie vykonávané zahraničnými osobami). V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2017 sa hodnota celkového vývozu MSP zvýšila o 646,4 mil. Eur.¹¹

Vývoj objemu vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov sumarizuje nasledujúci graf č. 55. Oproti roku 2017 bol evidovaný vyšší objem vývozu vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov. Hodnota vývozu medziročne najvýraznejšie rástla (o 8,2 %) v kategórii malých podnikov. V absolútnom vyjadrení o 404,2 mil. Eur. Miernejšie vzrástla hodnota vývozu u mikropodnikov (medziročne o 3,6 %, resp. o 164,9 mil. Eur) a len minimálny nárast bol zaznamenaný pri hodnote vývozu stredných podnikov (medziročne o 0,9 %, resp. o 77,3 mil. Eur). Najväčší vplyv na medziročný vývoj celkového vývozu SR však mali veľké podniky, ktoré zvýšili hodnotu vývozu o 6,9 %, čo v absolútnom vyjadrení znamená nárast o 3 206,4 mil. Eur.

Graf č. 55: Objem vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov v rokoch 2009 - 2018

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

¹¹ Medziročné porovnanie je spracované na základe a predbežných výsledkov štatistiky zahraničného obchodu za rok 2018 a definitívnych výsledkov za rok 2017.

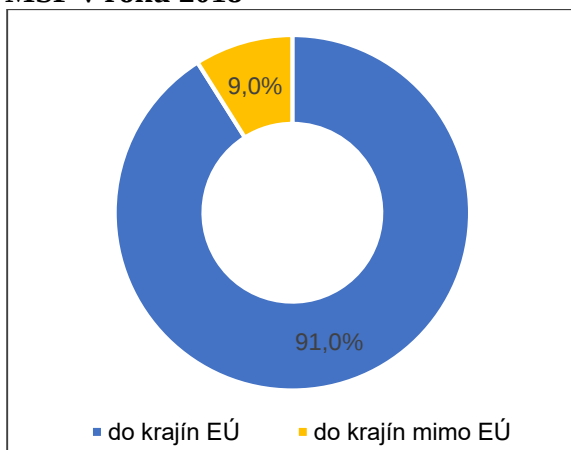
Malé a stredné podniky sa na celkovom vývoze SR v roku 2018 podieľali 27,4 %, čo predstavuje najnižšiu úroveň od roka 2010. V prípade započítania operácií zahraničných osôb, by podiel MSP na celkovom vývoze činil 23,6 %. Podiel mikropodnikov (0 - 9) na celkovom vývoze v roku 2018 dosiahol 6,9 %, čo predstavuje 4 721,0 mil. Eur (v kategórii mikropodnikov sú zahrnuté aj podniky s nezisteným počtom zamestnancov). Veľkostná kategória malých podnikov (10 - 49) sa na celkovom vývoze podieľala 7,7 %, v absolútnom vyjadrení 5 307,2 mil. Eur. Stredné podniky (50 - 249) realizovali 12,8 % vývozu a v absolútnom vyjadrení to predstavuje 8 767,4 mil. Eur. Podiel veľkých podnikov sa zvýšil na 72,6 %. Hodnota vývozu veľkých podnikov dosiahla úroveň 49 745,4 mil. Eur.

Pri celkovom počte 559 841 aktívnych malých a stredných podnikov, ktoré boli v roku 2018 evidované v Registri organizácii ŠÚ SR, **vykonávalo podľa predbežných výsledkov a metodiky ŠÚ SR vývoz tovaru 30 509 MSP**, čo predstavuje 5,5 %. Početnosť vyvážajúcich MSP medziročne vzrástla o 341 subjektov.

Teritoriálna štruktúra vývozu MSP

Teritoriálna štruktúra vývozu malých a stredných podnikov sa dlhodobo vyznačuje výraznou dominanciou spoločného trhu EÚ. **V roku 2018 predstavoval podiel vývozu malých a stredných podnikov do členských krajín EÚ 91,0 %** z celkového vývozu MSP. V absolútnom vyjadrení to predstavuje vyvezený tovar v hodnote 17 111,4 mil. Eur. Vývoz do starých členských krajín EÚ-15 dosiahol podiel 48,2 %. Ďalších 42,8 % vývozu smerovalo do skupiny nových členských krajín EÚ-13. **Podiel vývozu MSP do tretích krajín sa medziročne zvýšil len mierne o 0,2 p. b. a predstavoval podiel 9,0 % (1 684,2 mil. Eur).**

Graf č. 56: Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v roku 2018

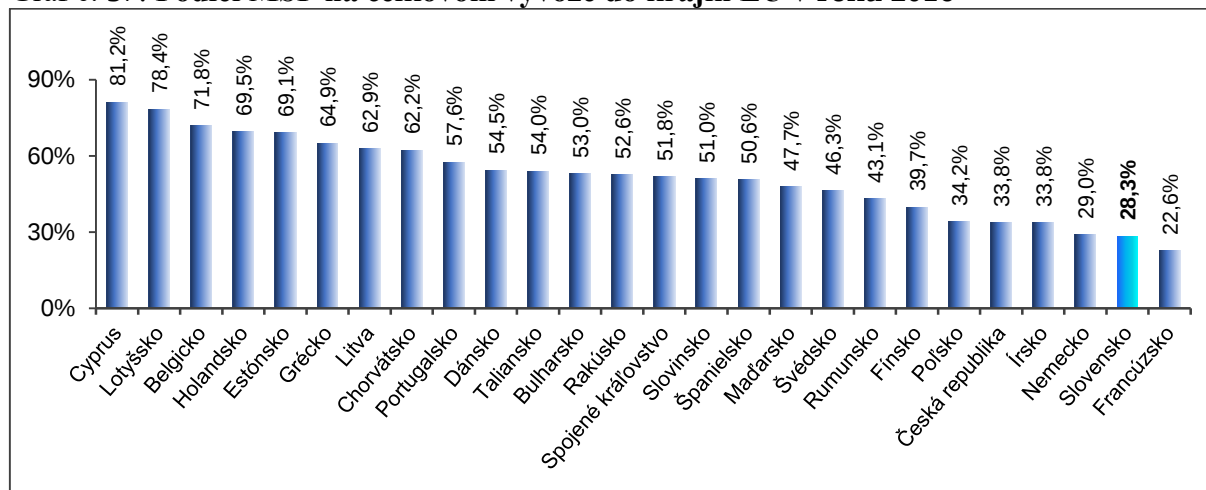
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

Pri porovnaní s ostatnými členskými krajinami EÚ bolo Slovensko s podielom MSP na vývoze do krajín EÚ 28,3 % za rok 2016 na predposlednom mieste. Postavenie jednotlivých členských krajín EÚ podľa podielu MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ znázorňuje graf č. 56. Menší podiel ako Slovensko dosiahlo už len Francúzsko, ktoré s podielom 22,6 % obsadilo poslednú priečku.

Na opačnom konci rebríčka, teda medzi krajinami s najväčším podielom malých a stredných podnikov na vývoze do krajín EÚ, sa už dlhodobo umiestňujú krajiny ako: Cyprus (81,2 %), Lotyšsko (78,4 %),

Belgicko (71,8 %), Holandsko (69,5 %) alebo Estónsko (69,1 %). V rámci predmetného ukazovateľa sa pred Slovenskom umiestnili aj ostatné krajiny V4, pričom Maďarsko dosiahlo podiel MSP na vývoze do krajín EÚ 47,7 %, Poľsko 34,2 % a Česká republika 33,8 %.

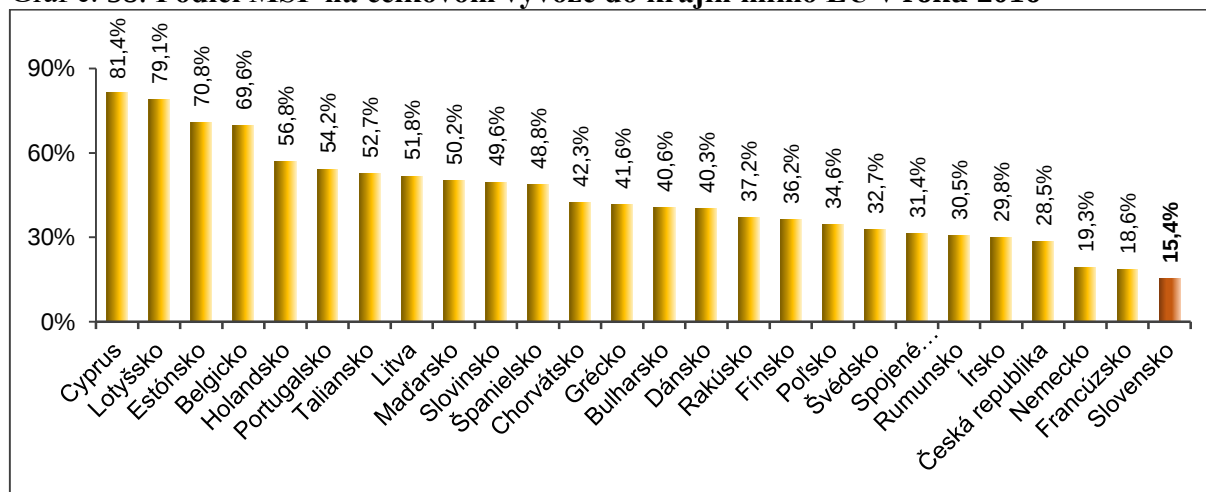
Graf č. 57: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín EÚ v roku 2016

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Poznámka: údaje nezahŕňajú obchodné operácie podnikov s nezisteným počtom zamestnancov. Porovnanie bolo spracované za vybrané krajiny EÚ, pre ktoré boli v čase spracovania materiálu dostupné údaje podľa veľkostných kategórií podnikov (nezačlenená Malta a Luxembursko).

Pri vývoze MSP do krajín mimo EÚ sa Slovensko v porovnaní s ostatnými členskými štátmi umiestnilo s veľkým odstupom na poslednej priečke. Podiel MSP na celkovom vývoze zo Slovenska do tretích krajín predstavoval v roku 2016 len 15,4 %. Opätovne sa tak potvrdila pozícia Slovenska z predchádzajúcich rokov kedy podiel MSP na celkovom vývoze do krajín mimo EÚ nepresiahol ani 18 %. Najvyššiu úroveň podielu vývozu MSP do krajín mimo EÚ dosiahol v roku 2016 Cyprus s 81,4 %. S miernym odstupom nasledovala trojica krajín: Lotyšsko, Estónsko a Belgicko s podielom MSP na celkovom vývoze mimo EÚ na úrovni 69,6 % až 79,1 %. Výrazne vyššie zastúpenie MSP na vývoze mimo jednotný trh EÚ dosiahli aj ostatné krajiny V4. MSP v Maďarsku realizovali polovicou (50,2 %) celkového vývozu Maďarska mimo EÚ, poľské MSP prispeli viac ako jednou tretinou (34,6 %) a MSP z Českej republiky viac ako štvrtinou (28,5 %).

Graf č. 58: Podiel MSP na celkovom vývoze do krajín mimo EÚ v roku 2016

Zdroj: Eurostat, spracované SBA. Poznámka: údaje nezahŕňajú obchodné operácie podnikov s nezisteným počtom zamestnancov. Porovnanie bolo spracované za vybrané krajiny EÚ, pre ktoré boli v čase spracovania materiálu dostupné údaje podľa veľkostných kategórií podnikov (nezačlenená Malta a Luxembursko).

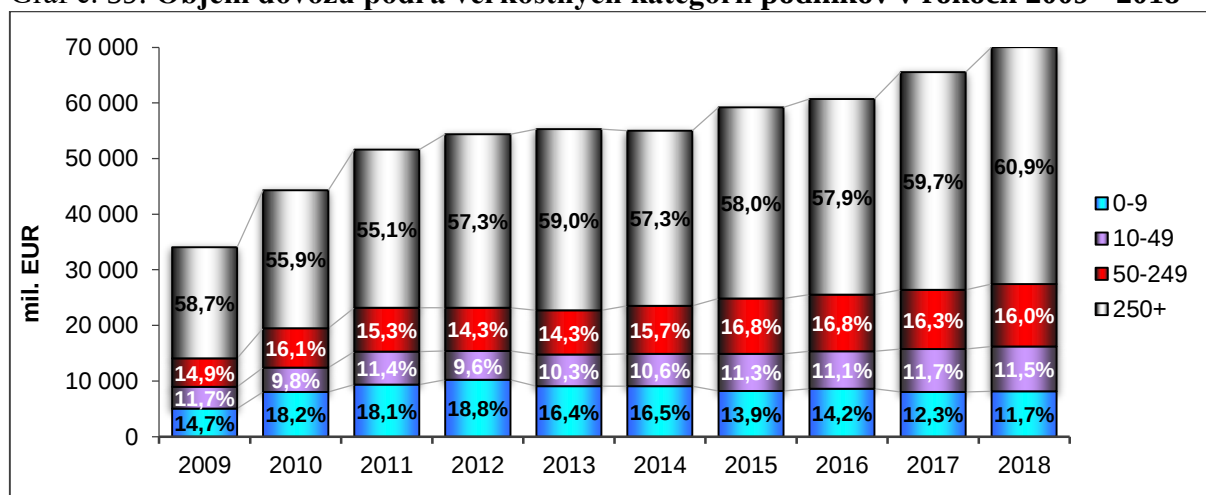
7.2 Dovozy MSP

Z predbežných výsledkov Štatistického úradu SR vyplýva, že **dovoz MSP v roku 2018 dosiahol úroveň 27 422,0 mil. Eur**, pri medziročnom náraste o 3,8 % (resp. o 1 000,3 mil. Eur). Do údajov neboli započítané operácie vykonávané zahraničnými osobami.

V medziročnom porovnaní sa zvýšila hodnota dovozu v rámci všetkých veľkostných kategórií podnikov. **Najdynamickejšie (o 5,1 %) rástol dovoz v kategórii malých podnikov, čo v absolútnom vyjadrení znamená nárast hodnoty dovozu o 388,0 mil. Eur.** Dovoz stredných podnikov medziročne vzrástol o 4,6 %. V absolútnom vyjadrení ide o nárast o 493,9 mil. Eur. Najmenšiu dynamiku v medziročnom náraste dovozu (1,5 %) vykazovali mikropodniky. Medziročné tempo rastu hodnoty dovozu v kategórii veľkých podnikov dosiahlo úroveň 9,0 %. V absolútnom vyjadrení to predstavuje zvýšenie hodnoty dovezeného tovaru o 3 526,6 mil. Eur.

V roku 2018 dosiahol podiel malých a stredných podnikov na celkovom dovoze 39,1 %. Z historického hľadiska sa jedná o najnižší podiel MSP na dovoze za poslednú dekádu. Podiel mikropodnikov (0 - 9 zamestnancov) na celkovej hodnote dovozu v roku 2018 predstavoval 11,7 %, v absolútnom vyjadrení 8 176,8 mil. Eur. Malé podniky (10 - 49) sa na celkovom dovoze podieľali 11,5 %, v absolútnom vyjadrení 8 062,0 mil. Eur a stredné podniky (50 - 249) sa realizovali 16,2 % z hodnoty dovezených tovarov, čo sa v absolútnom vyjadrení rovná 11 183,2 mil. Eur. Aj v prípade dovozu tvorili najväčší podiel veľké podniky (60,9 %), ktoré doviezli tovar v hodnote 42 625,1 mil. Eur.

Graf č. 59: Objem dovozu podľa veľkostných kategórií podnikov v rokoch 2009 - 2018

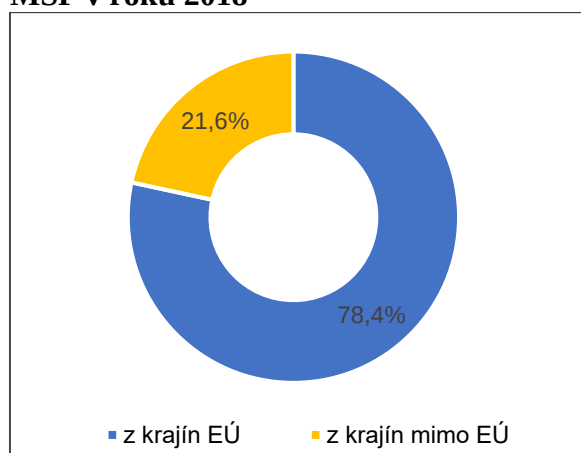

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

Teritoriálna štruktúra dovozu MSP

Údaje o zahraničnom obchode Slovenska vypovedajú o určitej podobnosti v orientácii malých a stredných podnikov pri vývoze a dovoze, pričom v oboch prípadoch zohráva dôležitú úlohu jednotný trh EÚ. **Malé a stredné podniky doviezli v roku 2018 z členských krajín EÚ-28 viac ako tri štvrtiny (78,4 %, resp. 21 491,2 mil. Eur) z celkového dovozu MSP.**

Graf č. 60: Teritoriálna štruktúra dovozu MSP v roku 2018

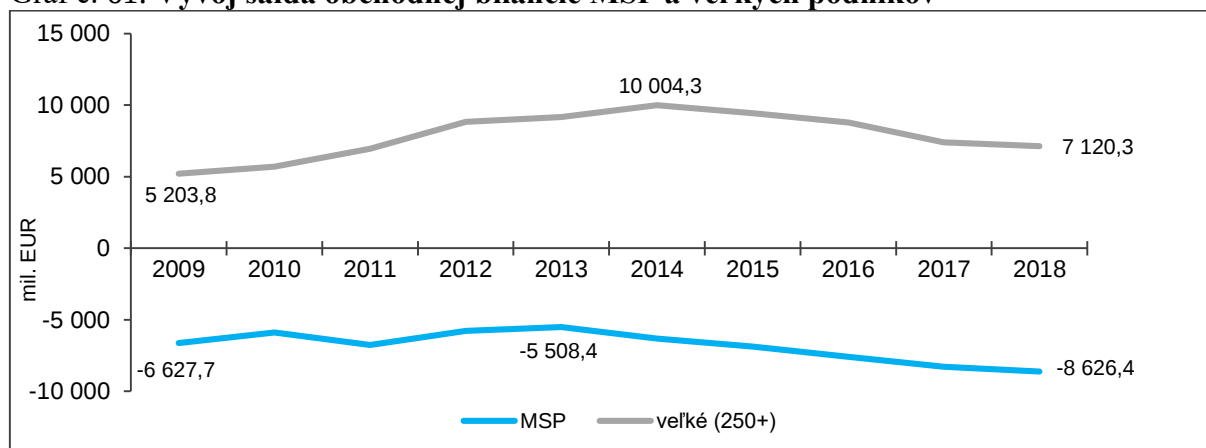
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2017 došlo k zvýšeniu podielu dovozu z krajín EÚ o 0,3 p. b. Dovozy zo starých členských krajín EÚ-15 tvoril podiel 41,8 % a dovoz z nových členských krajín EÚ-13 ďalších 36,6 %. **Podiel dovozu MSP z tretích krajín na celkovom dovoze MSP predstavoval 21,6 %** a medziročne poklesol o 0,3 p. b.¹²

Na základe výsledkov analýzy časového radu od roku 2009 (graf č. 61), možno sledovať pretrvávajúci trend pasívneho salda zahraničného obchodu v kategórii malých a stredných podnikov. V prípade veľkých podnikov je saldo zahranično-obchodnej bilancie každoročne kladné. **Pasívne saldo**

MSP dosiahlo v roku 2018 objem 8 626,4 mil. Eur. V porovnaní s predchádzajúcim rokom to predstavuje medziročné zhoršenie zahranično-obchodnej bilancie o 354,0 mil. Eur, resp. o 4,3 %. Zhoršujúce sa postavenie MSP na zahraničnom obchode Slovenska indikuje aj postupujúci trend zvyšovania pasívneho salda zahraničného obchodu MSP, ktoré bolo zaznamenané už piaty rok po sebe.

Graf č. 61: Vývoj salda obchodnej bilancie MSP a veľkých podnikov

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR

¹² Podrobnejšie štatistické informácie o zahranično-obchodných aktivitách malých a stredných podnikov sú vyhodnotené vo výstupe Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR, ktorý je každoročne publikovaný na: <http://www.sbagency.sk/analyzy-slovenskeho-podnikatelskeho-prostredia#.V3DgCfmLRaQ>

8 High-tech ukazovatele MSP

8.1 Početnosť a štruktúra MSP v high-tech odvetviach

Úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky je možné posudzovať okrem iných ukazovateľov aj prostredníctvom štatistických ukazovateľov high-tech. Štatistika high-tech je založená na definícii technologických sektorov, pri ktorých sa berie do úvahy intenzita výskumu a vývoja v danom odvetví vyjadrená podielom výdavkov na výskum a vývoj z pridanej hodnoty. Odvetvia sú vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE.

Odvetvia s vysokou technologickou úrovňou (high-tech) zahŕňajú ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja. Medzi high-tech odvetvia sa zaraďujú nasledovné ekonomické činnosti:

High-tech odvetvia priemyselnej výroby

- 21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceutických prípravkov
- 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov
- 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení

High-tech odvetvia služieb (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou)

- 59 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok
- 60 činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie
- 61 telekomunikácie
- 62 počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby
- 63 informačné služby
- 72 vedecký výskum a vývoj¹³

Početnosť malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch hospodárstva vykazovala pozitívne tendencie aj v roku 2018. Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR bolo **na konci roka 2018 evidovaných v high-tech sektoroch 23 238 aktívnych malých a stredných podnikateľov** (vrátane FO - podnikateľov).

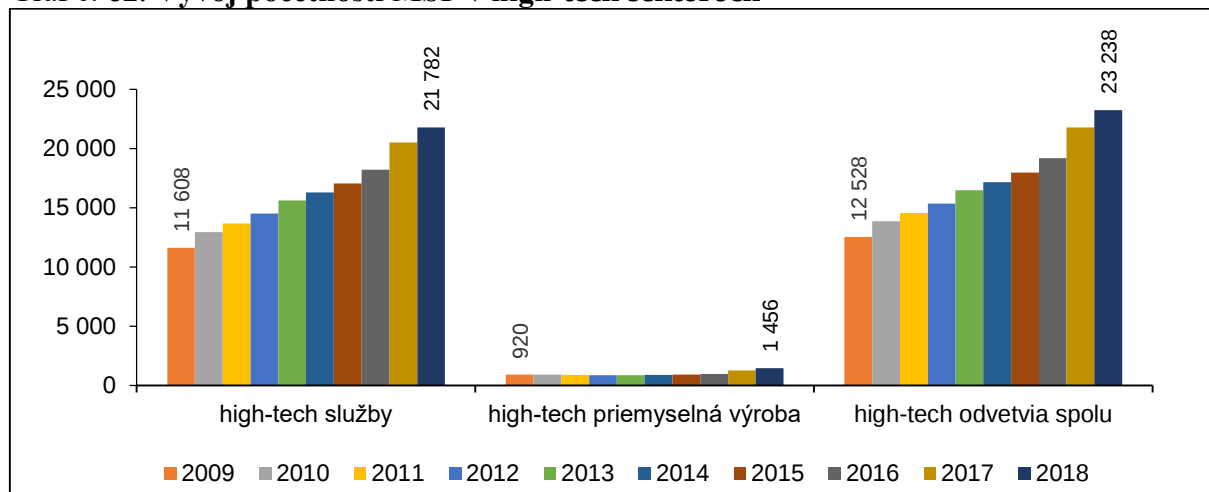
V medziročnom porovnaní sa početnosť malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch zvýšila o 6,7 % (resp. o 1 466 subjektov). Dosiahnutý rast bol o 6,8 p. b. menší ako v roku 2017.

Z celkového počtu malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch bolo 21 782 (93,7 %) evidovaných v high-tech službách (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou) a 1 456 (6,3 %) v high-tech odvetviach priemyselnej výroby.

Dlhodobý vývoj početnosti malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach sa vyznačuje rastúcou dynamikou, hlavne vplyvom rastu MSP v high-tech službách. V porovnaní s rokom 2008 sa počet MSP v high-tech odvetviach zvýšil takmer dvojnásobne (o 98,2 %).

¹³ Celkové vymedzenie odvetví podľa technologickej úrovne a znalostnej intenzity služieb je uvedené v prílohe, v tabuľke č. 32 a 33.

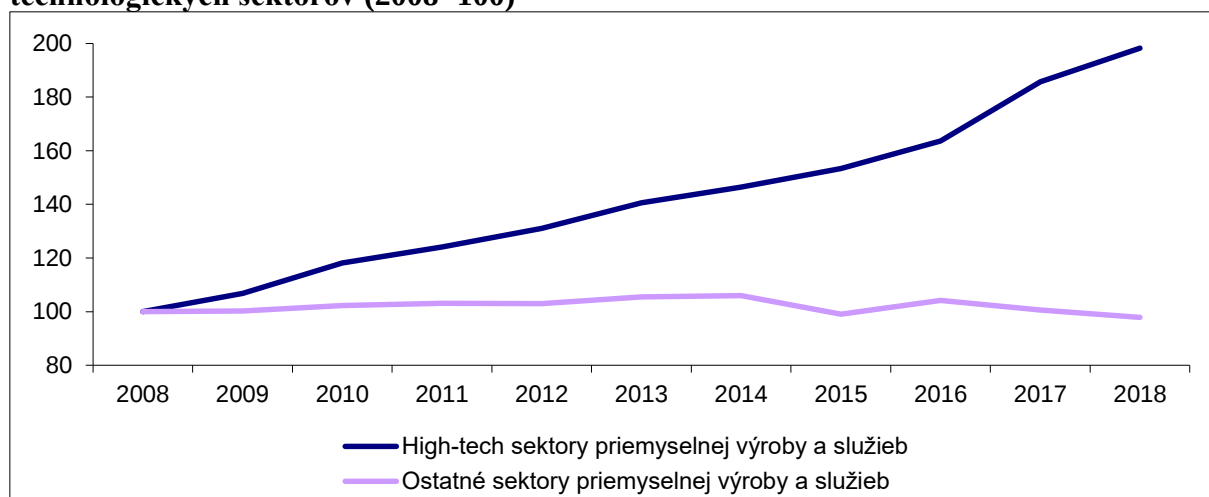
Graf č. 62: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Naopak početnosť MSP v ostatných odvetviach priemyselnej výroby a služieb zaznamenáva stagnáciu a na konci posudzovaného obdobia dokonca mierny pokles (o 2,3 p. b.).

Graf č. 63: Trend vývoja početnosti MSP (vrátane FO - podnikateľov) podľa technologických sektorov (2008=100)

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Okrem nárastu absolútnej početnosti malých a stredných podnikov sa každoročne zvyšuje aj podiel počtu malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb (vrátane obchodu). V roku 2018 dosiahol podiel počtu malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb 5,3 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2017 sa podiel zvýšil o 0,4 p. b.

Tab. č. 26: Podiel MSP v high-tech odvetvia na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb

Podiel v %	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	3,0%	3,3%	3,4%	3,6%	3,7%	3,9%	4,3%	4,4%	4,9%	5,3%

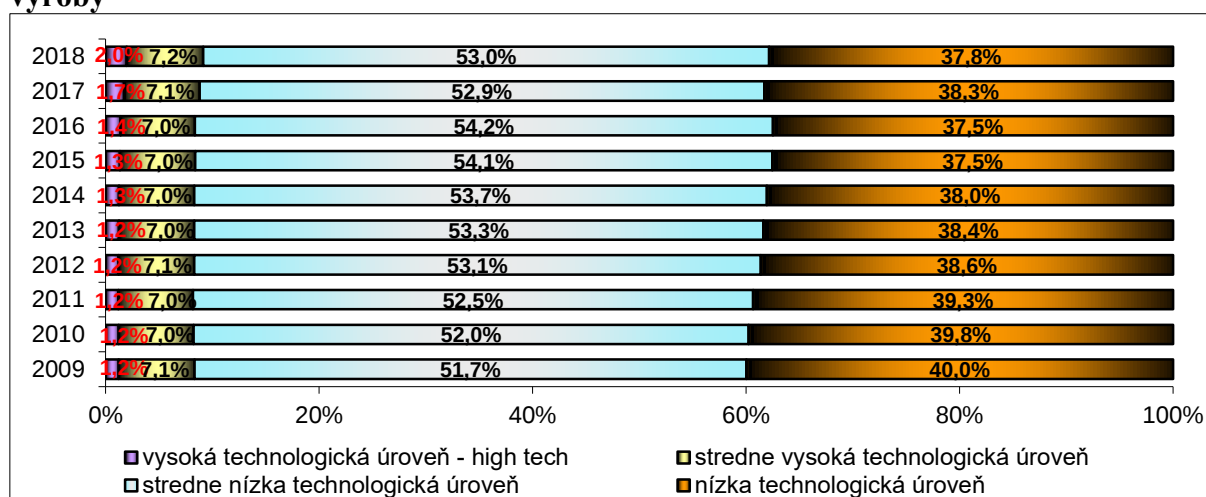
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Štruktúra MSP podľa technologickej úrovne výroby a znalostnej intenzity služieb

Z celkového počtu malých a stredných podnikov v odvetví priemyselnej výroby (74,1 tisíc) bolo na konci roka 2018 evidovaných 2,0 % v sektoroch výroby vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja) a 7,2 % v sektoroch výroby stredne vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti so stredne vysokou intenzitou výskumu a vývoja). Viac ako polovica (53,0 %) malých a stredných podnikov pôsobila v sektoroch so stredne nízkou technologickou úrovňou a viac ako jedna tretina (37,8 %) v sektoroch s nízkou technologickou úrovňou.

Z dlhodobého hľadiska dochádza k miernemu nárastu zastúpenia sektora vysokej technologickej úrovne a sektora so stredne nízkou technologickou úrovňou. Zastúpenie sektorov výroby stredne vysokej technologickej úrovne sa nemení, a naopak klesá zastúpenie sektorov s nízkou technologickou úrovňou.

Graf č. 64: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby

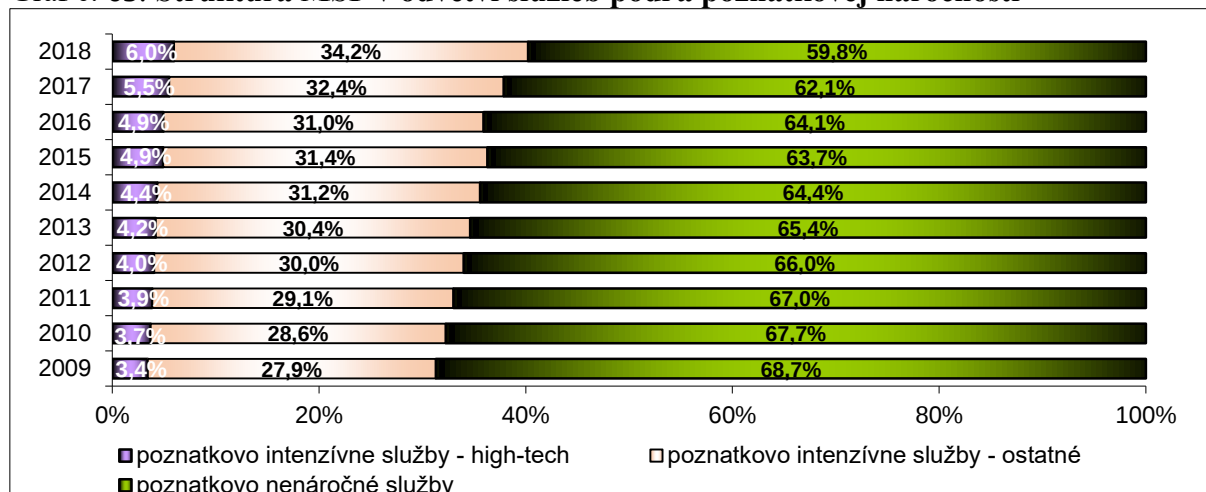
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie jednotlivých high-tech odvetví, v ktorých pôsobia MSP v rámci služieb je pozitívnejšia ako v prípade priemyselnej výroby. Podiel **high-tech poznatkovo intenzívnych služieb je trojnásobne vyšší (6,0 %) ako zastúpenie high-tech sektorov v rámci priemyselnej výroby (2,0 %).**

Viac ako jedna tretina (34,2 %) z celkového počtu MSP v odvetví služieb (365,0 tisíc, sekcia SK NACE G až S pokrývajúca súhrnne obchod a služby) **pôsobila** v ostatných poznatkovo intenzívnych službách (trhové, finančné a iné poznatkovo intenzívne služby). V poznatkovo nenáročných službách pôsobila viac ako polovica (59,8 %) malých a stredných podnikov.

Z dlhodobého hľadiska je zreteľný pozitívny trend nárastu zastúpenia sektora poznatkovo intenzívnych služieb a sektora ostatných poznatkovo intenzívnych služieb. Uvedené tendencie sú sprevádzané poklesom zastúpenia sektora poznatkovo nenáročných služieb.

Graf č. 65: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti

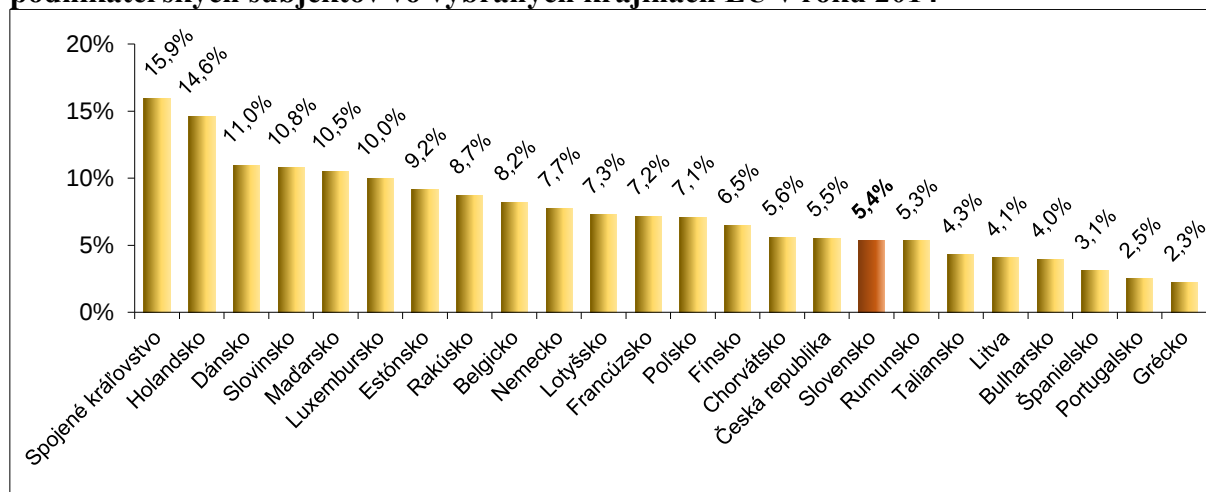
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Porovnanie s krajinami EÚ

Podpriemerné zastúpenie podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach na celkovom počte subjektov v odvetviach priemyslu a služieb na Slovensku dokumentuje nižšie uvedený graf. **Slovensko sa v uvedenom porovnaní nachádza medzi krajinami s najnižším podielom (5,4 %).**

Najvyššie zastúpenie dosahujú krajiny ako Spojené kráľovstvo (15,9 %), Holandsko (14,6 %) a Dánsko (11,0 %). Vyššie zastúpenie podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach ako Slovensko dosahujú aj ostatné krajiny V4 (Česká republika 5,5 %, Poľsko 7,1 %, Maďarsko 10,5 %). Na konci rebríčka sa umiestňuje Grécko (2,3 %), Portugalsko (2,5 %) a Španielsko (3,1 %).

Graf č. 66: Podiel podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach na celkovom počte podnikateľských subjektov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2014

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu. Poznámka: V čase spracovania materiálu dostupné za rok 2014.

8.2 Vývoj tržieb, investícií a zamestnanosti MSP v high-tech odvetviach

Vývoj tržieb MSP v high-tech odvetviach

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR dosiahli tržby subjektov vykonávajúcich svoju činnosť v high-tech odvetviach v roku 2017 úroveň 11 942,2 mil. Eur. Tieto tržby sa v porovnaní s rokom 2016 znížili o 1,5 %.

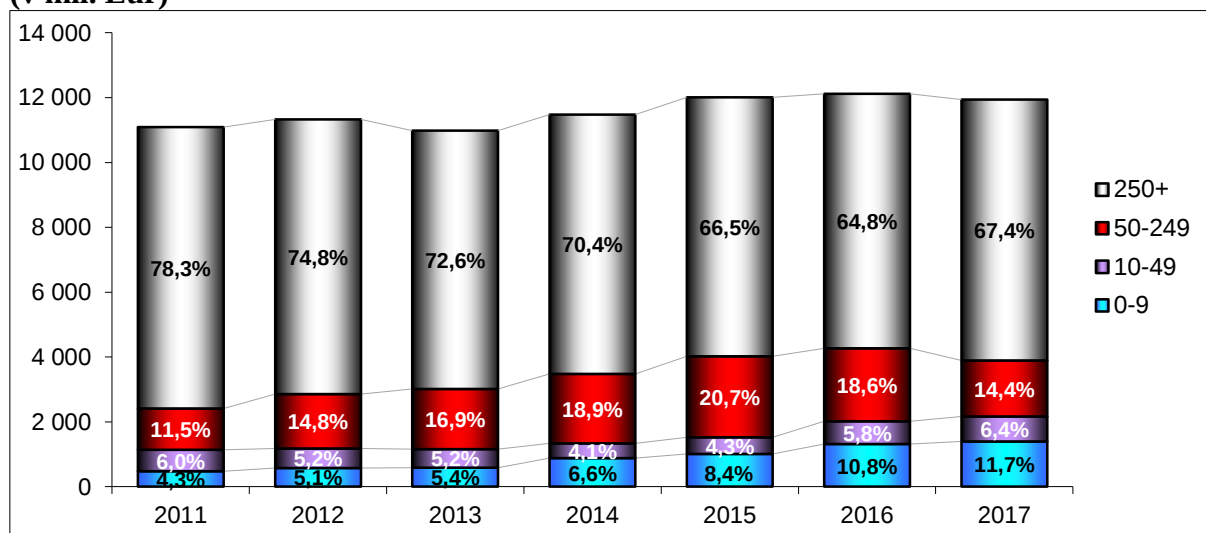
Po predchádzajúcom päťročnom náraste sa **tržby malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach v roku 2017 znížili** o 8,9 %.. V absolútnom vyjadrení dosiahli úroveň 3 889,6 mil. Eur.

V porovnaní s rokom 2016 sa objem tržieb v kategórii mikropodnikov (0-9) zvýšil o 6,3 % na úroveň 1 395,1 mil. Eur a v kategórii malých podnikov (10 – 49) o 8,8 % na úroveň 769,9 mil. Eur. Jedinou kategóriou podnikateľských subjektov, v ktorej sa tržby v medziročnom porovnaní znížili boli stredné podniky (o 23,4 %). Pokles tržieb stredných podnikov bol zaznamenaný druhý rok po sebe. V absolútnom vyjadrení dosiahli tržby stredných podnikov úroveň 1 724,6 mil. Eur. Tržby veľkých podnikov (250+) na medziročnej báze zaznamenali nárast o 2,6 % na úroveň 8 052,5 mil. Eur.

Po predchádzajúcom náraste sa podiel malých a stredných podnikov na celkových tržbách v high-tech odvetviach v roku 2017 znížil o 2,6 p. b. na 32,6 %.

Podiel mikropodnikov (0-9) na tržbách predstavoval 11,7 %. Podiel malých podnikov (10 – 49) dosiahol 6,4 % a podiel stredných podnikov (50-249) 14,4 %. Dominantné zastúpenie si naďalej udržujú veľké podniky (67,4 %).

Graf č. 67: Vývoj tržieb v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)

Zdroj: SBA, na základe predbežných údajov ŠÚ SR. Poznámka: v čase spracovania materiálu boli najaktuálnejšie údaje dostupné za rok 2017. Údaje za rok 2017 predstavujú predbežné dáta.

Vývoj hrubých investícií MSP v high-tech odvetviach

Hrubé investície do hmotného majetku podnikateľských subjektov vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť v high-tech odvetviach sa v roku 2017 zvýšili o 6,1 % na 604,8 mil. Eur. Z dlhodobého hľadiska sa celkový vývoj hrubých investícií vyznačuje vysokou mierou volatility, aj v rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikov.

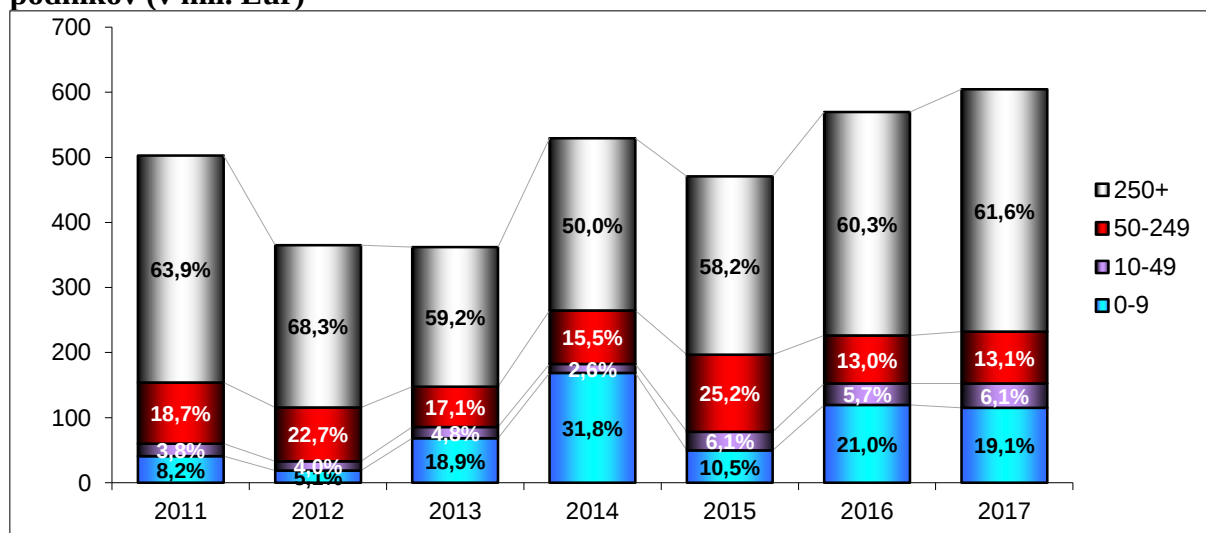
Hrubé investície do hmotného majetku MSP v high-tech odvetviach dosiahli v roku 2017 úroveň 232,0 mil. Eur. V porovnaní s rokom 2016 zaznamenali rast o 2,5 %.

V medziročnom porovnaní vzrástol objem hrubých investícií vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov, s výnimkou mikropodnikov (0-9), ktoré zaznamenali pokles o 3,6 % a dosiahli objem 115,3 mil. Eur. Hrubé investície do hmotného majetku malých podnikov (10-49) sa zvýšili o 13,9 % na úroveň 37,2 mil. Eur a stredných podnikov (50-249) o 7,3 % na úroveň 79,5 mil. Eur.

Podiel malých a stredných podnikov na celkovom objeme hrubých investícií do hmotného majetku v high-tech odvetviach na znížil (o 1,3 p. b.) na 38,4 %. Pokles podielu MSP na celkových hrubých investíciách je zaznamenaný už tretí rok v poradí.

Podiel mikropodnikov (0-9) na hrubých investíciách predstavoval takmer jednu pätinu (19,1 %). Podiel malých podnikov (10 – 49) dosiahol 6,1 % a podiel stredných podnikov (50-249) 13,1 %. Na porovnanie, podiel veľkých podnikov predstavoval takmer dve tretiny 61,6 %.

Graf č. 68: Vývoj hrubých investícií do hmotného majetku podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)

Zdroj: SBA, na základe predbežných údajov ŠÚ SR. Poznámka: v čase spracovania materiálu boli najaktuálnejšie údaje dostupné za rok 2017.

Zamestnanosť MSP v high-tech odvetviach

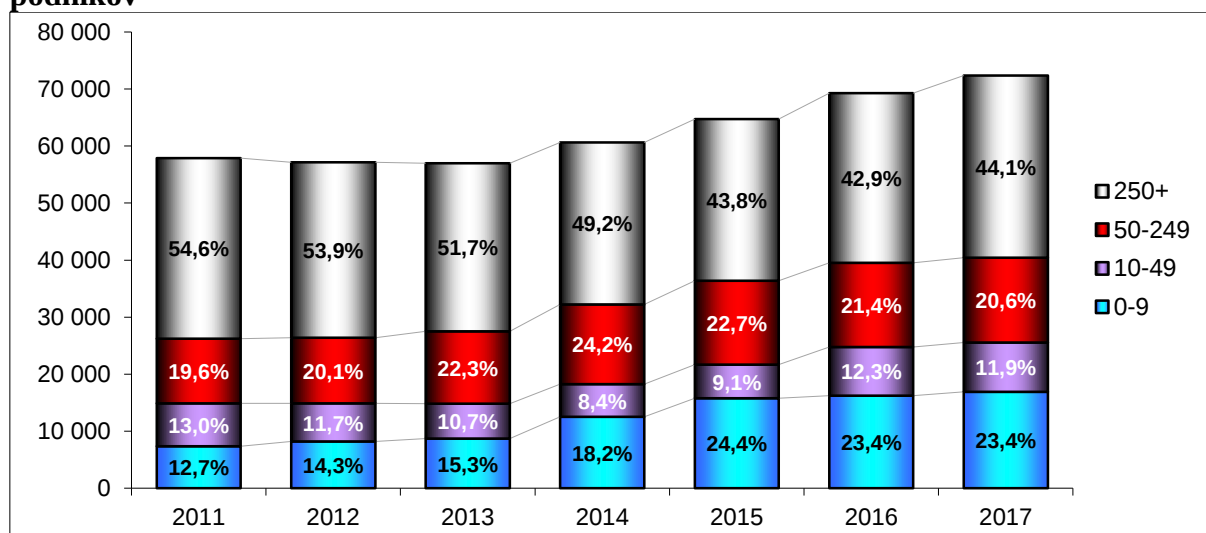
Celkový počet zamestnancov v high-tech odvetviach v roku 2017 dosiahol 72,3 tisíc. V medzioročnom porovnaní sa počet zamestnancov zvýšil o 4,4 %.

Malé a stredné podniky zamestnávali v roku 2017 v high-tech odvetviach 40,4 tisíc zamestnancov. V porovnaní s rokom 2016 sa zamestnanosť MSP zvýšila o 2,3 %. Dosiahnutý rast zamestnanosti MSP bol však najnižší za posledných päť rokov.

Podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti v high-tech odvetviach v roku 2017 poklesol o 1,2 p. b. na 55,9 %.

V rámci jednotlivých veľkostných kategórií podnikov dosiahol podiel mikropodnikov (0-9) na zamestnanosti v high-tech odvetviach takmer jednu štvrtinu (23,4 %), pričom v medzioročnom porovnaní zostal na nezmenenej úrovni. Podiel malých podnikov (10 – 49) sa znížil na 11,9 % a podiel stredných podnikov (50-249) dosiahol viac ako jednu pätinu (20,6 %; 21,4 % v roku 2016).

Graf č. 69: Vývoj zamestnanosti v high-tech odvetviach podľa veľkostných kategórií podnikov

Zdroj: SBA, na základe predbežných údajov ŠÚ SR. Poznámka: v čase spracovania materiálu boli najaktuálnejšie údaje dostupné za rok 2017.

9 Inovačná aktivita MSP

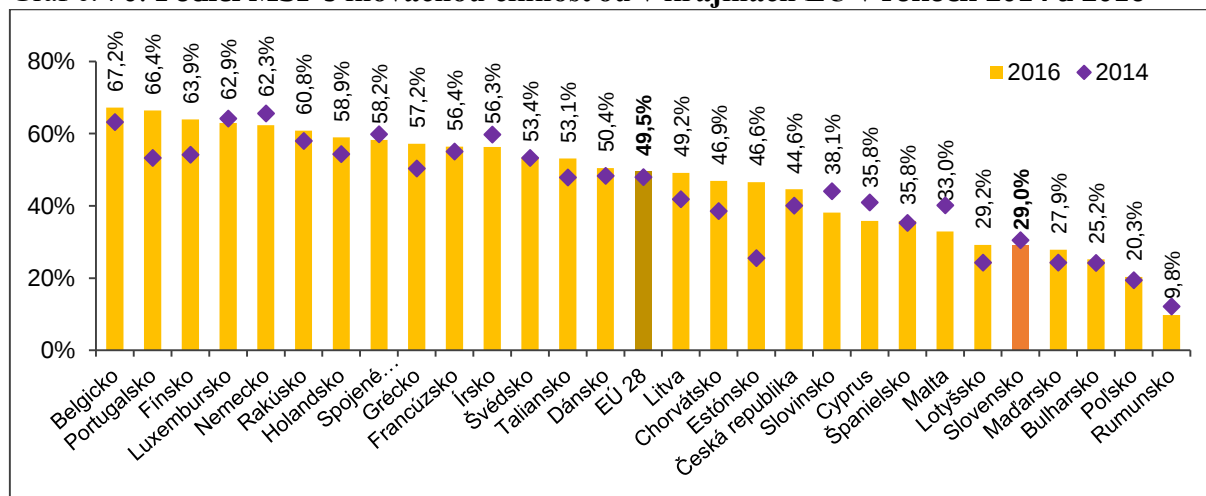
Výsledky doposiaľ posledného štatistického zisťovania „Community Innovation Survey“ (CIS) z roku 2016 preukazujú **kontinuálny trend poklesu inovačnej aktivity¹⁴ MSP na Slovensku.**

Podľa údajov Eurostatu v roku 2016 vykonávalo inovačnú činnosť 29,0 % malých a stredných podnikov. Podiel zohľadňuje len podnikateľské subjekty s počtom zamestnancov od 10 do 249. Dosiahnuté zastúpenie inovatívnych MSP v roku 2016 bolo nižšie v porovnaní s výsledkami rovnakého prieskumu z rokov 2014 (30,5 %), 2012 (32,3%), alebo 2010 (33,4 %).

Inovačná aktivita slovenských MSP nevykazuje známky zlepšenia ani v rámci porovnania s ostatnými krajinami EÚ. Výsledky zisťovania stále zaraďujú Slovensko medzi krajiny s podpriemernou inovačnou aktivitou MSP. Podľa údajov Eurostatu bol v roku 2016 na Slovensku inovatívny takmer každý tretí malý a stredný podnik (29,0 %). V rámci EÚ-28 však vykazuje vykonávanie inovačných aktivít každý druhý MSP (49,5 %).

Za Slovenskom skončili v uvedenom porovnaní už len MSP z Maďarska (27,9 %), Bulharska (25,2 %), Poľska (20,3 %) a Rumunska (9,8 %). Naopak, medzi krajiny s najväčším podielom inovujúcich MSP možno jednoznačne zaradiť Belgicko (67,2 %), Portugalsko (66,4 %), Fínsko (63,9 %), Luxembursko (62,9 %), alebo Nemecko (62,3 %). V porovnaní s rokom 2014 sa podiel inovatívnych MSP najvýraznejšie zvýšil v Estónsku, Portugalsku a Fínsku.

Graf č. 70: Podiel MSP s inovačnou činnosťou v krajinách EÚ v rokoch 2014 a 2016

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

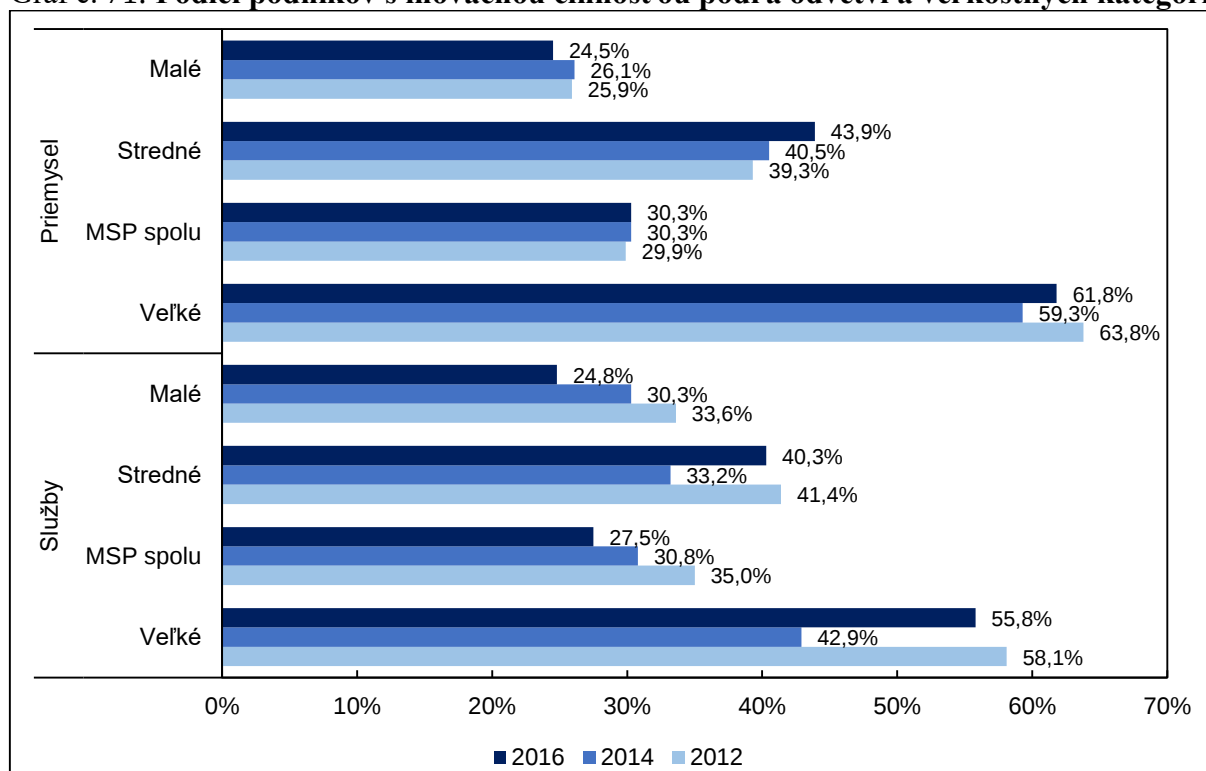
V roku 2016 vykazovali na Slovensku vyššiu inovačnú schopnosť MSP (10-249) pôsobiace v odvetviach priemyslu (30,3 %) ako v odvetviach služieb (27,5 %). V porovnaní s výsledkami rovnakého zisťovania z roku 2014 zostala inovačná aktivita MSP v odvetví priemyslu nezmenená. V odvetviach služieb sa však podiel inovačne aktívnych podnikov znížil o 3,3 p. b.

¹⁴ Za podniky s inovačnou aktivitou sú považované tie, ktoré uviedli na trh nové alebo výrazne zdokonalené produkty alebo zaviedli v rámci podniku nové alebo výrazne zdokonalené procesy, alebo zaviedli organizačné alebo marketingové inovácie. Ďalej sa sem zahrňujú aj tie podniky, ktoré mali nedokončené alebo pozastavené inovačné činnosti.

Rovnako ako v predchádzajúcom období bola inovačná aktivita podnikov priamo úmerná ich veľkosti. V odvetví **priemyslu** vykonávalo na Slovensku v roku 2016 inovačnú aktivitu jedna štvrtina (24,5 %) malých podnikov (10-49) a 43,9 % stredných podnikov (50-249). Najvyšší podiel subjektov s inovačnou činnosťou bol zaznamenaný v skupine veľkých podnikov (61,8 %). V porovnaní s rokom 2014 sa inovačná aktivita zvýšila v skupine stredných a veľkých podnikov pôsobiacich v priemysle.

V odvetví **služieb** vykonávalo inovačnú činnosť 24,8 % malých podnikov (10-49) a 40,3 % stredných podnikov (50-249). Negatívny trend znižovania podielu inovujúcich MSP v službách možno pozorovať už od roku 2012. Na porovnanie, vo veľkostnej kategórii veľkých podnikov dosiahol podiel subjektov vykonávajúcich inovačnú aktivitu 55,8 %.

Graf č. 71: Podiel podnikov s inovačnou činnosťou podľa odvetví a veľkostných kategórií

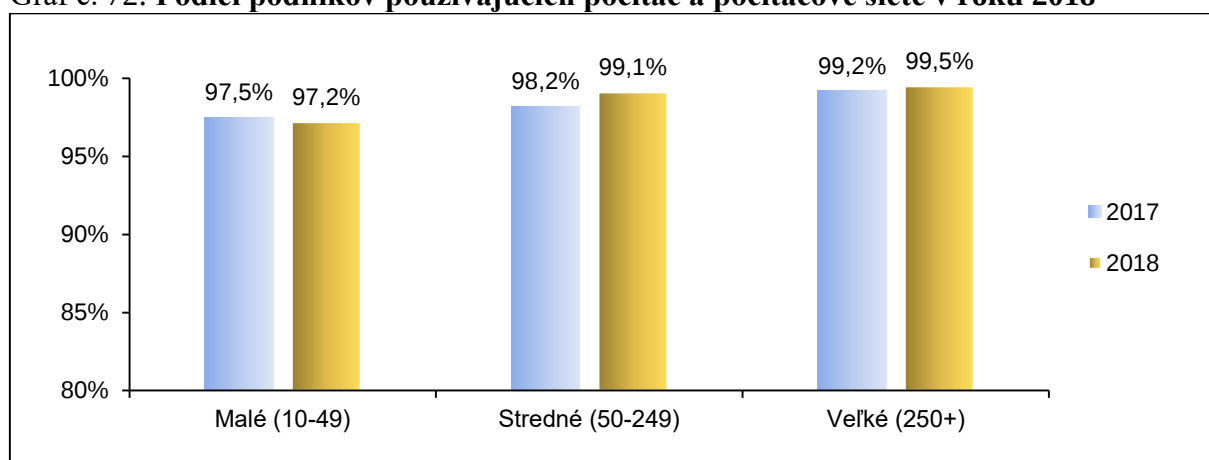

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

10 Využívanie IKT v MSP

Podľa štatistického zisťovania ŠÚ SR o využívaní informačných a komunikačných technológií v podnikoch na Slovensku, **v roku 2018 využívalo na počítač a počítačové siete 97,2 % malých podnikov** (10 – 49), čo predstavuje medziročný pokles o 0,3 p. b. V kategórii stredných (50 – 249) a veľkých (250 a viac) podnikov používal počítač a počítačové siete takmer každý subjekt – **99,1 % stredných podnikov** (pokles o 0,3 p. b.) a **99,5 % veľkých podnikov** (nárast o 0,3 p. b.). Z uvedeného kvantitatívneho zisťovania možno konštatovať, že využitie počítačov rastie so zvyšujúcou sa veľkosťou podniku. Je to spôsobené nielen zložitejšou organizačnou štruktúrou, ale aj komplikovanejšími vnútropodnikovými procesmi, ktoré vyžadujú využitie informačných a komunikačných technológií. Podiel podnikov využívajúcich počítač a počítačové siete v roku 2018 znázorňuje graf č. 72.

Graf č. 72: Podiel podnikov používajúcich počítač a počítačové siete v roku 2018

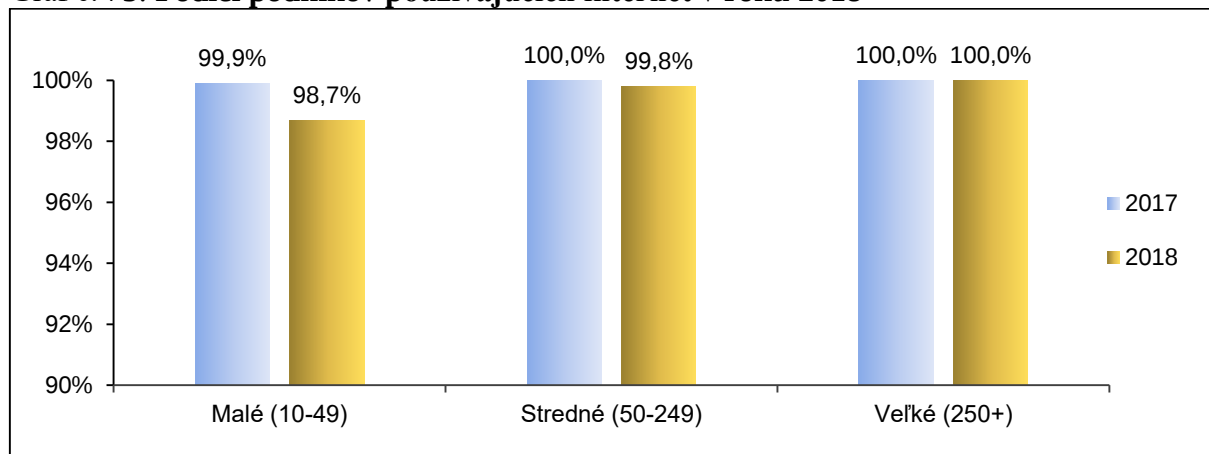

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Počítače a počítačové siete sú najviac využívané v informačnom a komunikačnom sektore (SK NACE J – 100 %), sektore nehnuteľností (SK NACE L – 100%) a sektore dodávky elektriny, plynu, pary, vody a odstraňovania odpadov (SK NACE D, E – 100 %). Vysokým percentom využitia počítačov a počítačových sietí sa vyznačovali aj podniky pôsobiace v sektore stavebníctva (SK NACE F – 97,2 %) a odborných, vedeckých a technických činností (SK NACE M – 98,0 %). Naopak najmenej využívané boli v sektore ubytovacích a stravovacích služieb (SK NACE I – 90,9 %).

Obdobný trend ako v prípade využívania počítačov možno badať v oblasti využívania internetu. Aj v tomto prípade sa potvrdilo, že čím je väčší podnik, tým je vyššia miera využívania internetu. Z výsledkov zisťovania je zrejmé, že takmer všetci používatelia počítačov využívajú aj internet. V rámci kategórie malých podnikov využívalo internet až 98,7 % subjektov (pokles o 1,2 p. b.) a v kategórii stredných podnikov 99,8 % (pokles o 0,2 p. b.). Zo skupiny veľkých podnikov používajúcich počítač využívali internet všetky podnikateľské subjekty (100,0 %). Podiel podnikov využívajúcich internet (z podnikov využívajúcich PC) v roku 2018 znázorňuje graf na ďalšej strane.

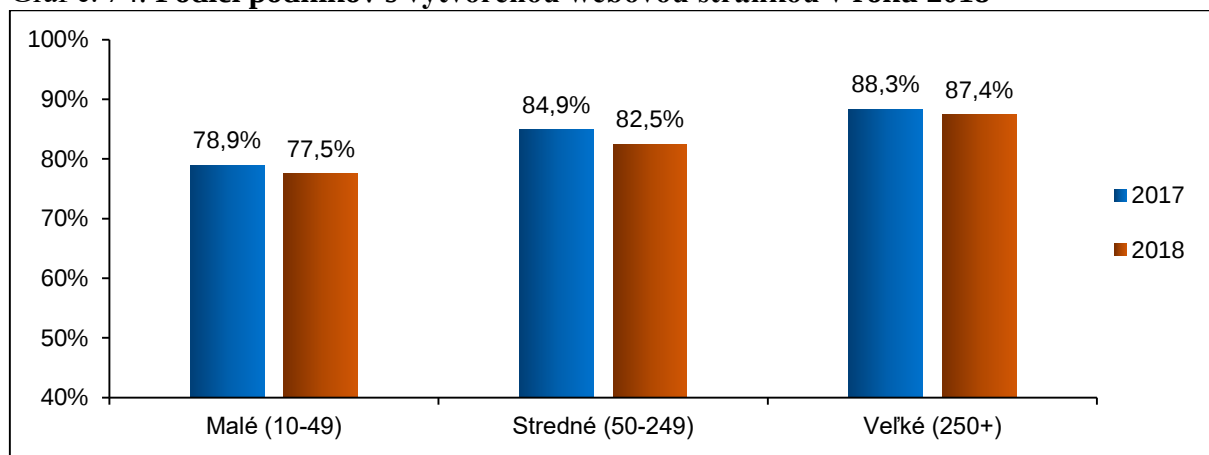
Graf č. 73: Podiel podnikov používajúcich internet v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Podľa údajov ŠÚ SR v roku 2018 **disponovalo vlastnou webovou stránkou 77,5 % malých podnikov** (pokles o 1,4 p. b.) **a 82,5 % stredných podnikov** (pokles o 2,4 p. b.) **s pripojením na internet**. V kategórii veľkých podnikov disponovalo vlastnou webovou stránkou 87,4 % podnikateľských subjektov (pokles o 0,9 p. b.).

Graf č. 74: Podiel podnikov s vytvorenou webovou stránkou v roku 2018

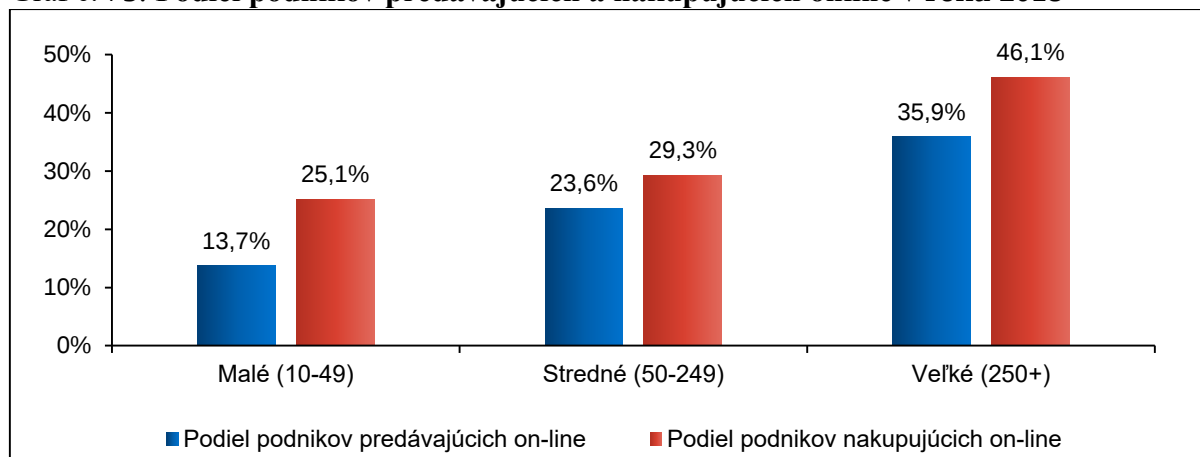
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Na on-line objednávanie alebo rezervovanie využívala v roku 2018 vlastnú webovú stránku 31,6 % malých podnikov (nárast o 1,6 p. b.) **a 28,2 % stredných podnikov** (nárast o 1,3 p. b.). Na zverejňovanie svojich výrobných katalógov a cenníkov využíva vlastnú webovú stránku približne deväť z desiatich malých podnikov (91,5 %; pokles o 0,7 p. b.) a 86,0 % stredných podnikov (nárast o 1,5 p. b.). Prostredníctvom vlastnej webovej stránky sleduje vývoj svojich on-line objednávok 10,6 % malých podnikov a 14,3 % stredných podnikov. Sociálne siete v podniku v roku 2018 využívalo 27,9 % malých podnikov a 38,7 % stredných podnikov.

Na nasledujúcom grafe je znázornený podiel podnikov predávajúcich a nakupujúcich on-line v roku 2018. **Z výsledkov prieskumu možno konštatovať, že s rastúcou veľkostnou kategóriou podnikov rastie aj využívanie elektronického obchodu – a to ako pri nákupe, tak aj pri predaji.** V rámci využívania elektronických služieb využívajú podniky vo väčšej miere internet na nákup produktov a služieb ako na predaj. V roku 2018 predávalo prostredníctvom internetu výsledky svojej podnikateľskej činnosti 13,7 % malých podnikov (pokles o 1,9 p. b.) a 23,6 % stredných podnikov (nárast o 0,3 p. b.). Na nákup prostredníctvom

internetu využívalo služby online 25,1 % malých podnikov (pokles o 5,7 p. b.) a 29,3 % stredných podnikov (nárast o 0,9 p. b.).

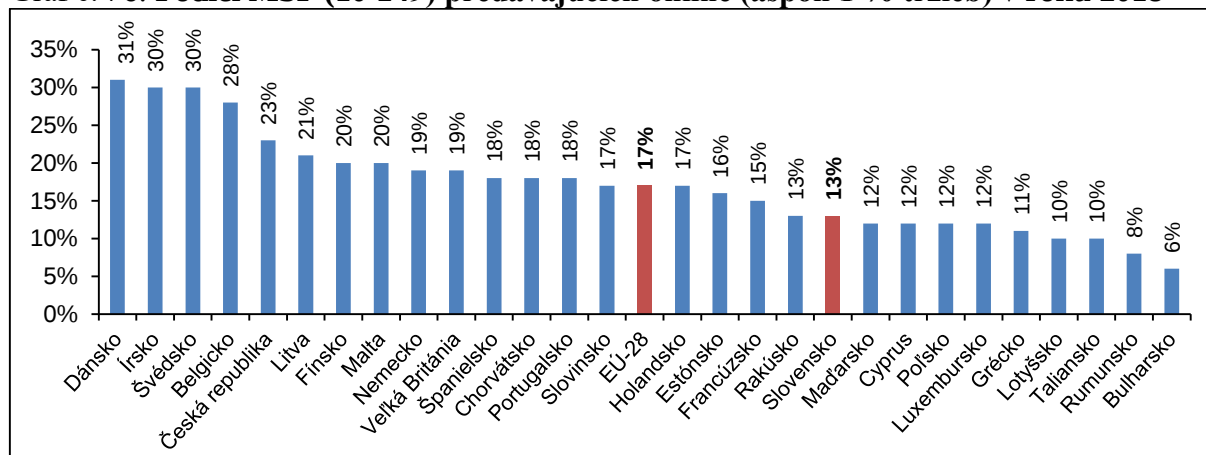
Graf č. 75: Podiel podnikov predávajúcich a nakupujúcich online v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Podiel MSP (10-249), ktorých aspoň 1 % tržieb pochádza z online predaja v jednotlivých krajinách EÚ je uvedený v grafe č. 76. V roku 2018 predalo podľa údajov Eurostatu 13,0 % slovenských MSP svoje výrobky (resp. služby) online v objeme aspoň 1 % tržieb. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko v uvedenom porovnaní nachádza pod priemerom krajín EÚ. V krajinách EÚ-28 dosiahlo aspoň 1 % tržieb z online predaja 17 % MSP. V rámci krajín V4 dosiahla najvyšší podiel Česká republika – na úrovni 23,0 %. Maďarsko a Poľsko zhodne 12,0 %.

Graf č. 76: Podiel MSP (10-249) predávajúcich online (aspoň 1 % tržieb) v roku 2018

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

11 Výskumno-vývojová činnosť MSP

Vykonávanie výskumno-vývojových aktivít patrí medzi základné predpoklady pre udržanie a rast konkurencieschopnosti slovenského hospodárstva. Na posudzovanie stavu výskumu a vývoja sa používajú rôzne ukazovatele, pričom jeden z najvyužívanejších je hodnotenie výšky a štruktúry výdavkov na výskum a vývoj.

Výdavky na výskum a vývoj podnikateľského sektora dosiahli v roku 2017 úroveň 405,3 mil. Eur. V porovnaní s rokom 2016 sa zvýšili o jednu štvrtinu (o 25,6 %).

Najaktuálnejšie údaje o výdavkoch podnikateľského sektora na výskum a vývoj podľa veľkostných kategórií podnikov sú publikované Eurostatom za rok 2016. **Výdavky na výskum a vývoj podnikateľského sektora v roku 2016 predstavovali 322,7 mil. Eur, pričom podiel malých a stredných podnikov dosiahol viac ako jednu tretinu (35,2 %).** V medziročnom porovnaní sa podiel malých a stredných podnikov vplyvom výraznejšieho rastu výdavkov veľkých podnikov znížil o 3,1 p. b.

Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií podnikov platí pravidlo, čím je väčšia veľkostná kategória podnikov, tým je vyššia miera vykonávania výskumno-vývojových aktivít. Podiel mikropodnikov na celkových výdavkoch podnikového sektora na výskum a vývoj dosiahol v roku 2015 len 1,6 % (v absolútnej hodnote 5,2 mil. Eur). Podiel malých podnikov predstavoval 9,1 % (29,4 mil. Eur). Podstatne významnejšie zastúpenie dosiahli stredné podniky, ktorých podiel na celkových výdavkoch predstavoval takmer jednu štvrtinu (24,4 %, resp. 78,8 mil. Eur). Dominantné zastúpenie na celkových výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja majú aj naďalej veľké podniky. V roku 2016 ich podiel predstavoval takmer dve tretiny (64,8 %) na celkovom objeme výdavkov podnikového sektora.

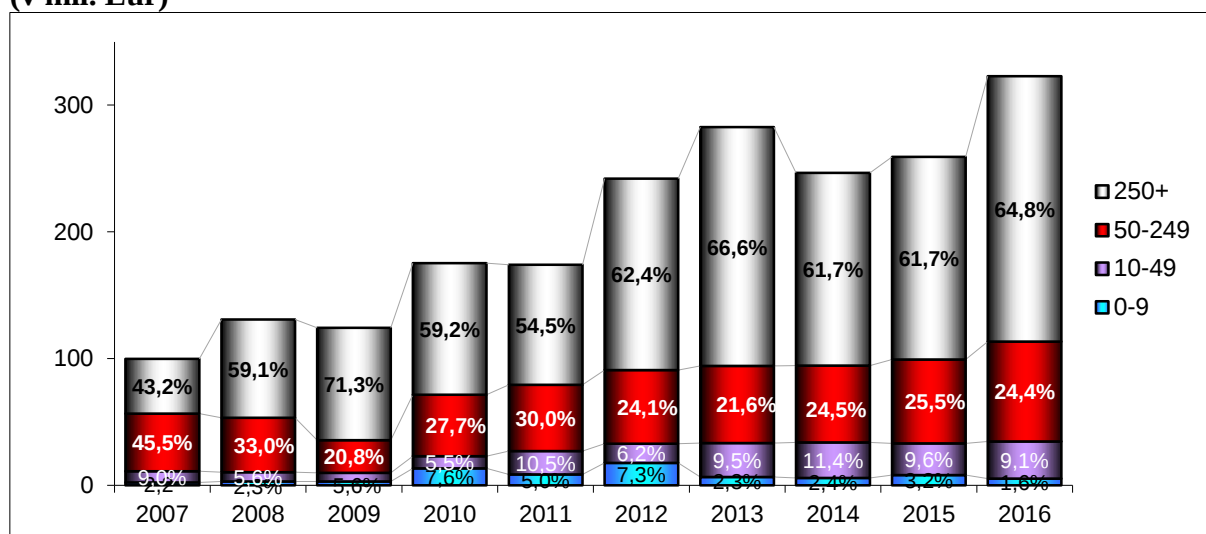
Tab. č. 27: Výdavky podnikateľského sektora na výskum a vývoj podľa veľkostnej kategorizácie (v mil. Eur)

Veľkostná kategória	2014	2015	2016	Podiel v roku 2016 v %	Index 2016/2015 v b.c
Mikropodniky (0-9)	5,9	8,2	5,2	1,6%	↓ 63,6
Malé podniky (10-49)	28,1	24,9	29,4	9,1%	↑ 118,4
Stredné podniky (50-249)	60,5	66,2	78,8	24,4%	↑ 119,0
Veľké podniky (250 a viac)	152,2	159,9	209,3	64,8%	↑ 130,9
MSP	94,4	99,3	113,5	35,2%	↑ 114,3
Spolu	246,7	259,2	322,7	100,0%	↑ 124,5

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Z pohľadu jednotlivých veľkostných kategórií sa výdavky v medziročnom porovnaní zvýšili vo všetkých kategóriách podnikov, s výnimkou mikropodnikov, v rámci ktorých poklesli o viac ako jednu tretinu (o 36,4 %). Výdavky na výskum a vývoj sa v prípade malých a stredných podnikov zvýšili o takmer jednu pätinu (o 18,4 %, resp. o 19,0 %).

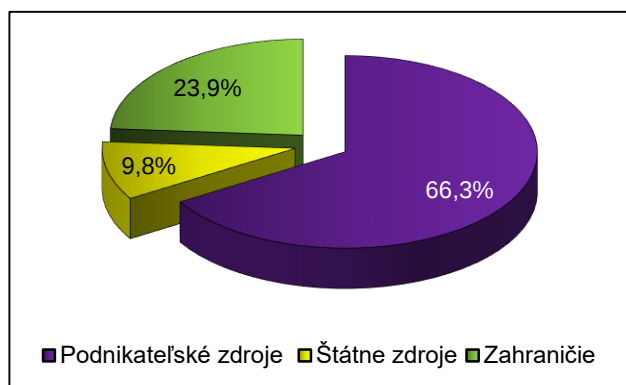
Graf č. 77: Vývoj výdavkov na výskum a vývoj podľa veľkostných kategórií podnikov (v mil. Eur)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Celkovo sa výdavky malých a stredných podnikov na výskum a vývoj v porovnaní s rokom 2015 zvýšili o 14,3 %. Dosiahnutý nárast výdavkov MSP bol najvýznamnejší za posledné štyri roky. Na porovnanie, výdavky veľkých podnikov na výskum a vývoj v medziročnom porovnaní narástli o 31 %.

Graf č. 78: Štruktúra výdavkov na výskum a vývoj MSP podľa zdrojov financovania v roku 2016

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Malé a stredné podniky si v rozhodujúcej miere zabezpečujú finančné zdroje na vykonávanie výskumno-vývojových aktivít z vlastných podnikateľských zdrojov. Uvedené zdroje pokrývali v roku 2016 dve tretiny (66,3 %) celkových výdavkov MSP na výskum a vývoj.

Zahraničné zdroje tvorili takmer jednu štvrtinu (23,9 %) z celkových výdavkoch na výskum a vývoj malých a stredných

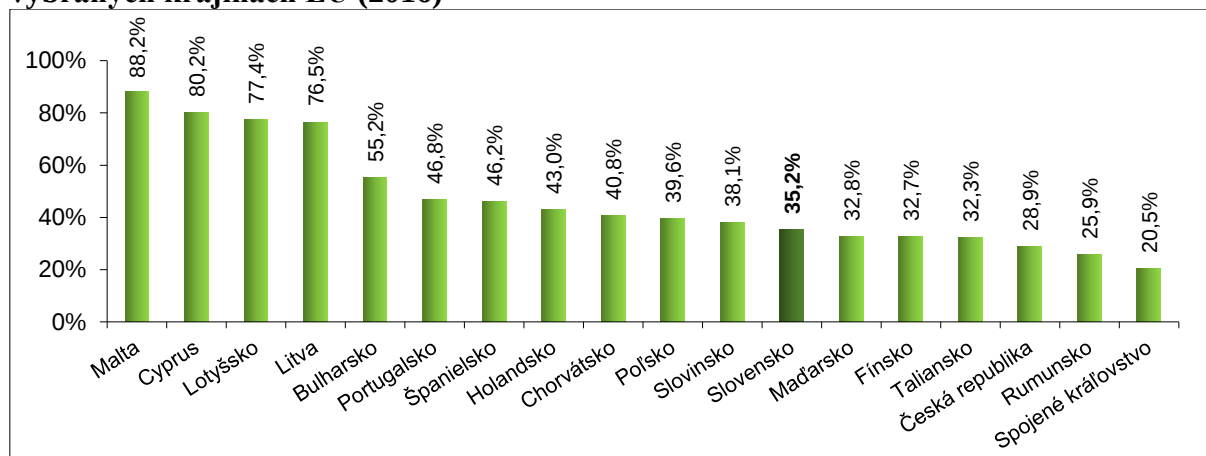
Porovnanie úrovne výskumno-vývojových aktivít v SR a v krajinách EÚ

V rámci porovnania s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko s dosiahnutým podielom malých a stredných podnikov na výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja (35,2 %) zaraďuje medzi podpriemerné krajiny EÚ.

Najvyšší podiel na výdavkoch do výskumu a vývoja dosahujú MSP v krajinách ako Malta (88,2 %), Cyprus (80,2 %), Lotyšsko (77,4 %) a Litva (76,5 %). V uvedených krajinách sa podieľajú MSP viac ako troma štvrtinami na celkových výdavkoch na výskum a vývoj. Najnižší podiel je dosahovaný v Spojenom kráľovstve (20,5 %), Rumunsko (25,9 %) a v Českej

republike (28,9 %). Z jednotlivých krajín V4 dosahuje vyšší podiel MSP na výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja ako v SR len Poľsko (39,6 %).

Graf č. 79: Podiel MSP na výdavkoch podnikového sektora do výskumu a vývoja vo vybraných krajinách EÚ (2016)

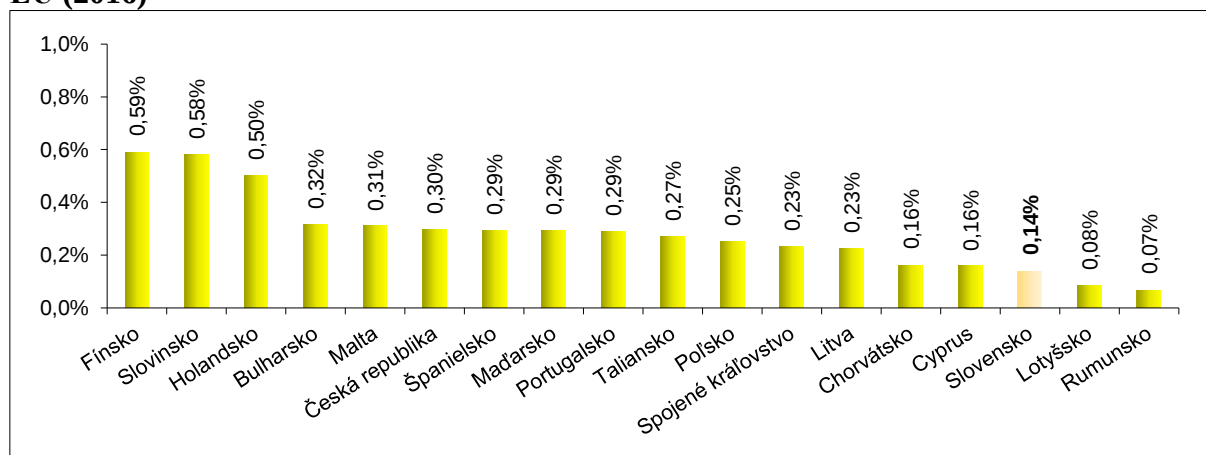
Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Na nízku úroveň vykonávania výskumu a vývoja slovenskými MSP poukazuje komparatívna analýza podielu výdavkov MSP do výskumu a vývoja na HDP vo vybraných krajinách EÚ prezentovaná v nižšie uvedenom grafe.

Slovenské malé a stredné podniky sa zaraďujú medzi krajiny s najnižšou výkonnosťou v oblasti výskumno-vývojových aktivít. Nižší podiel ako na Slovensku (0,14 %) dosiahli výdavky MSP do výskumu a vývoja na HDP len v krajinách ako Lotyšsko (0,08 %), Rumunsko (0,07 %). Najvyšším podielom sa vyznačujú Fínsko (0,59 %), Slovinsko (0,58 %) a Holandsko (0,50 %).

Slovenské MSP zaostávajú v uvedenom porovnaní aj za ostatnými krajinami V4. V Českej republike dosiahol podiel výdavkov MSP do výskumu a vývoja na HDP 0,30 %, v Maďarsku 0,29 % a v Poľsku 0,25 %.

Graf č. 80: Podiel výdavkoch MSP do výskumu a vývoja na HDP vo vybraných krajinách EÚ (2016)

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Záver

Po predchádzajúcom období rastu sa početnosť aktívnych malých a stredných podnikov v roku 2018 znížila (o 1,3 %) na 559 841, hlavne vplyvom poklesu počtu živnostníkov. Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií podnikov bol pokles počtu subjektov zaznamenaný len v prípade mikropodnikov (o 1,4 %). K nárastu početnosti malých (o 1,1 %) a stredných podnikov (o 1,2 %) prispel kontinuálny rast zamestnanosti u MSP v posledných troch rokoch, ktorý viedol k presunu podnikateľských subjektov do kategórií podnikov s vyšším počtom zamestnancov.

Medzi veľkostnými kategóriami MSP naďalej dominujú mikropodniky, ktoré v roku 2018 tvorili 96,8 % z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov na Slovensku. Podstatne nižšie zastúpenie dosiahli malé (2,6 %) a stredné podniky (0,5 %). V štruktúre MSP podľa právnych foriem tvorili fyzické osoby – podnikatelia 59,0 % a MSP – právnické osoby 41,0 % z celkového počtu aktívnych MSP na Slovensku. Početnosť MSP podľa právnych foriem sa vyvíjala v súlade s dlhodobým trendom, ktorý sa vyznačuje postupným znižovaním počtu FO – podnikateľov a rastom početnosti MSP – právnických osôb.

Viac ako tri štvrtiny malých a stredných podnikov vykonávalo v roku 2018 svoju hlavnú činnosť v odvetviach ako obchodné služby, obchod, stavebníctvo a priemysel. V medziročnom porovnaní vzrástla početnosť malých a stredných podnikov v sektore obchodných služieb, doprave, informačných a komunikačných činnostiach, v priemysle a stavebníctve. Naopak pokles početnosti bol evidovaný v obchode, pôdohospodárstve, v ubytovaní a stravovaní a v ostatných službách. Vlastnícka štruktúra MSP na Slovensku sa vyznačuje dominantným zastúpením súkromného tuzemského vlastníctva (93,2 %). V zahraničnom vlastníctve bolo 5,1 % malých a stredných podnikov.

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko vyznačuje vysokou podnikateľskou aktivitou a najvyšším zastúpením mikropodnikov. V odvetvovej štruktúre MSP dosahuje Slovensko oproti EÚ-28 výrazne vyššie zastúpenie odvetvia priemyslu a stavebníctva. Naopak, nižšie zastúpenie dosahuje odvetvie služieb.

Pozitívny nárast zastúpenia žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov pokračoval aj v roku 2018. Podiel žien sa v medziročnom porovnaní zvýšil o 0,2 p. b. na 29,2 %. Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov je v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. Naopak, po predchádzajúcom náraste sa znižuje zastúpenie fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov.

V roku 2018 bol zaznamenaný pozitívny vývoj v počte vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov. Prevaha v počte vzniknutých subjektov nad zaniknutými viedla k čistému prírastku 25 907 podnikateľských subjektov. V medziročnom porovnaní sa zvýšil počet vzniknutých MSP až o jednu pätinu na 78 075 subjektov (podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR). Zároveň došlo k miernemu zníženiu počtu zaniknutých podnikateľských subjektov o 0,8 % na 52 168 subjektov.

Priestorové rozmiestnenie MSP sa naďalej vyznačuje najvyšším zastúpením Bratislavského kraja. V tomto kraji mal sídlo približne každý piaty (21,9 %) aktívny malý a stredný podnik. V ostatných krajoch je zastúpenie MSP rovnomernejšie. V súvislosti s celkovým medziročným poklesom početnosti malých a stredných podnikov na Slovensku zároveň došlo k poklesu počtu MSP takmer vo všetkých krajoch SR. Najvýraznejší prepad početnosti MSP bol zaznamenaný

v Bratislavskom kraji (o 3,1 %). Počet MSP medziročne vzrástol len v Prešovskom (o 2,2 %) a v Žilinskom kraji (o 0,5 %). Najvyššiu mieru podnikateľskej aktivity v právnej forme MSP – právnické osoby dosiahli okresy mesta Bratislava a Košice spolu s okresmi Žilina a Banská Bystrica. V rámci FO – podnikateľov bola vysoká miera podnikateľskej aktivity najmä v okresoch severného Slovenska – Námestovo, Stará Ľubovňa a Tvrdošín.

Kľúčové postavenie malých a stredných podnikov v oblasti tvorby pracovných miest sa potvrdilo aj v roku 2018. Podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti v podnikovej ekonomike predstavoval 73,2 % a na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR dosiahol 58,8 %. V kategórii malých a stredných podnikov sa zamestnanosť medziročne zvýšila o 1,4 %, čo bol identický medziročný nárast ako v roku 2017. Zamestnanosť sa zvýšila vo všetkých veľkostných kategóriách a právnych formách okrem mikropodnikov, v rámci ktorých bol zaznamenaný pokles počtu zamestnaných osôb o 0,5 %. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko vyznačuje nadpriemerným podielom MSP na zamestnanosti.

Priaznivý vývoj slovenského hospodárstva v roku 2018 sa premietol aj do pozitívnych výsledkov ekonomických ukazovateľov sektora MSP. Pridaná hodnota (nefinančných) malých a stredných podnikov medziročne vzrástla až o 11,0 % na 24 179,0 mil. Eur. Dosiahnutý rast pridanej hodnoty MSP bol najvýznamnejší za posledných osem rokov. Viac ako dve tretiny pridanej hodnoty MSP vytvorili podnikateľské subjekty pôsobiace v odvetví priemyslu, obchodu a obchodných služieb. Podiel MSP – právnických osôb na vytvorenej pridanej hodnote v nefinančnom podnikovom sektore sa zvýšil na 54,6 %. Aktuálne dosiahnutá úroveň podielu MSP je najvyššia za posledných šesť rokov. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ však slovenské MSP naďalej zaostávajú v dosiahnutom podiele na vytvorenej pridanej hodnote. Nižšiu úroveň ekonomickej výkonnosti slovenského sektora MSP potvrdzuje aj produktivita práce. V krajinách EÚ-28 dosahuje produktivita práce MSP takmer dva a pol násobne vyššiu úroveň (42,3 tisíc Eur) ako na Slovensku (17,8 tisíc Eur).

V absolútnej hodnote došlo k zvýšeniu aj ostatných ekonomických ukazovateľov – hrubej produkcii (o 7,8 %), zisku pred zdanením (o 18,4 %). Investičná aktivita malých a stredných podnikov naopak v roku 2018 nenadviazala na pozitívny vývoj zaznamenaný v predchádzajúcich rokoch. Tvorba hrubého fixného kapitálu MSP sa v medziročnom porovnaní znížila o 9,5 % a dosiahla objem 6 590,7 mil. Eur. Upadajúci objem investícií poukazuje na možné spomalenie ekonomickej výkonnosti MSP v budúcnosti.

Vzhľadom na nedostatočnú konkurencieschopnosť MSP z medzinárodného hľadiska si veľké podniky dlhodobo udržiavajú dominantné postavenie v zahranično-obchodnej výmene tovarov. Podľa predbežných výsledkov ŠÚ SR sa v roku 2018 zvýšil vývoz malých a stredných podnikov o 3,6 %. MSP sa na celkovom vývoze podieľali 27,4 %, čo predstavuje najnižšiu úroveň od roku 2010. Teritoriálna štruktúra vývozu malých a stredných podnikov sa vyznačuje vysokým zastúpením spoločného trhu EÚ. Len 9,0 % z celkového vývozu MSP smerovalo do krajín mimo EÚ. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa MSP zo Slovenska vyznačujú najnižším podielom vývozu na trhy tretích krajín. Medziročne sa zároveň zvýšilo pasívne saldo zahranično-obchodnej bilancie MSP o 4,3 %.

Počet malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch zaznamenal rast aj v roku 2018 (o 6,7 % na 23 238). Podiel uvedených subjektov na celkovom počte MSP predstavoval 5,3 %. Z dlhodobého hľadiska sa vývoj početnosti malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach vyznačuje rastúcou dynamikou, hlavne vplyvom rastu MSP v high-tech službách. Podiel MSP dosahuje na tržbách a hrubých investíciách v high-tech sektoroch približne jednu tretinu a viac ako polovicu na zamestnanosti.

V rámci využívania informačných a komunikačných technológií v sektore MSP možno konštatovať, že využitie počítačov rastie so zvyšujúcou sa veľkostnou kategóriou podniku. V roku 2018 využívalo na Slovensku počítač a počítačové siete 97,2 % malých podnikov a 99,1 % stredných podnikov. MSP vo väčšej miere využívajú internet na nákup produktov a služieb ako na predaj. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa slovenské MSP s dosiahnutým 13 % podielom subjektov, u ktorých aspoň 1 % tržieb pochádza z on-line predaja umiestňujú medzi krajinami s podpriemernými výsledkami v tejto oblasti.

Výsledky ukazovateľov z oblasti inovácií dokumentujú kontinuálny pokles inovačnej aktivity MSP na Slovensku. Podľa dostupných údajov vykonávalo inovačnú činnosť len 29,0 % malých a stredných podnikov. Dosiahnuté zastúpenie inovatívnych MSP bolo najnižšie od roku 2010. Inovačná aktivita slovenských MSP nevykazuje známky zlepšenia ani v rámci porovnania s ostatnými krajinami EÚ. Slovensko sa zaraďuje medzi krajiny s podpriemernou inovačnou aktivitou MSP.

Úroveň výskumno-vývojových aktivít malých a stredných podnikov, hodnotená prostredníctvom výdavkov na výskum a vývoj, sa podľa dostupných údajov mierne zlepšuje. Výdavky malých a stredných podnikov sa v medzioročnom porovnaní zvýšili o 14,3 %. V porovnaní s krajinami EÚ, ako aj ostatnými krajinami V4, však výkonnosť slovenských MSP v uvedenej oblasti výrazne zaostáva.

PRÍLOHY

Tab. č. 28: Počet podnikateľských subjektov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2018

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov					
		Mikro podniky (0 - 9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Veľké podniky (250 a viac)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	22 140	837	154	23 131	23 131	2
Ťažba a dobývanie	Priemysel	170	38	13	221	76 454	3
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		3 833	431	132	4 396		23
Výroba textilů, odevov, kože a kožených výrobkov		5 486	243	93	5 822		20
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		14 012	377	60	14 449		14
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		25	1	2	28		1
Výroba chemikálií a chemických produktov		457	38	26	521		6
Výroba základných farmaceutických výrobkov		14	8	5	27		3
Výroba výrobkov z gumy a plastu		3 780	312	157	4 249		42
Výroba kovov a kovových konštrukcií		29 040	714	228	29 982		31
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		1 335	58	30	1 423		13
Výroba elektrických zariadení		1 448	71	74	1 593		35
Výroba strojov a zariadení inde nezaraďených		1 347	170	91	1 608		39
Výroba dopravných prostriedkov		508	59	79	646		63
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		8 993	309	90	9 392		19
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		426	100	23	549		12
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd		1 383	123	42	1 548		12
Stavebníctvo	Stavebníctvo	93 745	1 391	179	95 315	95 315	17
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	102 826	3 358	459	106 643	106 643	93
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	20 291	1 001	221	21 513	21 513	53
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	17 490	1 151	95	18 736	18 736	6
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	5 460	55	12	5 527	24 059	4
Telekomunikácie		267	26	13	306		6
IT a ostatné informačné služby		17 805	337	84	18 226		21
Finančné a poisťovacie činnosti	Obchodné služby	16 139	83	42	16 264	149 528	21
Činnosti v oblasti nehnuteľností		15 242	397	55	15 694		2
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		57 272	776	111	58 159		17
Vedecký výskum a vývoj		760	32	10	802		0
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		21 206	321	32	21 559		4
Administratívne a podporné služby		35 862	950	238	37 050		47
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Ostatné služby	5	2	4	11	44 462	2
Vzdelávanie		7 847	80	14	7 941		2
Zdravotníctvo		9 753	215	62	10 030		35
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca		865	17	6	888		1
Umenie, zábava a rekreácia		5 125	118	34	5 277		9
Ostatné činnosti		20 168	129	18	20 315		2

Tab. č. 29: Počet fyzických osôb - podnikateľov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2018

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov				
		Mikropodniky (0 - 9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	15 463	53	1	15 517	15 517
Ťažba a dobývanie	Priemysel	35	0	0	35	50 002
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		1 435	85	7	1 527	
Výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov		3 687	34	1	3 722	
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		9 271	40	1	9 312	
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		3	0	0	3	
Výroba chemikálií a chemických produktov		86	0	0	86	
Výroba základných farmaceutických výrobkov		3	0	0	3	
Výroba výrobkov z gumy a plastu		2 220	19	2	2 241	
Výroba kovov a kovových konštrukcií		23 831	47	3	23 881	
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		392	0	0	392	
Výroba elektrických zariadení		726	0	0	726	
Výroba strojov a zariadení inde nezaraďovaných		599	7	0	606	
Výroba dopravných prostriedkov		143	4	0	147	
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		6 808	31	1	6 840	
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		39	0	0	39	
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd		438	3	1	442	
Stavebníctvo	Stavebníctvo	73 703	123	5	73 831	73 831
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	60 168	449	16	60 633	60 633
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	10 196	35	0	10 231	10 231
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	9 915	241	3	10 159	10 159
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	3 079	1	1	3 081	11 045
Telekomunikácie		24	0	0	24	
IT a ostatné informačné služby		7 939	1	0	7 940	
Finančné a poisťovacie činnosti	Obchodné služby	15 544	2	2	15 548	71 220
Činnosti v oblasti nehnuteľností		1 748	5		1 753	
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		29 539	29	1	29 569	
Vedecký výskum a vývoj		218	0	0	218	
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		10 465	5	0	10 470	
Administratívne a podporné služby		13 627	32	3	13 662	
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Ostatné služby	0	0	0	0	27 739
Vzdelávanie		4 640	4	0	4 644	
Zdravotníctvo		3 632	3	0	3 635	
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca		538	0	0	538	
Umenie, zábava a rekreácia		2 243	4	0	2 247	
Ostatné činnosti		16 666	9	0	16 675	

Tab. č. 30: Počet živnostníkov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2018

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov				
		Mikropodniky (0 - 9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	11 778	43	1	11 822	11 822
Ťažba a dobývanie	Priemysel	34	0	0	34	49 958
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		1 423	85	7	1 515	
Výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov		3 687	34	1	3 722	
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		9 271	40	1	9 312	
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		3	0	0	3	
Výroba chemikálií a chemických produktov		86	0	0	86	
Výroba základných farmaceutických výrobkov		3	0	0	3	
Výroba výrobkov z gumy a plastu		2 220	19	2	2 241	
Výroba kovov a kovových konštrukcií		23 831	47	3	23 881	
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		392	0	0	392	
Výroba elektrických zariadení		726	0	0	726	
Výroba strojov a zariadení inde nezaraďovaných		599	7	0	606	
Výroba dopravných prostriedkov		143	4	0	147	
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		6 805	31	1	6 837	
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		11	0	0	11	
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd		438	3	1	442	
Stavebníctvo	Stavebníctvo	73 700	123	5	73 828	73 828
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	60 118	449	16	60 583	60 583
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	9 487	33	0	9 520	9 520
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	9 914	241	3	10 158	10 158
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	3 078	1	1	3 080	11 043
Telekomunikácie		24		0	24	
IT a ostatné informačné služby		7 938	1	0	7 939	
Finančné a poisťovacie činnosti	Obchodné služby	3 363	2	2	3 367	52 503
Činnosti v oblasti nehnuteľností		1 735	5	0	1 740	
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		24 322	19	0	24 341	
Vedecký výskum a vývoj		218	0	0	218	
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		9 240	5	0	9 245	
Administratívne a podporné služby		13 563	26	3	13 592	
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Ostatné služby		0	0	0	24 545
Vzdelávanie		4 640	4	0	4 644	
Zdravotníctvo		479	1	0	480	
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca		526	0	0	526	
Umenie, zábava a rekreácia		2 216	4	0	2 220	
Ostatné činnosti		16 666	9	0	16 675	

Tab. č. 31: Počet právnických osôb - podnikov podľa jednotlivých odvetví a veľkostných kategórií podnikov k 31.12.2018

Odvetvie podľa SK NACE	Hrubšie členenie odvetví	Veľkostné kategórie podnikov					
		Mikropodniky (0 - 9)	Malé podniky (10 - 49)	Stredné podniky (50 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Spolu MSP (0 - 249)	Veľké podniky (250 a viac)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	Pôdohospodárstvo	6 677	784	153	7 614	7 614	2
Tažba a dobývanie	Priemysel	135	38	13	186	26 452	3
Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov		2 398	346	125	2 869		23
Výroba textilu, odevov, kože a kožených výrobkov		1 799	209	92	2 100		20
Výroba drevených a papierových výrobkov, tlač		4 741	337	59	5 137		14
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov		22	1	2	25		1
Výroba chemikálií a chemických produktov		371	38	26	435		6
Výroba základných farmaceutických výrobkov		11	8	5	24		3
Výroba výrobkov z gumy a plastu		1 560	293	155	2 008		42
Výroba kovov a kovových konštrukcií		5 209	667	225	6 101		31
Výroba počítačových, elektronických výrobkov		943	58	30	1 031		13
Výroba elektrických zariadení		722	71	74	867		35
Výroba strojov a zariadení inde nezaradených		748	163	91	1 002		39
Výroba dopravných prostriedkov		365	55	79	499		63
Ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení		2 185	278	89	2 552		19
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu		387	100	23	510		12
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd		945	120	41	1 106		12
Stavebníctvo	Stavebníctvo	20 042	1 268	174	21 484	21 484	17
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel	Obchod	42 658	2 909	443	46 010	46 010	92
Doprava a skladovanie	Doprava, informácie	10 095	966	221	11 282	11 282	53
Ubytovacie a stravovacie služby	Ubytovanie a stravovanie	7 575	910	92	8 577	8 577	6
Nakladateľské, audiovizuálne a rozhlasové činnosti	Doprava, informácie	2 381	54	11	2 446	13 014	4
Telekomunikácie		243	26	13	282		6
IT a ostatné informačné služby	Obchodné služby	9 866	336	84	10 286	78 308	21
Finančné a poisťovacie činnosti		595	81	40	716		21
Činnosti v oblasti nehnuteľností		13 494	392	55	13 941		2
Právne a účtovnícke činnosti, poradenstvo v oblasti riadenia, architektonické činnosti, technické testovanie a analýzy		27 733	747	110	28 590		17
Vedecký výskum a vývoj		542	32	10	584		0
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti		10 741	316	32	11 089		4
Administratívne a podporné služby		22 235	918	235	23 388		47
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	Ostatné služby	5	2	4	11	16 723	2
Vzdelávanie		3 207	76	14	3 297		2
Zdravotníctvo		6 121	212	62	6 395		35
Rezidenčná starostlivosť a sociálna práca		327	17	6	350		1
Umenie, zábava a rekreácia		2 882	114	34	3 030		9
Ostatné činnosti		3 502	120	18	3 640		2

Tab. č. 32: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia výroby podľa SK NACE Rev. 2
Vysoká technológia	21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceut. prípravkov 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení
Stredne vysoká technológia	20 výroba chemikálií a chemických produktov 25.4 výroba zbraní a munície 27 až 29 výroba elektrických zariadení; výroba strojov a zariadení i.n.; výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov 30 výroba ostatných dopravných prostriedkov bez 30.1 stavba lodí a člnov a bez 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Stredne nízka technológia	18.2 reprodukcia záznamových médií 19 výroba koksu a rafinovaných ropných produktov 22 až 24 výroba výrobkov z gumy a plastu; výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov; výroba a spracovanie kovov 25 výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení bez 25.4 výroba zbraní a munície 30.1 stavba lodí a člnov 33 oprava a inštalácia strojov a prístrojov
Nízka technológia	10 až 17 výroba potravín; výroba nápojov; výroba tabakových výrobkov; výroba textilu; výroba odevov; výroba kože a kožených výrobkov; spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu; výroba papiera a papierových výrobkov 18 tlač a reprodukcia záznamových médií bez 18.2 reprodukcia záznamových médií 31 výroba nábytku 32 iná výroba bez 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Spracovateľský priemysel spolu	10 až 33

Tab. č. 33: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia služieb podľa SK NACE Rev. 2
Znalostne intenzívne služby	
Znalostne intenzívne služby s vysokou technológiou	59 až 63 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok; činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie; telekomunikácie; počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby; informačné služby 72 vedecký výskum a vývoj
Znalostne intenzívne trhové služby (bez služieb s vysokou technológiou a finančného sprostredkovania)	50 vodná doprava 51 letecká doprava 69 až 71 právne a účtovnícke činnosti; vedenie firiem, poradenstvo v oblasti riadenia; architektonické a inžinierske činnosti, technické testovanie, analýzy 73 až 74 reklama a prieskum trhu; ostatné odborné, vedecké a technické činnosti 78 sprostredkovanie práce 80 bezpečnostné a pátracie služby
Znalostne intenzívne finančné služby	64 až 66 finančné služby okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia; poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia; pomocné činnosti finančných služieb a poistenia
Ostatné znalostne intenzívne služby	58 nakladateľské činnosti 75 veterinárne činnosti 84 verejná správa a obrana; povinné sociálne poistenie 85 až 93 vzdelávanie; zdravotníctvo; starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť); sociálna práca bez ubytovania; tvorivé, umelecké a zábavné činnosti; činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení; činnosť herní a stávkových zariadení; športové, zábavné a rekreačné činnosti
Znalostne menej intenzívne služby	
Znalostne menej intenzívne trhové služby	45 až 47 veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov; veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov; maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov 49 pozemná doprava a doprava potrubím 52 skladové a pomocné činnosti v doprave 55 až 56 ubytovanie; činnosti reštaurácií a pohostinstiev 68 činnosti v oblasti nehnuteľností 77 prenájom a lízing 79 činnosti cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti 81 činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinou úpravou 82 administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti 95 oprava počítačov, osobných potrieb pre domácnosti
Ostatné znalostne menej intenzívne služby	53 poštové služby a služby kuriérov 94 činnosti členských organizácií 96 ostatné osobné služby 97 až 99 činnosti domácností ako zamestnávateľov domáceho personálu; nediferencované činnosti v domácnostiach produkujúce tovary a služby na vlastné použitie; činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení
Služby spolu	45 až 99